

Погодина Н. Е.

Читайте по-шведски

Часть 1 из 3

OCR, проверка, формат: V.Voblin, vvoblin@hotmail.com

ББК 81.2 Швед-9 П43

Рецензенты: кафедра скандинавской филологии Ленинградского государственного университета им. А. А. Жданова (зав. кафедрой д-р филол. наук проф. В. П. Берков) и канд. эконом. наук доц. А. Г. Шейгам (Московский государственный педагогический институт иностранных языков им. Мориса Тореза)

Погодина Н. Е.

П43 Читайте по-шведски: Учеб. пособие для студентов ин-тов и фак. иностр. яз. — М.: Высш. шк., 1984. — 171 с. — На швед. яз. 35 к.

В пособие вошли отдельные рассказы и отрывки из книг современных шведских писателей. Тексты незначительно сокращены и адаптированы. Пособие содержит комментарии и пояснения к текстам, а также упражнения на понимание текста и развитие навыков чтения и разговорной речи.

4602010000—237 _ 001(01)-84 ~~
ББК 81.2. Швед-9 4И (Швед)

© Издательство «Высшая школа», 1984

ПРЕДИСЛОВИЕ

После выхода в 1963 г. «Книги для чтения по шведскому языку», составленной Н. Е. Погодиной и А. А. Хадеевой-Быковой, прошло более двадцати лет. «Книга для чтения по шведскому языку» в настоящее время стала малодоступной. В связи с этим возникла необходимость либо переиздать ее, либо создать новое учебное пособие, которое, с одной стороны, имело бы характер книги для чтения, а, с другой, содержало бы необходимые комментарии, а также в достаточном количестве упражнения на активизацию лексики, почти отсутствовавшие в старом пособии.

Настоящее учебное пособие не следует рассматривать как литературную хрестоматию или антологию шведской литературы. Это, в первую очередь, учебное пособие для лиц, изучающих шведский язык в высших учебных заведениях под руководством преподавателя или самостоятельно. Пособие предусматривает расширение и обогащение словарного запаса учащихся, повторение слов, устойчивых словосочетаний и грамматических конструкций, пройденных при изучении «Практического курса шведского языка» Н. Е. Погодиной (2-ое изд., М., 1979), а также работу по развитию разговорных навыков учащихся.

С точки зрения текстов, включенных в пособие, это сборник разнообразных по стилю, языку и тематике рассказов и отрывков из произведений, которые в большинстве своем принадлежат перу современных шведских писателей. Автор пособия стремился отобрать рассказы и отрывки из произведений наиболее известных писателей, по творчеству которых можно получить определенное представление о шведской литературе в целом.

Большинство предлагаемых в пособии текстов на русский язык не переводились. Почти все тексты несколько сокращены. Адаптации подверглись сложные в грамматическом отношении конструкции и некоторые синтаксические обороты; ряд трудных лексических выражений заменен более простыми.

Мы исходили из того, что слишком длинные отрывки ослабляют внимание учащихся и затрудняют работу над текстом. Сокращению подверглись стоящие в стороне от основной фабулы произведения детали, содержащие большое количество описаний или слишком много специальной терминологии, не представляющей особого интереса для овладения живой шведской речью. Отсутствие опубликованных переводов на русский язык, с нашей точки зрения, будет способствовать более интенсивной работе учащихся над текстом, так как исключает возможность¹ использования перевода для понимания смысла.

Среди предлагаемых текстов имеются рассказы и отрывки с увлекательным сюжетом, динамичные, легко поддающиеся пересказу. Имеются также психологические и проблемные рассказы, которые могут служить

материалом для дискуссии и других видов работы.

В пособие включены произведения различных авторов: С. Лагерлёф, С. Дагермана, П.-О. Сундмана, Г. Лубротена, С. Мальмберга, И. Лу-Юханссона, И. Чельгрена и многих других.

Тексты расположены в порядке алфавитной последовательности фамилий авторов.

Каждый рассказ или отрывок из произведения сопровождается комментарием трудных для понимания лексических и грамматических явлений, вопросами к тексту и некоторым количеством упражнений на закрепление лексики.

Для лиц, менее подготовленных в шведском языке и изучающих шведский язык самостоятельно, можно рекомендовать начинать изучение пособия с произведений С. Лагерлёф, С. Дагермана, Г. Лубротена, Р. Йонссона, Т. Линдгрена, П. Лагерквиста, С. Линдена, как более простых, затем перейти к изучению рассказов П.-О. Сундмана, С. Мальмберга, П.-Е. Рундквиста, Я. Экстрема, Т. Даниельссона, П. Родстрёма и закончить рассказами А. Рундберга, И. Чельгрена, И. Лу-Юханссона, Л. Алина, М. Екелёф, как наиболее сложными в языковом отношении.

Необходимо сделать далее некоторые пояснения для ряда разделов пособия «Читайте по-шведски».

Как правило, комментарий включает объяснение реалий, трудных оборотов и слов, не зафиксированных в обычном шведско-русском словаре. Кроме того, в некоторых случаях приводятся: 1) трудно находимые в словаре значения слов и устойчивых словосочетаний,

2) слова, которые в словаре имеют недостаточно ясное толкование,

3) специфические обороты и выражения, характерные для устной речи.

Упражнение «Ответьте на следующие вопросы» ставит целью проверить правильность понимания текста учащимися, выявить некоторые детали содержания, заставить воспроизвести отдельные эпизоды рассказа.

Упражнения, предусматривающие закрепление и активизацию лексического материала и некоторых грамматических конструкций, распадаются на ряд типовых заданий. Поясним их.

Упражнение «Укажите русские эквиваленты к следующим словам и выражениям» заставляет учащихся внимательно работать над текстом и способствует закреплению отобранных лексических единиц. После первоначального ознакомления с текстом учащийся должен вновь вернуться к нему, внимательно перечитать его, найти и выписать нужное слово или словосочетание — все это ведет к фиксации внимания на отобранной лексике и способствует ее запоминанию.

Упражнение «Укажите шведские эквиваленты к следующим словам и выражениям» приучает с самого начала к внимательной самостоятельной работе над текстом и предполагает возвращение к нему в случае возникших затруднений.

Упражнение «Перескажите текст, употребляя следующие слова и выражения» ставит целью приучить учащегося употреблять слова и словосочетания, которые, может быть, ему и известны, но которые он избегает употреблять, предпочитая слова и выражения, имеющие прямые эквиваленты в русском языке и поэтому быстрее всплывающие в его сознании. Упражнение рассчитано на обогащение лексики учащихся новыми словами и словосочетаниями.

Упражнение «Объясните по-шведски, что значит данное слово или выражение» ставит целью развитие навыков устной речи, поскольку требует от учащегося построения целого ряда новых для него предложений, объясняющих смысл соответствующих слов и выражений. Данное упражнение особенно эффективно в аудитории. Но и при самостоятельном выполнении оно также способствует активизации шведского языка.

Упражнение «Составьте собственные предложения с данными выражениями» рассчитано на выполнение в письменной форме. Проверив его выполнение, преподаватель может судить о том, в какой мере учащиеся овладели материалом и могут самостоятельно использовать его.

Предлагается следующий порядок работы над текстами:

1. Следует внимательно прочитать выбранный текст целиком, затем медленно читать его по абзацам, пользуясь шведско-русским словарем, а также комментариями. Работая со словарем, желательно делать выписки из текста новых слов и выражений. Позднее это поможет в работе над упражнениями и при подготовке пересказа текста.

2. Уяснив содержание текста, необходимо заучить новые слова и выражения.

3. Очень полезно сделать письменный перевод текста на русский язык, а затем попытаться сделать устно обратный перевод на шведский язык, что способствует закреплению слов, оборотов и выражений, встречающихся в тексте.

4. Упражнения к тексту следует выполнять в том порядке, в каком они расположены в пособии. При выполнении упражнений на отыскание эквивалентов необходимо сверяться с записями, которые велись при работе над текстом.

5. Для пересказа текста следует обязательно использовать приведенные слова и выражения. Это способствует обогащению лексического запаса. Желательно выписать заранее указанные слова и выражения и составить краткий план пересказа текста.

6. Упражнение «Составьте собственные предложения со следующими словами и выражениями» следует выполнять в самом конце работы, после тщательного изучения всего рассказа или отрывка. Приведенные выше методические рекомендации, как показывает опыт, способствуют успешной работе над языковым материалом. Возможно, существуют и другие методы работы над текстами, особенно при самостоятельном изучении. Выбор тех или иных методов работы, конечно, зависит от индивидуальных склонностей изучающего.

Автор считает своим долгом выразить благодарность всем своим коллегам, ознакомившимся с учебным пособием в рукописи и сделавшим целый ряд ценных замечаний.

Автор весьма признателен рецензентам рукописи: д-ру филол. наук С. С. Масловой-Лашанской, канд. филол. наук Н. Н. Толстой, канд. филол. наук С. Г. Халипову (ЛГУ им. А. А. Жданова) и канд. эконом. наук А. Г. Шейгаму (МГПИИЯ им. Мориса Тореза) за ценные советы и полезные замечания.

Автор будет признателен всем преподавателям, пользующимся Данной книгой, которые возьмут на себя труд

прислать в редакцию свои замечания и советы по улучшению пособия.
 Н. Е. Погодина

Lars Ahlin, HUNDRA VITA MÖSSOR

(Förkortad)

Så tacksam var hon för dessa ensamma timmar då hon fick gå omkring i sina sysslor utan att behöva dölja nånting: att han var henne nära även nu, att hans närvaro stod omkring henne som en atmosfär vart hon gick. Det var så svårt att förneka, att tränga ner det som hänt, att vara den hon var innan hon hört hans röst. Deras gemensamma upplevelser stod som en strålning omkring henne...

Ibland stannade hon framför fönstret och såg ner mot backen. Uppför den skulle han komma klockan sju. Då skulle hans närvaro inte bara stå omkring henne som en atmosfär. Han skulle själv stå där. Hans händer skulle röra vid henne. De skulle uppleva varann rikare än nånsin förr — så hade det alltid varit hittills: stegring efter stegring.¹

Hennes rörelser hade förlorat all stelhet. Det fanns inget fall i henne, ingen dum klumpighet, ingen generad oförmåga. Allt hon satte högt var hos henne.

Det stilla leende som alltid levde i hennes ansikte då hon var ensam kunde ibland slå ut bländande öppet: tacksamhet att detta skett, att det var hon som rörde sig med denna trivsel. Hon stod där någonstans i rummen och den smala halsen lyfte upp hennes huvud. När leendet åter slöt sig, slöt det en skälvande förväntan: när detta hänt henne vad skulle då inte komma att hända!

Strax innan de skulle komma från sina arbeten slog hon upp fönstret. Det duggade försommarmjukt.² Björkarnas söta hartsdoft³ smekte hennes ansikte. Hon såg neråt backen. Där skulle han komma!

Med en vit mössa på sitt blonda hår.⁴ Kanske svängande en käpp med silverknopp.⁶ Det var i går han tagit sin examen. Hon hade inte kunnat möta honom utanför läroverkets port men blommor hade hon sänt.

Kanske han skulle bära en av hennes rosor i knapphålet? Kanske han pressat en annan av dem i någon av de böcker han älskade att tala om? Om man gjorde sånt nu för tiden...

Hon upptäckte att rutan hon svängt in blivit immig⁶ och fick plötsligt en sådan lust att se hans namn, att hon satte dit sitt pekfinger och skrev det med omsorgsfull skolstil.⁷ Under flera minuter stod hon lutad mot fönsterposten försjunken i dessa bokstäver. Leendet löste upp hennes drag.

Hon märkte inte att staden börjat återbörda en och annan som nu stretade upp för backarna tung och trött av dagens arbete. Röster slog upp men hon hörde dem inte. Hon hörde ingenting förrän fadern och bröderna klampade in.⁸ Då tryckte hon handflatan snabbt mot rutan och suddade ut det älskade namnet.

Det gjorde ont i henne att göra så. Det kändes som att svälja något som nästan inte gick att svälja.

— Är käket färdigt?⁹ ropade en av hennes bröder från tamburen.

Att behöva tala om annat. Att behöva hålla ner det som flödade upp mot läpparna. Att behöva dölja hudens skimmer och ögats glans och dessa rörelser...

Sen de fått sitt, sen hon röjt undan allt¹⁰ fick hon börja klä sig.

— Ni vågar inte sticka in huvudet!¹¹ sa hon och drog igen dörren om sig.

Pojkarna brukade ibland peta på henne och säga att hon artade sig att bli något alldeles särskilt läckert.¹²

Köket var hennes rum. Där hade hon sin säng och sin byrå. Där hade hon också sin skrubb och ur den tog hon fram de kläder hon skulle ha på sig då han kom för att hämta henne. Hon smekte tyget. Varje plagg hade fått ett särskilt värde: han skulle röra vid dem. En gång skulle han röra vid dem allesammans men redan nu innehöll de på något sätt hans kommande handlingar.

Efter varje påtaget plagg speglade hon sin kropp. Hon klädde sig med en mjukt nynnande omsorg. Naturligtvis blev hon ändå färdig för tidigt. Hon gick och ställde sig vid fönstret som var vänt ner mot backen. Pojkarna skrattade. Fadern lät tidningen sjunka.

— Du ser för angelägen ut, sa han. Grabbar ska hållas kort.¹³ Först då tycker dom att tjejen¹⁴ är nånting att ha.

Som om hon kunde vara något annat än sig själv? Så dumt! Hon svarade inte. Hon gick inte heller bort från fönstret. Hon stod där i blå regnkappa och med baskern på huvudet. Klockan var nästan sju. Vilken sekund som helst

kunde han dyka upp. Hon kände hans nalkande som en stilla rörelse mot hjärtats centrum. När hans huvud

skulle växa fram ur backens kurva skulle något oerhört hända därinne.

Knappt hade hon skymtat honom förrän hon ilade nerför trappan och ut genom grinden. De tog varandras händer. De sa bara varandras namn. Så vände de, gick med stela rörelser ner mot stan. Deras axlar snuddade inte vid varandra ens, blickarna vågade inte flyta samman. Något outgrundligt hade hänt. Hon hade blivit svidande ensam.¹⁵ Hon kände ett svindlande stort avstånd till hans kropp, till hans ord, till hans kärlek. Och för varje steg de tog tyckte hon att han sköts bort ifrån henne i ett avstånd som kändes allt mer hotfullt och uppslitande.

Hon kunde inte förstå det. Hon kunde inte fatta hur hon kunnat vara så lycklig nyss, så säker, så smydd av tecken på hans kärlek. Snart började hon emellertid att förstå. Åh! Var det inte så att när andra såg på henne stod hon aldrig ensam: han var närvarande hos henne. Ja, bara han kunde se henne som hon var, ensam, isolerad. Bara han nådde med sin blick in till hennes allra innersta. Och nu kom den svåraste av alla frågor till henne. Vem är jag eftersom han älskar just mig? Hon måste ju äga något alldeles utomordentligt. Vad var det? Hur såg det ut?

Kanske han upptäckt att han valt fel, att han förblindats av något, att hon saknade det han först trott att hon ägt? — Då sa han äntligen något sen han harsklut sig under mödor och besvär.

— Vart vill du vi ska gå?

— Dit du vill, sa hon och såg hastigt på honom.

Först nu reflekterade hon över att han inte tagit på sig studentmössan.¹⁶ Inte heller käppen med silverknoppen bar han i handen. Han gick barhuvad och det blonda håret hade blivit lätt fuktigt.

— Det duggar, sa han.

— Det är bara som nästan osynlig dimma, sa hon och kände att hon inte fick gråta: inte så att det syntes, osynligt som detta regn.

Hur kunde han vara så långt bort ifrån henne när han gick henne så nära?

— Ska vi inte gå upp på berget i alla fall?

Hon nickade.

Där hade de funnit varann för inte så länge sen. Skulle

de inte upptäcka att de ännu stod varann nära, tätt nära, när de återfann de kära ställena?

De gick genom stan. Skogen började möta dem i mjuka gröna massor som flöt i våg på våg¹⁷ upp mot bergkammens disiga kontur...

De vandrade in i skogen. Träden lyfte upp horisonten till en bägaröppning¹⁸ ovanför deras huvud, till en flytande skiva av ljusgrå himmel...

Då stannade han. Himlen höll sin vita vinge stilla. Stammarna slöt in dem i ett reserverat och skyddat rum. Gläntljus och skogsmörker föll över deras kroppar och ansikten. Hon blundade, kände att det inte fick finnas något annat rum än detta: mötets isolerande punkt. Han tog hennes händer. De stod med täspetsarna riktade mot varann. Nu blundade också han och kysste henne försiktigt under högra ögat. De stod länge blundande kind mot kind. De trevade millimeterförsiktigt i varandras känslor: som blinda i ett obekant rum.

— Linnea!

— Dan!

Varsamt öppnade de sina ögon men bara för att sluta dem häftigt och mötas i kyssen mun mot mun. Sen släppte han hennes händer men bara för att lägga sina på hennes axlar. Hon lyfte upp sina händer till hans kinder.

— Hur kan det kännas så svårt att mötas? viskade han mot hennes läppar.

— Kände du det också så? viskade hon och en glädjefylld förvåning tog henne.

— Alltid. Men aldrig så som den här gången.

Hon sa ingenting. Andades bara. Häftigt.

Hennes ögon blickade mörka på honom. Leendet låg ännu infruset och hon kände ännu smärtan i närvarons och avståndets nödvändiga samtidighet.

Känslans insikter gjorde henne öm.¹⁹ Du får inte lida av detta! Nej, inte du! Du måste alltid känna att jag är hos dig. Jag älskar dig, Dan. Ser du mina läppar. Det är ditt namn de formar.

Han kunde tolka hennes rörelser, ljuset i hennes ansikte, läpparnas utsagda ord och han erfor en stegrad känsla av något heligt och ljusst offrande när han såg hur hennes leende frigjordes ur det bleka ansiktet.

Han tryckte henne hårt emot sig och lyfte upp hennes namn, rakt upp mot himlens vinge viskade han:

— Linnea! Min egen...

Nu kunde de fortsätta. Åter kunde de observera bladens

ljuva ögonlocksrörelser från skugga till ljus, och ovanför deras huvud slog himmelsvingen nya lugna slag.

Trädstammarnas murar öppnade sig och slöt sig...

Då låg de utsträckta på hans regnrock. Hennes finger lekte med en kavajknapp.

— Får jag ta av dig baskern? viskade han.

Han gjorde det och smekte hennes hår, formade sin hand efter hennes nacke. Var det för att minnas den? Var det för att kunna sträcka ut handen när han blev ensam, kunna forma den och tänka: precis så här är hennes nacke...

— Dan, viskade hon. Ditt namn stod ju i tidningen.

— Javisst, sa han.

— Varför har du inte studentmössan på dig? Jag trodde nästan att du...

— Jag vill inte ha nånting på huvudet som inte du med lika stor rätt kan sätta på ditt. Jag vill inte bära nåt som skiljer oss åt.

Så hennes hjärta klappade. Var det verkligen därför! Hon trutade med munnen²⁰ och hängav sig åt sin naivitet.

— Men jag vill så gärna promenera med dig när du har studentmössan på. Du kan inte tro så jag har längtat efter det.

— Varför då?

— Det kan du nog inte förstå.

— Hurså?²¹

— Du har inte varit flicka.

— Onödig upplysning. Han skrattade.

— Du har inte varit en arbetares flicka.

— Det var ju för att inte såra dig som jag inte tog mössan. Du skulle ha klarat studenten med fina betyg bara din pappa haft råd att avstå från din arbetskraft.²²

— Så dum du är. Har du inte lagt märke till med vilket intresse en mängd småflickor går omkring och tittar på manliga studentmössor just vid den här årstiden? Dom tror att dom i framtiden kommer att bli gift med en student bara dom kan räkna upp till hundra manliga studentmössor under en kväll.

— Har du gått och räknat så där?

— Jaa.

— Kom du upp till hundra nån gång?

— Det är inte så lätt må du tro,²³ i den här lilla stan.

— Svare ja eller nej.

— Jaa. Det förstår du väl. Jag gav mig inte förr.²⁴

Så han grep efter henne. Så han kysste henne. Så upprört ! han viskade:

— Det kommer att slå in!²⁵ Det kommer att...

ANMÄRKNINGAR

¹ De skulle uppleva varann rikare än nånsin förr — så hade det alltid varit hittills: stegring efter stegring.
— Их ощущение близости будет сильнее, чем раньше — так было всегда: близость возрастала с каждой встречей.

² Det duggade försommarmjukt. — Моросил теплый, летний дождик.

³ Björkarnas söta hartsdofit — Сладкий запах смолы, исходящий от березок

⁴ Med en vit mössa på sitt blonda hår. — В белой шапочке на светлых волосах.

После успешной сдачи выпускных экзаменов в гимназии, дающих право на поступление в высшее учебное заведение, выпускники надевают белые шапочки, которые как бы символизируют тот факт, что они стали студентами, и празднуют это событие. Раньше имена окончивших гимназию публиковались также в газетах.

⁵ Kanske svängande en käpp med silverknopp. — Может быть, размахивая тростью с серебряным набалдашником. Помимо белой шапочки трость в руках выпускника также являлась признаком

окончания гимназии. В настоящее время обычай носить трость устарел.

⁶ Hon upptäckte att rutan hon svängt in blivit immig — Она обнаружила, что окно, которое она открыла, запотело

⁷ med omsorgsfull skolstil — аккуратным школьным почерком

⁸ förrän fadern och bröderna klampade in — пока не вошли, тяжело ступая, отец и братья

⁹ Är käket färdigt? (*зрубо*) — Жратва готова?

¹⁰ Sen de fått sitt, sen hon röjt undan allt — После того как они поели, после того как она убрала за ними

¹¹ Ni vågar inte sticka in huvet! — Не смейте заглядывать! *Huvet* — разговорная форма от *huvudet* 'голова'.

¹² Pojkarna brukade ibland peta på henne och säga att hon artade sig att bli något alldeles särskilt läckert. — Иногда, ущипнув ее, братья говорили, что она становится прямо лакомым кусочком.

¹³ Grabbar ska hållas kort. (*разг.*) — С парнями надо быть построже.

¹⁴ tjejen (*разг.*) — девушка

¹⁵ Hon hade blivit svidande ensam. — Ей стало мучительно одиноко.

¹⁶ student mössan — белая студенческая шапочка (см. комм. 4 на с. 11)

¹⁷ i våg på våg — волнами

¹⁸ Träden lyfte upp horisonten till en bägaröppning — Деревья поднимали горизонт, образуя купол наподобие чаши

¹⁹ Känslans insikter gjorde henne öm — Прозорливость чувства придала ей нежности

²⁰ Hon trutade med munnen — Она надула губки

²¹ Hurså? (*разг.*) — Что так? Почему?

²² Det var ju för att inte såra dig som jag inte tog mössan. Du skulle ha klarat studenten med fina betyg bara din pappa haft råd att avstå från din arbetskraft. — Я не надел студенческую шапочку, чтобы не обидеть тебя. Ты бы сдала выпускные экзамены с прекрасными оценками, если бы у твоего папы была возможность (*букв.* средства) не пользоваться твоим трудом в домашнем хозяйстве.

²³ Det är inte så lätt må du tro — Поверь мне, это не так легко

²⁴ Jag gav mig inte förr. — Я добилась своего.

²⁵ Det kommer att slå in! — Это сбудется!

ÖVNINGAR

1. Svara på följande frågor:

Varför tänker flickan så innerligt på den unge mannen? Bor flickan ensam? Hur kände sig pojken och flickan när de äntligen träffades? Hade de lätt att prata med varandra? Varför hade den unge mannen ingen studentmössa på huvudet? Hade flickan någon studentmössa? Vad brukade småflickor göra när de träffade många manliga studentmössor under en kväll?

2. Berätta novellen och använd följande ord och uttryck:

a) en närvaro, att flytta, att dugga, immig, att upptäcka, att reflektera, barhuvad, att blunda, upprört;

b) att lösa upp något; att klampa in; att sudda ut; att sticka in huvudet; att ila nerför trappan; kind mot kind; att tolka någons rörelser; att skilja sig åt; att avstå från något; att räkna upp till; att slå in

3. Ange svenska motsvarigheter till följande ryska ord och uttryck:

ходить без дела; дотронуться до кого-либо; открыть окно; роза в петлице; ей было больно делать это; закрыть

за собой окно; он пришел, чтобы увести ее; она тщательно одевалась; едва она увидела его; с каждым шагом; он шел с непокрытой головой; ожидание, наполненное радостью; у тебя такое же право, как и у меня, надеть белую шапочку; дать экзамены с хорошими оценками; это сбудется

4. Gör skriftliga uppsatser:

1. Beskriv förhållandena i vilka flickan har uppväxt. 2. Skriv om hennes liv nu. 3. Beskriv den unge mannens förhållanden och hans liv nu. 4. På vilket sätt blev dessa två bekanta? Tror du att de har framtid framför sig? Ska de gifta sig? Ska hennes hopp om att bli gift med en akademiker slå in?

5. Ange synonymer till följande ord och uttryck:

att reflektera, att fatta, vithårig, ett plagg, han gick barhuvad, lätt fuktigt, en mängd småflickor, en grabb,

en tjej, att ske, att slå upp fönstret, att sticka in huvudet, att sända, att dra igen dörren om sig

Stig Claesson, JULFRID¹

(Förkortad)

Det började på Luciamorron. Med att fyra tomtar stod utanför dörren och sjöng en julsång.² Sen klev tomtarna in i lägenheten och meddelade följande: Det är så att vi i detta kvarter har valt ut tjugotre pojkar som vi ska klä upp. Er son är en av dessa. Vi är bara här för att mäta honom och ta reda på hans skonummer.³ Sedan behöver ni bara komma till NK⁴ två dagar före julafton. Så överlämnar vi kläderna där i samband med en liten fest. Senare på dagen blir det stor fest på Gillet.⁶ Då kommer alla från Stockholm som fått kläder. Det var bara en sak till som vi måste ta hand om. Det är så att den här klädgåvan räknas som fattigvård.⁶ Förutsättningen är den att om ni tar emot den här gåvan, och det måste ni göra, så ligger det till på det viset att vi tar hand om familjens motbok.⁷ Men dom har ju redan dragit in min mans motbok.⁸ Ånej, fru Andersson, försök inte med oss.⁹ Fru Anderssons försök att behålla sin mans motbok var detsamma som ett försök att behålla julfriden. Inte för glöggens skull.¹⁰ Inte för den arma jullitern.¹¹ Utan därför att mannen var tillräckligt förolämpad tidigare.

Fru Anderssons man arbetade på General Motors.¹² Det var inget fast arbete.¹³ Det gick så till att han gick varje morgon till fabriken och väntade där tillsammans med många andra. Strax innan arbetet satte i gång kastades vita lappar ut ifrån ett fönster och alla som fick tag i en vit lapp jobbade den dan.

Fru Anderssons man var inte snabb och det var därför som jultomtarna valt just hans son till juloffer.¹⁴ Sonen mättes och husets motbok grävdes fram.

Två dagar innan julafton anländer fru Andersson med son till NK.

I översta våningen på NK är det dukat till te.¹⁵ En låg estrad är också byggd. En pianist spelar piano.

Salongen är fylld med tanter som dricker te.

Fru Andersson med son hänvisas till ett rum bakom estraden.

I detta rum är samtliga juloffer församlade.

Fru Anderssons son ropas upp.¹⁶ Och går in på estraden. Står där tillräckligt länge så att samtliga som dricker te hinner lägga märke till honom.

Sen förs han bakom estraden och kläs av och kläs på igen. Nya kalsonger, ny undertröja, nya strumpor, ny kostym och nya skor.

Sen förs han åter igen in på estraden, denna gång vatten-kammad och uppklädd.

Nu klappar alla som dricker te händerna.

Fru Anderssons son säger tack. Man har nämligen sagt åt honom att de som dricker te har betalat kläderna. Och att det är lämpligt att säga tack.

Fru Anderssons son har börjat hata. Dels dom som dricker te och dels kläderna han fått.¹⁷

Kläderna därför att alla som fått kläder fått likadana kläder och likadana skor.

Han vet att alla kommer att se på honom att han har fått kläderna.

Men han vet också att alla andra som fått kläder känner som han: Hat.

Fru Anderssons son är tolv år.

Fru Anderssons son fick kläder också när han var elva år. Och han vet att han kommer att få kläder också när han är tretton. När det slutar vet han inte.

Senare på dagen är det julfest på Gillet. Det är nu fru Andersson ska dricka te.

Nu har fru Andersson börjat hata.

Barnen ska fotograferas. Pressen ska meddelas.¹⁸

Pojkarna på ett kort, flickorna på ett annat.¹⁹

Hundra likadant klädda pojkar i tolvårsåldern är en ganska egendomlig syn och speciellt som samtliga försöker dölja ansiktet.

Hundra likadant klädda flickor är en ännu egendomligare syn.

Bilden skulle i tidningarna.

Det är kanske på sin plats att tala om²⁰ varför otacksamheten var stor. Det var på grund av att avundsjukan var stor just i de kvarter som de som fick kläder kom ifrån.²¹

Barnrikehusena²² till exempel.

Ett barnrikehus fungerade eller fungerar så att donatorer och stiftelser beslutar att familjer med mer än åtta barn måste bo i samma hus. Det är bra så.

Nu kan man knappast fylla ett barnrikehus med sådana familjer. Man tar hänsyn till andra saker än just barn.

Om man har sjuka föräldrar.

Om motboken redan är indragen.²³

Det gör att i ett barnrikehus är dom rikast som har mest barn.²⁴ Hyran räknas därefter.²⁵

Därför är barnrika familjer i ett sånt hus överklass.²⁶

Så alla som fick kläder till jul hade det dåligt av någon annan anledning än trängsel.²⁷

Och ingen ville komma i tidningen.

Fru Anderssons son stjal därför julstjärnan²⁸ i Gillets gran. Och stjärnan är gjord av glasfiber.

Lägger man en sådan julstjärna i innerfickan på en ny grön kostym och sen dansar Domaredansen²⁹ bryts glasfibrerna sönder och börjar vandra i kostymen. Och glasfibrerna vandrar ända in på kroppen och in i skinnet och det gör att man snart upptäcker vem som snott³⁰ julstjärnan.

När man då tar fru Anderssons son och offentligt säger att man här har ett exempel på otacksamhet då hatar fru Andersson sin son.

Hon hatar redan sin man som inte är kapabel att ha motbok. Sig själv hatar hon för att hon inte kan klä upp sonen utan hjälp och sin son hatar hon därför att han är en jultjuv.

Det enda hon kan göra är att slå till sonen så mycket hon orkar.

Och blir på så sätt ett exempel på hur hopplöst det är att försöka hjälpa nån. Att otacksamhet är välgörenhetens lön.³¹

Hur lite julfrid egentligen betyder.

ANMÄRKNINGAR

¹ julfrid — душевный покой, с которым традиционно ассоциируется празднование рождества (*зд. ирония.*) ? Det började på Luciamorron. Med att fyra tomtar stod utanför dörren och sjöng en julsång. — Все началось в утро дня Люции. С того, что перед дверью появились четыре гнома и спели рождественскую песню.

Люция — святая, погибшая, согласно преданию, мученической смертью в 304 г. в Сиракузах. День Люции, 13 декабря, отмечается в Швеции и Норвегии.

³ Vi är bara här för att mäta honom och ta reda på hans skonummer. — Мы находимся здесь лишь для того, чтобы снять с него мерку и узнать размер его обуви.

⁴ NK=Nordiska Kompaniet — крупнейший универмаг фирмы Нурдиска Компаниет (находится в Стокгольме)

⁵ Gillet — название ресторана в Стокгольме

⁶ Det är så att den här klädgåvan räknas som fattigvård. — Дело в том, что эта одежда считается подарком комитета общественного призрения бедных.

Комитет общественного призрения бедных, называемый также Комитетом по оказанию помощи неимущим слоям населения (fattigvård), существовал до 1957 г. В настоящее время слово fattigvård исчезло из шведского языка и является историзмом.

⁷ att vi tar hand om familjens motbok — что мы должны забрать у вас книжку с талонами на покупку спиртного

⁸ Men dom har ju redan dragit in min mans motbok. — Но ведь они уже забрали книжку с талонами, принадлежащую моему мужу.

⁹ Ånej, fru Andersson, försök inte med oss. — О нет, госпожа Андерссон, не пытайтесь нас обмануть.

¹⁰ Inte för glöggens skull. — Не ради глинтвейна.

¹¹ Inte för den arma jullitern. — Не ради жалкого литра спиртного.

К рождеству в Швеции можно было купить один литр спиртных товаров по талонам.

¹² General Motors — Дженерал Моторс

Крупная американская фирма по производству автомобилей. Имеет дочернюю компанию в Швеции.

¹³ Det var inget fast arbete. — Это не была постоянная работа.

¹⁴ Fru Anderssons man var inte snabb och det var därför som jultomtarna valt just hans son till juloffer. (*ironic.*) — Муж госпожи Андерссон не был проворным, и именно поэтому рождественские гномы выбрали его сына в качестве рождественской жертвы.

¹⁵ är det dukat till te — стол накрыт к чаю

¹⁸ Fru Anderssons son ropas upp. — Выкликают имя сына госпожи Андерссон.

¹⁷ Dels dom som dricker te och dels kläderna han fått. — Во-первых, тех, кто пьет чай, а, во-вторых, полученную одежду.

¹⁸ Pressen ska meddelas. — Будет сообщение в газетах.

¹⁹ Pojkarna på ett kort, flickorna på ett annat. — Мальчики на одной фотографии, девочки — на другой.

²⁰ Det är kanske på sin plats att tala om — Может быть здесь уместно рассказать о

²¹ Det var på grund av att avundsjukan var stor just i de kvarter som de som fick kläder kom ifrån. — Причиной ее была большая зависть в тех районах, где дети получили одежду.

²² barnrikehusena — дома для многодетных семей

²³ Om motboken redan är indragen. — Если книжка с талонами на покупку спиртного уже конфискована.

²⁴ Det gör att i ett barnrikehus är dom rikast som har mest barn. — Это приводит к тому, что в домах, где живут многодетные семьи, самыми богатыми считаются те, у кого больше всего детей.

²⁵ Hyran räknas därefter. — Соответственно начисляется квартплата.

²⁶ Därför är barnrika familjer i ett sånt hus överklass. — Поэтому многодетные семьи в таком доме считаются привилегированным классом.

²⁷ Så alla som fick kläder till jul hade det dåligt av någon annan anledning än trängsel. — Таким образом, все те, кто получил одежду, чувствовали себя неудобно по какой-то иной причине, а не из-за тесноты.

²⁸ julstjärnan — елочное украшение в виде звезды, которое надевается на верхушку рождественской елки

²⁹ Domaredansen — танец, который танцуют во время празднования рождества

³⁰ vem som snott (*разг.*) — кто стащил

³¹ Att otacksamhet är välgörenhetens lön. — Что неблагодарность — награда за благодеяния.

ÖVNINGAR

1. Svara på följande frågor:

Hur ordnade man fattigvård under jultiden för de människor som inte hade råd? Varför valde man familjen Andersson? Hur var allt ordnat? Var Anderssons pojke belåten med de kläder som han fick på julfesten? Vad gjorde pojken för att demonstrera sitt hat? Varför började fru Andersson hata sin son?

2. Ge synonymer till följande ord och uttryck:

fattig; att ta reda på något; att dra in motboken; fast arbete; att jobba; att ropa upp; en egendomlig syn; ett barn-rikehus; en donator; att orka; att sno julstjärnan; samtliga; att säga något offentligt

3. Utbyt passiv konstruktion mot aktiv:

Exempel: Han förs in på estraden. — Man för honom in på estraden.

1. Strax innan arbetet satte i gång kastades vita lappar ut från ett fönster. 2. Sonen mättes och husets motbok gfvades fram. 3. Fru Andersson med son hänvisas till ett rum bakom estraden. 4. Fru Anderssons son ropas upp. 5. Sen förs han bakom estraden och kläs av och kläs på igen. 6. Barnen ska fotograferas och pressen ska meddelas.

4. Förklara vad följande betyder:

det började på Luciamorron; så klev tomtarna in i lägenheten; att mäta pojken; i detta rum är samtliga juloffer församlade; fru Anderssons man var inte snabb och det var därför som jultomtarna valt just hans son till juloffer; hundra likadant klädda pojkar i tolvårsåldern är en ganska egendomlig syn och speciellt som samtliga försöker dölja ansiktet; det gör att i ett barnrikehus är dom rikast som har mest barn

5. Ange svenska motsvarigheter till följande ryska ord och uttryck:

бедняки; они вошли в квартиру; вам следует быть в НК за два дня до рождества; мы вручим

одежду; нам следует позаботиться еще об одной вещи; наша книжка талонов ¹уже конфискована; попытка сохранить спокойствие в рождественские дни; быть униженным; он не очень проворен; его сына выбрали в качестве рождественской жертвы; сына отослali в комнату за эстрадой; все хлопают в ладоши; он чувствует ненависть; странный вид; детей необходимо сфотографировать; зависть; дом, где живут многодетные семьи; неблагодарность; нужно учитывать и другие вещи; он крадет рождественскую звезду; ударить кого-либо; безнадежно пытаться помочь кому-либо

Stig Dagerman, ATT DÖDA ETT BARN

Det är en lätt dag och solen står snett över slätten. Snart skall klockorna ringa, ty det är söndag. Mellan ett par rågåkrar har två unga hittat en stig, som de aldrig förut gått och i slättens tre byar blänker fönsterrutorna. Män rakar sig framför speglarna på köksborden och kvinnor skär gnolande upp bröd till kaffet och barn sitter på golven och knäpper sina livstücken. Det är den lyckliga morgonen till en ond dag, ty denna dag skall ett barn dödas i den tredje byn av en lycklig man. Ännu sitter barnet på golvet och knäpper sitt livstykke och mannen som rakar sig säger att i dag skall de ta en roddtur nerför ån¹ och kvinnan gnolar och lägger upp det nyskurna brödet på ett blått fat.

Det får ingen skugga över köket och ändå står mannen som skall döda barnet vid en röd bensinpump² i den första byn. Det är en lycklig man, som tittar in i en kamera och i glaset ser han en liten blå bil och bredvid bilen en ung flicka som skrattar. Medan flickan skrattar och mannen tar den vackra bilden, skruvar bensinförsäljaren fast locket på tanken och säger att de får en fin dag. Flickan sätter sig i bilen och mannen som skall döda ett barn tar upp sin plånbok ur fickan och säger att de skall åka till havet och vid havet skall de låna en båt och ro långt, långt ut. Genom de nerskruvade rutorna³ hör flickan i f ramsätet vad han säger, hon blundar och när hon blundar ser hon havet och mannen bredvid sig i båten. Det är ingen ond man, han är glad och lycklig och innan han stiger in i bilen står han ett ögonblick framför kylaren, som gnistrar i solen och njuter av glansen och doften av bensin och hägg. Det faller ingen skugga över bilen och den blanka kofångaren har inga bucklor⁴ och inte är den röd av blod.

Men samtidigt som mannen i bilen i den första byn slår igen dörren till vänster om sig och drar ut startknappen, öppnar kvinnan i köket i den tredje byn sitt skåp och hittar inget socker. Barnet, som har knäppt sitt livstykke och knutit sina skor, står på knä på soffan och ser ån som slingrar sig mellan alarna och den svarta ekan, som ligger uppdragen i gräset. Mannen, som skall förlora sitt barn, är färdigrakad och viker just ihop spegeln. På bordet står kaffekopparna, brödet, grädden och flugorna. Det är bara sockret som fattas, och modern säger åt sitt barn att springa till Larssons och låna några bitar. Och medan barnet öppnar dörren ropar

mannen efter det att skynda på, för båten väntar på stranden och de skall ro så långt som de aldrig förut rott. När barnet sedan springer genom trädgården tänker det hela tiden på ån och på fiskarna som slår och ingen viskar till det, att det bara har åtta minuter kvar att leva och att båten skall ligga där den ligger hela den dagen och många andra dagar.

Det är inte långt till Larssons, det är bara tvärs över vägen, och medan barnet springer över vägen, far den lilla blå bilen in i den andra byn. Det är en liten by med små röda hus och nymornade människor⁵ som sitter i sina kök med kaffekoppen höjd och ser bilen rusa förbi på andra sidan häcken med ett högt moln av damm bakom sig. Det går mycket fort och mannen i bilen ser popplarna och de nytjärade telegrafstolparna skymta förbi⁶ som gråa skuggor. Det fläktar sommar genom vindrutan, de rusar ut ur byn, de ligger fint och säkert mitt på vägen — ännu. Det är skönt, att färdas alldeles ensam på en mjuk, bred väg och ute på slätten går det finare. Mannen är lycklig och stark och med högra armbågen känner han sin kvinnas kropp. Det är ingen ond man. Han har bråttom till havet. Han skulle inte kunna göra en geting förnär,⁷ men ändå skall han snart döda ett barn. Medan de rusar fram mot den tredje byn, sluter flickan åter ögonen och leker att hon inte skall öppna dem förrän de kan se havet och hon drömmer i takt med bilens mjuka krängningar om hur blankt det skall ligga.

Ty så obarmhärtigt är livet konstruerat att en minut innan en lycklig man dödar ett barn, är han ännu lycklig och en minut innan en kvinna skriker av fasa, kan hon blunda och drömma om havet och den sista minuten i ett barns liv kan detta barns föräldrar sitta i ett kök och vänta på socker och tala om sitt barns

vita tänder och om en roddtur och barnet självt kan stänga en grind och börja gå över en väg med några sockerbitar inslagna i vitt papper i högra handen och hela denna sista minut ingenting annat se än en lång blank å med stora fiskar och en bred eka med tysta åror.

Efteråt är allting försent. Efteråt står en blå bil på sned över vägen och en skrikande kvinna tar handen från munnen och handen blöder. Efteråt öppnar en man, en bildörr och försöker stå på benen fast han har ett hål av fasa inom sig. Efteråt ligger några vita sockerbitar meningslöst utströdda i blod och grus och ett barn ligger orörligt på magen med ansiktet hårt pressat mot vägen. Efteråt kommer två bleka människor, som ännu inte fått dricka sitt kaffe, utspringande genom en grind och ser en syn på vägen som de aldrig skall glömma. Ty det är inte sant att tiden läker alla sår. Tiden

läker inte ett dödat barns sår och den läker mycket dåligt smärtan hos en mor, som glömt köpa socker och skickat sitt barn över vägen för att låna och lika dåligt läker den ångesten hos en en gång lycklig man som dödat det.

Ty den som har dödat ett barn åker inte till havet. Den som dödat ett barn åker långsamt hem under tystnad och bredvid sig har han en stum kvinna med ombunden hand och i alla byar som de passerar ser de inte en enda glad människa. Alla, skuggor är mycket mörka och när de skils är det fortfarande under tystnad och mannen som dödat barnet vet att denna tystnad är hans fiende och att han kommer att behöva år av sitt liv för att besegra den genom att skrika att det inte var hans fel. Men han vet att det är lögn och i sina natters drömmar skall han i stället önska att få en enda minut av sitt liv tillbaka för att göra denna enda minut annorlunda.

Men så obarmhärtigt är livet mot den som dödat ett barn att allting efteråt är för sent.

ANMÄRKNINGAR

¹ skall de ta en roddtur nerför ån — они поплывут на лодке вниз по реке

² en röd bensinpump — бензоколонка красного цвета

³ de nerskruvade rutorna — опущенные стекла (*машины*)

⁴ den blanka kofångaren har inga bucklor — на блестящем бампере нет никаких вмятин

⁵ nymornade människor — люди, только что вставшие с постели

⁶ mannen i bilen ser popplarna och de nytjärade telegrafstolparna skymta förbi — сидящий в машине мужчина видит, как мимо мелькают тополя и недавно просмоленые телеграфные столбы

⁷ han skulle inte kunna göra en geting förnär — он мухи не обидит (*букв, осы*)

ÖVNINGAR

1. Svara på följande frågor:

På vilken dag händer denna-sorgliga historia? I vilket ärende springer barnet till sina grannar? Vad tänker det på hela tiden? Är mannen som skall döda ett barn ensam i sin bil? Vilka planer har han? Är han lycklig? Hur känner han sig efteråt? Vad är karakteristiskt för författarens sätt att berätta?

2. Hitta på orden av typ *nyrik* i texten.

3. Ge synonymer till följande ord och uttryck:

en stig, att ta en roddtur, en kamera, att låna en båt, att färdas, att göra en geting förnär, att blunda, det är lögn

4. Översätt följande till ryska:

att skära gnolande upp bröd; att lägga upp det nyskurna brödet på ett fat; att höra genom de nerskruvade rutorna; ekan ligger uppdragen i gräset; han är färdigrakad; nymornade människor sitter i sina kök; livet är så obarmhärtigt konstruerat; några sockerbitar inslagna i vitt papper; en skrikande kvinna; några sockerbitar ligger utströdda i grus; två människor kommer utspringande genom en grind; en kvinna med ombunden hand

5. Ange svenska motsvarigheter till följande:

скоро зазвонят колокола; на заправочной станции; женщины, напевая, нарезают хлеб для завтрака; она зажмуривает глаза; ребенок стоит на коленях на диване и смотрит в окно; мужчина кричит ребенку, чтобы он поторопился; машина идет очень быстро; мужчина торопится к морю; машина стоит поперек шоссе; отец и мать выбегают из калитки; время залечивает все раны

Tage Danielsson SAGAN OM DEN RÄTTVISA GUDRUN

Det var en gång en flicka som aldrig hade mött den riktiga kärleken, och därför ville hon gärna skiljas. Det var så med Gudrun, för hon hette Gudrun, att hon tyckte det var orättvist allting.¹ Hon hade gift sig med en ingenjör som hon träffat på Tempo,² där hon stod och sålde husgeråd av plast. De hade inga barn, och båda förvärvsarbetade. Gudrun grämde sig dagligen över alla orättvisor som vederfors henne i äktenskapet. Hon skulle köpa middagsmat och laga den, hon skulle sy i knappar i sin mans kavaj, hon skulle koka kaffet medan han såg på TV, allt detta skulle hon göra, fast hon hade ett lika ansträngande arbete som han. Och det kan man ju hålla med om att det verkar orättvist. Att hennes make för sin del satte i proppar, tvättade bilen och köpte ut på systemet³ tänkte hon inte så mycket på.

Nå, den skilsmässan var lätt att ordna, för ingen av dem trivdes egentligen hemma. Gudrun beslöt i sitt stilla sinne att skulle hon någonsin gifta sig igen så skulle minsann allt gå rättvist till väga.

En dag när hon stod vid sin disk på Tempo kom det fram en herre med fördelaktigt utseende och skulle köpa en bidet av plast. Han såg så blyg och generad ut innan han klämde fram⁴ med sin bidet så Gudrun blev riktigt fäst vid honom. Och när han dagen därpå kom tillbaka och köpte något så onödigt som en plathållare för två tandborstar så förstod Gudrun genast den symboliska innebörden av detta köp och visste att känslorna var ömsesidiga.

Gudrun och Albin, för han hette Albin, träffades en tid ganska ofta om kvällarna, och båda tyckte att nog skulle det vara bra gudomligt att gifta sig. Men Gudrun framhöll med skärpa för Albin att i så fall skulle allting gå riktigt rättvist till. Det höll Albin gärna med om, för han var en beskedlig karl.

Nå, i sinom tid stod Gudrun och Albin hos borgmästaren⁵ och sa sitt "ja" på samma gång, för Gudrun hade bestämt att det var orättvist att en av dem skulle få säga "ja" före den andra. Albin hade en likadan blombukett i handen som Gudrun.

När de kom hem till trerummaren⁶ som Gudrun hade kvar sedan sitt förra äktenskap visade Gudrun för Albin en lång, lång lista som hon hade gjort upp.

Där stod bland annat:

"Strykning av 1 skjorta motsvarar bäddning av 2 sängar;
kokning av TV-kaffe motsvarar middagsdisk för 2 personer;
isyning av 1 knapp motsvarar lagning av 1 trasig kontakt;
lamning av ev. barn motsvarar tvättning av 2 bajsiga plastblöjor;⁷
snarkning så motpart vaknar motsvarar rätt för väckt part att först läsa morgontidningen dagen därpå;
inköp av middagsmat motsvarar dammsugning av vardagsrum och tambur;
fällning av 1 lakan motsvarar utbärning av avfall till sopnedkast;⁸
tvättning av 1 par strumpor motsvarar tömning av askkoppar i hela lägenheten."

Detta och mycket annat stod noga angivet på Gudruns långa lista.

"Nu ska vi leva efter den här listan, Albin," sa Gudrun,

"för att allting går rättvist till, det är äktenskapets A och O."⁹

"Det ska nog gå bra, för huvudsaken är ju att man älskar varandra," sa Albin, och sen sa han inget mer, för han ville ju inte prata längre än Gudrun hade gjort.

Så levde Gudrun och Albin en lång tid tillsammans, åt två potatisar var till middag, drack vardera fyra centiliter konjak till kaffet på lördagskvällarna och älskade därefter varandra så rättvist som möjligt i nattens mörker.

En dag sa Gudrun:

"Albin, jag tror jag ska ha barn."

"Då ska väl jag det också," sa Albin av gammal vana.

Men som ni förstår var det Gudrun ensam som fick barn.

Nu blev det ett fasligt besvär med att få allting att gå rättvist till. Att Albin tvättade blöjor medan Gudrun ammade var ju inget stort problem, men det var så mycket annat' att göra hela dagarna så Albin fick ta tjänstledigt från sitt arbete¹⁰ — och det var ju inte mer än rätt, för det hade ju Gudrun också måst göra. När barnet skrek på natten vaknade föräldrarna och tittade på schemat som satt fastnålat över sängen. På udda datum var det Albin som hade hundvakten¹¹ mellan två och sex, på jämna datum Gudrun. I månader med 31 dagar delades den sista natten upp så att Albin tog passet från två till fyra och Gudrun från fyra till sex varannan gång detta inträffade; varannan gång var det tvärtom.

Nå, tack vare Albins stora snällhet och beskedlighet klarades det mesta upp utan gnissel, och det lilla barnet växte och började tala. Det visade sig vara ett klokt och rättvist barn, för det första ord det sade var "mappa" och det andra var "pamma".

En dag sa Albin:

"Nog vore det skojigt för det här lilla barnet att få ett litet syskon alltid."

"Ja titta inte på mej," svarade Gudrun, "nu är det allt din tur!"

Då orkade inte Albin längre, och för övrigt visste han inte hur detta gick till.

Så nu står Gudrun på Tempo igen och väntar på en karl som har sinne för att allting ska gå riktigt ordentligt rättvist tillväga.

ANMÄRKNINGAR

¹ att det var orättvist allting — что все кругом было несправедливо

² Tempo — Темпо, магазины умеренных цен, которые расположены по всей Швеции

³ köpte ut på systemet — покупал в винном магазине

Systemet — магазины по продаже спиртных напитков. Продажа спиртных напитков в Швеции осуществляется исключительно через посредство подобных магазинов.

⁴ innan han klämde fram — прежде чем он выдал из себя

⁵ stod Gudrun och Albin hos borgmästaren — Гудрун и Альбин стояли перед бургомистром

Если молодая пара в Швеции не хочет сочетаться церковным браком, брак может быть зарегистрирован в ратуше.

⁶ tre rummaren = lägenhet på tre rum — трехкомнатная квартира

⁷ 1 amning av ev. barn motsvarar tvättning av 2 bajsiga plastblöjor — Одно кормление ребенка, который возможно появится в будущем, соответствует стирке двух загрязненных детских пеленок

⁸ fällning av 1 lakan motsvarar utbärning av avfall till sopnedkast — подрубивание одной простыни соответствует выносу отходов к мусоропроводу

⁹ äktenskaps A och O — основа брака («альфа» и «омега»)

¹⁰ så Albin fick ta tjänstledigt från sitt arbete — и Альбину пришлось взять отпуск на работе

¹¹ På udda datum var det Albin som hade hundvakten — По нечетным дням Альбин должен был нести ночную вахту (вставать ночью к ребенку)

ÖVNINGAR

1. Svara på följande frågor:

Var arbetade Gudrun? Vad hade hon för yrke? Hur träffade hon sin förste man? Varför misslyckades det första äktenskapet? Vilket intryck gjorde Albin på Gudrun när hon träffade honom första gången? Vad ville Gudrun vara säker på innan hon gifte sig för andra gången? Var deras vigsel lik andra vigslar? Vilken mening hade Albin om den långa listan som Gudrun hade gjort upp? Var deras äktenskap lyckligt? Varför tog Albin tjänstledigt från sitt arbete? Vad var det som fick Albin att lämna Gudrun till slut?

2. Hur uppfattar du följande?

flickan ville möta den riktiga kärleken; både Gudrun och hennes första man förvärvsarbetade; hon trodde att hon hade ett ansträngande arbete; det var lätt att ordna skilsmässan;

det kom en man med fördelaktigt utseende; Gudrun blev fäst vid honom; Gudrun framhöll med skärpa; det höll Albin gärna med om; i sinom tid; han sa av gammal vana; de tittade på schemat som satt fastnålat över sängen; på udda datum; på jämna datum; det mesta klarades upp utan gnissel

3. Avsluta följande meningar:

1. Det var en gång en flicka... 2. Medan han såg på TV... 3. Att han satte i proppar och tvättade bilen... 4. När de kom hem... 5. Medan Gudrun ammade... 6. Albin fick ta tjänstledigt från sitt arbete... 7. Barnet visade sig vara ett klokt och rättvist barn eftersom... 8. Nu för tredje gången står Gudrun på Tempo och...

4. Ange svenska motsvarigheter till följande ord och uttryck:

все кругом было несправедливо; она вышла замуж за инженера; она пришивала пуговицы к костюму; он чинил пробки; он выглядел очень застенчивым и смущенным, когда она увидела его впервые; они часто встречались по вечерам; она показала ему длинный список, который она составила; глажке одной рубашки соответствует застилка двух кроватей; стирка одной пары чулок соответствует выносу окурков из пепельниц по всей квартире; это основа брака; по старой

привычке; Альбин стирал пеленки; Гудрун кормила ребенка; ребенок оказался умным и справедливым; Альбин нес ночную вахту по нечетным дням; было ужасно трудно, чтобы все шло по справедливости; нет, теперь твоя очередь; Альбин больше не выдержал

5. Skriv egna meningar med följande uttryck:

att gifta sig; att laga mat; att sy i knappar; ett ansträngande arbete; att verka orättvist; lätt att ordna; för sin del; att gå rättvist till väga; att stå vid sin disk; att hålla med om; att ta tjänstledigt från sitt arbete; att ha hundvakten; att ha sinne för något

Tage Danielsson, SAGAN OM ERIK GÖRANSSONS STRID MOT DET ALLMÄNNA¹

Erik Göransson hette en man som inte hade det särskilt bra när han växte upp. Hans far, Hilmer Göransson, tjänade nämligen så mycket pengar att det mesta gick åt till skatt,²

Hilmer Göransson blev med åren alltmera bitter på stat och kommun, som obönhörligen tillämpade sina progressiva skatteskalor³ på hans enorma inkomster. Erik Göranssons känsliga pubertetsår⁴ förflöt således i en stämning av bitterhet och reaktionärt hat mot myndigheterna.

När Hilmer Göransson avled fann man i hans testamente följande passus:

"Jag har på grund av skattepolitiken⁵ i detta land inga pengar kvar. Emellertid har jag till stat och kommun under min hederliga levnad inbetalat kr. 4 967 563:90.⁶ Jag har använt det allmänna vägar, utnyttjat dess sjukhus, skolor, militära förläggningar etc. för ett sammanlagt belopp (högt räknat!) av kr. 1 695 156:85. Återstår alltså kr. 3 272 407:05, som stat och kommun är skyldiga mig och min familj. Dessa pengar testamenterar jag till min son Erik. Vid mina sinnens fulla bruk⁷ tecknar jag Hilmer Göransson."

Erik blev naturligtvis glad att få så mycket pengar och gick genast upp till statsverket⁸ för att hämta dem. Men döm om hans unga oerfarna förvåning när han inte fick ut ett rätt öre!⁹

Inför denna otroliga lumpenhet genomgick Erik en inre kris. Hans faders sista vilja måste respekteras! Stat och kommun skulle bli varse vem de hade att göra med!

Erik satte sig ned och tänkte efter hur han skulle kunna lura av stat och kommun alla dessa pengar som tillhörde honom. För det första, tänkte han, måste jag under min levnad tjäna så lite pengar som möjligt själv, så att mina egna skattebetalningar blir oansenliga. Annars ökar ju bara det allmännas skuld till mig. För det andra, tänkte han vidare, får jag se till att jag blir oerhört dyr för stat och kommun på alla upptänkliga sätt. Dom ska min liv och kniv¹⁰ bli av med pappas pengar, det kan dom hoppa opp och sätta sej på!¹¹

Vid faderns frånfälle gick Erik i gymnasiet. Han såg nu till att han fick sitta kvar ett par gånger och gå om samma ring,¹² varigenom han tjänade in 9 560 kronor som myndigheterna frånlurades i form av lärarlöner, skolmateriel etc. Han kratsade också flitigt håll med en pennkniv i skolbänken, så att den flera gånger fick bytas ut. En vinst för Erik på 560 kronor.

När Erik skulle ta studenten¹³ började han plötsligt plugga ordentligt, och eftersom han hade ett gott huvud¹⁴ fick han fina studentbetyg.¹⁵ Uträkningen med detta var att han nu skulle få en massa stipendier och underhåll av staten för

att läsa vid universitetet. Det fick han också mycket riktigt. Men först skulle han in i det militära.

I kronans kläder¹⁶ tjänade Erik bra med kosing¹⁷ från det allmänna. Han åt mycket stora portioner av kronans mat (gott var det inte, men han måste ju äta för pappas pengar), och han var ytterst oaktsam med kronans materiel och gjorde livet så surt för underbefälet att underbefälskåren inkom till statsverket med krav på löneförhöjning på grund av vidriga arbetsförhållanden.¹⁸ Aldrig tidigare hade Sveriges försvar upplevt en soldat som sköt sönder så många trögubbar,¹⁹ ålade håll på så många par byxor och låg ner så många halmadrasser²⁰ som Erik Göransson.

Erik förde noggranna anteckningar om vartenda öre som han kostade stat och kommun. Vid militärtjänstens slut hade det allmänna avbetalat inte mindre än kr. 260 546:64 av framlidne Hilmer Göranssons pengar.

Och nu stundade universitetsstudierna. Vilken yrkesgrupp, tänkte Erik Göransson, är det som kostar stat och kommun mest pengar? Jo, svarade han, det är naturligtvis professorerna i humanistiska ämnen, som lever hela sitt liv på det allmännas bekostnad i form av forskarlöner och annat, utan att ge stat och kommun något som helst vederlag i form av reda pengar.²¹ Professor ska jag bli!

Så började myndigheterna sakta men säkert betala av sin stora skuld till Erik Göransson i form av studielön m.m. Men Erik skaffade sig också extrainkomster från stat och kommun genom att gå och slita på deras trottoarer för flera kronor om dagen. En av Eriks favoritsysselsättningar var att samla ihop alla möjliga sorters blanketter på post- och telegraf kontor och andra offentliga inrättningar. Han lade ner blanketterna i en stor säck, som han sedan tömde lite varstans på gator och torg och skräpade ner²² så att kommunalarbetarnas lönepost²³ steg avsevärt. Bara på detta enkla sätt tjänade han sina modiga 20 kronor om dagen från det allmänna. Och varje morgon klockan tio gick han och skärm-bildade sig.²⁴

Så småningom blev Erik professor i jämförande språkforskning.²⁵ Nu fick han visserligen en lön som han måste betala skatt på, men den var ju inte så stor, och vad staten tog igen på de gungorna förlorade den på andra karuseller.²⁶ Bl. a. införskaffade Erik från utlandet på statens bekostnad en väldig mängd fullständigt onödig speciallitteratur i jämförande språkforskning och hedrade därmed sin faders minne. Han gifte sig och fick barn, mest för barnbidragens och moderskapspenningens skull,²⁷ Barnen instruerades noga att slita sönder gungorna på kommunala lekplatser och att göra hundöron i skolans ABC-böcker.²⁸

Professor Erik Göransson utverkade också tillstånd att få göra en studieresa till Mongoliet för att undersöka hur mongolerna uttalar tj-ljudet. Han reste första klass flyg och skaffade sig vid framkomsten en kamelkaravan med alla bekvämligheter och TV i tälten. Det allmännas skuld till Erik Göransson sjönk därmed till bara ett par miljoner.

Men hur han nu slet och arbetade och ryckte loss trafikskyltar²⁹ i nattens mörker så hade han ändå vid uppnådd pensionsålder kr. 896 574:13 kvar på sin faders arv. Det fanns bara ett sätt att få igen dem från stat och kommun: han måste leva mycket länge.

Och Erik Göransson levde och levde och kvitterade ut folkpensionen och professorspension och ATP och sjukpenning³⁰ (han gick ute på vintern utan hatt för att hålla sig förkyld). När han var 87 år gammal gick äntligen debet och kredit ihop, och det allmännas skuld till Erik Göransson stod på plus minus noll.

"Nu börjar livet!" utropade Erik Göransson och dog.

ANMÄRKNINGAR

¹ Sagan om Erik Göranssons strid mot det allmänna — Сказка о том, как Эрик Ёранссон боролся с обществом

² att det mesta gick åt till skatt — что большая часть денег уходила на уплату налогов

³ progressiva skatteskalor — шкалы прогрессивного налогообложения

⁴ pubertetsår — отроческие годы

⁵ skattepolitiken — политика налогообложения

⁶ 4 967 563:90 — 4 967 563 кроны 90 эре

Крона (krona) — денежная единица Швеции; в одной кроне 100 эре (öre).

⁷ Vid mina sinnens fulla bruk — В полном сознании

⁸ statsverket — департамент финансов

⁹ Men tlöm om hans unga oerfarna förvåning när han inte fick ut ett rött öre! — Но представьте, как был поражен молодой и неопытный человек, когда он не получил и гроша ломаного!

¹⁰ min liv och kniv (разг.) — зд. клянусь моей жизнью

¹¹ det kan dom hoppa opp och sätta sej på! (разг.) — зд. с этим им придется смириться!

¹² gå om samma ring — остаться на второй год в гимназии

¹⁸ ta studenten (разг.) — сдавать выпускной экзамен в гимназии (или в школе), дающий право поступления в высшее учебное заведение

¹⁴ eftersom han hade ett gott huvud — поскольку у него была светлая голова

¹⁵ fina studentbetyg — прекрасные оценки на экзаменах

¹⁶ I kronans kläder — На военной службе

¹⁷ kosing (жарг.) — деньги

¹⁸ att underbefälskåren inkom till statsverket med krav på löneförhöjning på grund av vidriga arbetsförhållanden — младший командный состав обратился в департамент финансов с требованием о повышении жалования в связи с вредными условиями труда

¹⁹ trägubbar — зд. мишени

²⁰ och låg ner så många halmmadrasser — и испортил так много соломенных матрацев

²¹ i form av reda pengar — в наличных деньгах

²² och skräpade ner — и захламлял

²³ kommunalarbetarnas lönepost — статьи о вознаграждении коммунальных работников

²⁴ och skärmbildade sig — делал просвечивание грудной клетки

²⁵ jämförande språkforskning — сравнительное языкознание

²⁶ vad staten tog igen på de gungorna förlorade den på andra karuseller — то, что государство приобtetalo на одном, оно теряло на другом (*букв*, то, что государство возмещало на качелях, оно теряло на каруселях)

²⁷ för barnbidragens och moderskapspenningens skull — главным образом ради получения пособия на детей и государственного пособия по материнству

²⁸ att göra hundöron i skolans ABC-böcker — загибать уголки страниц в школьных учебниках

²⁹ ruckte loss trafikskyltar — вырывал дорожные указатели

³⁰ och kvitterade ut folkpension och professors pension och ATP och sjukpenning — получал пенсию по старости, профессорскую пенсию, пенсию по выслуге лет и пособие по болезни

ÖVNINGAR

1. Svara på följande frågor:

Var Erik Göranssons iar rik? Varför blev Erik Göranssons far bitter på stat och kommun? I vilken atmosfär förlöt Erik Göranssons pubertetsår? Vilken summa testamenterade Hilmer Göransson till sin son? Fick Erik Göransson något från statsverket? På vilket sätt beslöt Erik lura stat och kommun? Hur förlöt Eriks år i gymnasiet? Varför började Erik plugga ordentligt när han skulle ta studenten? Fick han fina studentbetyg? Vad gjorde han i det militära? Varför inkom underbefälskåren med krav till statsverket? Hur stor summa av framlidne Hilmer Göranssons pengar avbetalades vid Eriks militärtjänsts slut? Vilken bana valde Erik Göransson vid universitetet? Varför valde han att bli professor i jämförande språkforskning? På vilket annat sätt skaffade sig Erik extra inkomster från stat och kommun? Varför gjorde han en studieresa till Mongoliet? Gifte han sig? Vad fick han barn för? Varför beslöt han att leva mycket länge? När gick debet och kredit ihop äntligen? Vad hände när Erik Göranssons debet och kredit gick ihop?

2. Ange svenska motsvarigheter till följande:

прогрессивная шкала налогов; в полном сознании; не получить и ломаного гроша; у него светлая голова; получить хорошие оценки на экзаменах; проходить воинскую повинность; зарплата ученого-исследователя; возместить наличными деньгами; любимое занятие; школьный букварь; загибать уголки страниц в книге; вырывать дорожные указатели; пособие по материнству; пособие по болезни; пенсия по старости

3. Berätta texten och använd följande ord och uttryck:

a) enorm, inkomst, avlida, statsverket, skattebetalningar, plugga, studentbetyg, kosing, underbefälskåren, trögubbar, forskarlön, skräpa ner, skärmbilda sig, barnbidrag, moderskapspenning, ABC-böcker, kvittera ut, folkpension, ATP, utropa, dö

b) det mesta gick åt till skatt, att inte få ut ett rött öre, att se till, att ta studenten, att gå om samma ring, att göra hundöron, vidriga arbetsförhållanden, reda pengar, att rycka loss trafikskyltar

4. Skriv egna meningar med följande uttryck:

att inte få ett rött öre; att ha ett gott huvud; att gå om samma ring; för barnbidragens skull; att göra hundöron; att kvittera ut sjukpenning; att hålla sig förkyld

Maja Ekelöf -- Ur: RAPPORT FRÅN EN SKURHINK

(Några avsnitt)

Jag minns en dag för länge sedan

Solen gassar och tvillingvagnen är tung att köra.¹ De största barnen går bredvid kärran² där tvillingarna sitter. Alla barnen kinkar och gnäller. Själv är jag dödstrött. Vi har suttit på dispensären fyra timmar. Det är otroligt många sprutor³ barn ska ha före skolåldern. De ska skyddas mot difteri, smittkoppor och lungtuberkulos.⁴ "Skönt att vi är på hemväg," tänker jag. Syster Anna-Lisa hade varit på så dåligt humör. Hon hade ryckt ned de rena barnkläderna som jag lagt på bordet i väntrummet. (Var skulle man lägga

dem?)

Backen är brant och jag känner mig illamående. Jag har ett tungt lass att dra. Fyra barn på fyra års tid.⁵ Vi har nästan hunnit upp för backen till vår stuga, när en cyklist pinglar på oss.⁶ Jag hejar⁷ åt vår granne som just hoppar av sin cykel.

"Nu du Maja," skriker han. "Nu kan du gå till socialvårdsbyrån⁸ och få hjälp."

När jag nu tänker tillbaka på den där dagen förstår jag att min granne läst om de sociala förmåner medborgarna i samhället skulle få. Bostadsbidrag, barnbidrag⁹ osv.

Den där tiden hade jag inte tid att läsa tidningar. Jag visste inte vad socialvård var.

Min granne hade en rätt skrikig röst och han förklarade högljutt en del om samhällets konstruktion för mig.

"Du har full rätt," sa han, gång på gång. "Gå till socialvårdsbyrån när du inte har pengar. Du kan få ved, mat och klädpengar."

"Det är lag på det," sa min granne flera gånger.

De där orden fastnade i huvudet på mig. Efter ett par dagar hade jag bestämt mig för att be om pengar till ett doktor-besök. Mina tvillingpojkar skelade¹⁰ och borde undersökas av specialist.

Jag skaffade en barnvakt¹¹ och gick till "byrån" för första gången i mitt liv.

Jag minns att jag kände inga olustkänslor alls. Jag minns också att det satt många personer i korridoren på polishuset

där byrån då var inrymd. Både unga och gamla människor satt där och väntade. Vi pratade och skrattade. Det låg ett lyckoskimmer över framtiden. Ingen skulle behöva vara utan mat eller kläder i framtiden.

Det blev min tur och jag fick tala om vad jag önskade för hjälp. Jag fick en lapp¹² där det stod att "byrån" betalade doktor-besöket. Resan till Örebro skulle jag nog klara själv.

Det blev många resor till ögonläkaren. Jag fick köpa glasögon åt mina pojkar. Under glasögonen skulle en lapp sitta för det friska ögat.¹³ Åtskilliga rullar med ett slags tejp¹⁴ fick jag köpa. Pojkarna rev av sig både glasögon och lappar så ofta de hann. Efter ett oändligt tålmodsarbete började de förstå att de skulle ha dessa saker på sig. De fick använda detta tills de var sex år. Då hade synen på det sjuka ögat dragits rätt.¹⁵

Korea-krisen-53

Barnavårdsmannen¹⁶ säger åt mig att göra en lista på de kläder mina barn behöver. Jag sätter mig vid hennes skrivbord när hon gått hem. (Jag städar några av stadens kontor på kvällarna.)

När jag gick hemifrån visste jag så väl att alla fem barnen behövde vinterkläder. Nu sitter jag med pennan i hand, men får inget på papperet... Mina tankar är i Korea. Hur många jackor ska behövas där om en tid?

Till sist skriver jag hastigt "Ett par byxor och en jacka."

Mina tankar är i Korea.

Jag kan inte hushålla. Varje månad bestämmer jag mig för att göra upp en budget.

På avlöningsdagen ska jag dela isär pengarna i så många delar som månaden har.

Jag ska planhushålla.¹⁷

Det vill jag ändra

(Ur en insändare som aldrig kom in)¹⁸

Beskäftigheten hos en del av våra socialvårdsarbetare.¹⁹

Assistenten kan och vet inte ALLT fastän han är utbildad.

Man läser ofta om hur bra ordnat det är i Sverige för dem som kommit i nödsituation...

Jag känner en hemmadotter som efter sina föräldrars död försökt att få något av detta fina vi läser om ...²⁰

Doktorn kan inte ge henne sjukpension, hon är inte nog sjuk, säger han.

Socialvård kan hon inte räkna med, säger en kommunal-tjänsteman. Det är för många år kvar till hennes pensionsålder. Han säger vidare till henne att det hon kan göra är att ta plats hos någon änkeman som hushållerska... Hon ska inte tro att pengarna bara regnar från himlen.

En reflektion.

Jag bor i ett välfärdssamhälle.²¹

Dagarna flyter fram på samma sätt som överallt här på jorden.

Gryning, dager, middag, kväll och natt.

En sak har jag funderat mycket över... Människans tålmodighet.

En människa tycks kunna leva rätt nöjd utan nån vidare slags "stimulans". Ätminstone är det så i mitt

kvarter, ty jag hör aldrig någon stor klagan bland mina grannar. De äter, sover, äter, sover osv... Fruarna i de små husen lever-som i små dockskåp. Var och en av dem är så noga med att visa upp de bästa kaffekopparna och de vitaste lakanen samt framför allt en lycklig äkta-maka-min.²²

Hur länge ska de få leka i sina dockskåp?²³

Varje människa måste ha ett ljus som lyser upp vägen för henne om hon ska orka leva. Mitt ljus under många år har Harry Martinson²⁴ varit. Han fick lida förödmjukelse.²⁵ Då ska också jag klara av att vara förödmjukad... Han klarade av de simplaste yrken utan att bli försoffad.²⁶ Då ska också jag klara av mitt städarbete utan att drunkna i skurhinken.²⁷

Kan ett yrke vara finare än ett annat yrke?

Tyvärr måste svaret bli ja. Ett yrke som ger så god förtjänst att man klarar sin försörjning på det är finare än ett yrke som är så dåligt betalt att det inte försörjer "sin man".²⁸

Är det rätt att bara en del människor ska behöva tigga för att kunna leva? Det är rätt enligt lagen, som människan själv utformat.²⁹

Den som är utrustad med klar hjärna och vassa armbågar, den människan kommer att klättra längst upp i löneskalan.³⁰

Den som kanske fått mindre klar hjärna och inte så vassa armbågar, den människan ska inte ha så stor lön enligt lagen. "Hon" måste tigga. Lagen är sån. Lagen är human till och med.³¹ Man har bytt ut ordet fattigvård mot socialvård.³² Ett klingande namn som nog låter lika illa som fattigvård i den sökandes öron. Världen blir aldrig annorlunda om inte människan blir annorlunda. Men människan är så full av maktbegär³³ att det alltid kommer att vara stor skillnad mellan människa och människa.

Månd. 16/8 — 65

Klockan är åtta på morronen. Jag kommer nyss från städningen. Himlen är helt blå och solen skiner så fint i dag.

Jan var hemma över helgen. Han har gjort färdigt värnplikten om fjorton dagar.³⁴ Hur ska vi få ihop pengar till allt han ska ha med sig till Uppsala? Jag hoppas på storvinst eller arv.³⁵ Fast jag vet att jag har ingen att ärva.

12/9 — 65

Jag är dyster i humöret. Det händer så få roliga saker. Jag är så slarvig med pengar också. Räknar inte ut hur långt de ska räcka. Så länge det finns några kvar i portmonnen tänker jag inte på pengar... men sedan. Stig väntar på för-säkringspengarna.³⁶ Vi har skrivning i samhällslära³⁷ måndag kväll. När jag tänker på det blir jag tom i huvudet — — — Jäg har just läst ut Harry Martinsons "Vägen ut".³⁸ I den boken talar han om ångest, och i synnerhet den fattiges ångest. Jag förstod det stycket så bra. Ibland önskar jag mig få tala med honom eller Fridegård.³⁹ Men hur skulle den pratstunden bli?⁴⁰ Jag kan inte tala med någon, tycker det är väldigt svårt att uttrycka det jag vill säga. I mina tankar diskuterar jag med många personer och då går samtalen flytande lätt, men då jag ska prata i verkligheten låser sig tankeapparaten definitivt.⁴¹

Tänk så skönt om man kunde lära sig prata.

8/2 — 66

Jag har inte skrivit på en månad. Det är så kallt och hemskt. Varje dag oroar jag mig att någon ska frysa ihjäl. Det har hänt i vinter att så har skett.

Tankar och funderingar veckan före valet 1966.

Ack en sån vecka det är. Tankarna flyger och far i mitt huvud. Jag tillhör inget parti... Förr om åren har jag vetat hur jag skulle rösta, men inte nu längre.⁴² Jag har lyssnat på valdebatter och läst partiernas broschyrer. I mitt innersta är jag kommunist och mitt bättre jag viskar "rösta som vanligt".⁴³ Hur ska jag göra på söndag? Ska jag gå med i soffliggarnas parti⁴⁴ kanske? Nej, då blir jag så arg på mig själv efteråt, eller så störtar jag iväg sista timmen på valdagen och röstar på måfå... Har man rösträtt ska man utnyttja den.

I kväll har jag kommit på lösningen. Jag ska läsa så mycket jag orkar. Om hur partierna uppkom. Vad de har utträttat osv.⁴⁵ Jag ska traggla mig igenom⁴⁶ en kurs i nationalekonomi fast det är svårt. Jag ska lära mig så mycket jag kan om Sveriges handelsbalans, bytesbalans och näringsliv. Då kanske jag är bättre rustad nästa gång det blir val.

Hur ska jag hinna allt detta? Jag önskar att jag hade lika lätt att lära som Pompidou⁴⁷ i Frankrike.

Då han skolade fick han stora A i alla ämnen.⁴⁸ Hans fader kunde inte förstå det, ty han hade aldrig sett

sonen läsa några läxor.

Jag fortsätter dagboken. Inte för jag inbillar mig att jag kan skriva, men mitt liv blir lättare om jag får prata ut på detta sätt. I kväll ska det inte bli långt. Ska se Fokus⁴⁹ och sedan lägga mig tidigt, måste upp tidigt i morra⁵⁰ och låna pengar av "Någon". Låna! ... Av vem?... INGEN.

Höstterminen — 66

De här raderna skriver jag till Dig, Harry Martinson, för jag har ingen annan att tala med. Jag kommer aldrig att skicka iväg brevet, men det är roligt att ha någon att vända sig till och inte bara skriva för papperskorgen.⁵¹

Nu är det mörka tider. Både med väder och arbetsförhållanden. För Dig behöver jag inte ängslas, som väl är. Man kan säga att Du sitter torrskodd nu.⁵² Det var inte så länge sen Du sprang barfota den här årstiden. Du avskydde de stora fula träskorna⁵³ så att Du hellre frös om Dina fötter. Tiden har gått. Fort... Ändå är det fyrtio år sedan. — Jag börjar bli gammal utan att ha uträttat nånting av värde. Det känns marigt.

På ett sätt är det en bra tid för mig för jag hinner sånt som jag aldrig hunnit förr. T ex att väva. I går klippte jag ner ett väv.⁵⁴ En grannfru ska ha några mattor ur den till sin unga dotters nya hem. Mattorna blev bra. Jag satt uppe på natten och knöt fransarna till dem.⁵⁵ — Så åkte jag tidigt på lördagsmorgon iväg till mitt arbete så jag skulle hinna vara med på historielektionen klockan elva. Jag satt nere på skolan och väntade. Inga kamrater och ingen lärare kom. Jag hade tagit fel på dag. Kanske jag är för gammal att gå i skola. Det var så ledsamt att gå hem igen, ty de där historielektionerna är som medicin för mig. Man kommer ifrån sina egna problem...⁶⁶

Det har hänt dystra saker i Karlskoga⁵⁷ den senaste tiden. Det orättvisa som sker överallt i världen är hemskt även när det sker i liten skala.⁵⁸ Du förstår — många finnar

har blivit hitlockade de senaste åren, till Bofors.⁵⁹ Det har inte funnits arbetskraft nog här. Finnarna har fått arbete och bostäder här. Nu har det uppstått en mättnad.⁶⁰ Bofors har svårt att hävda sig på världsmarknaden.⁶¹ En avdelning har särskilda problem. De har fått avbeställningar⁶² beroende på att deras kvalitét inte varit den bästa. Nu behövs inte så många arbetare där. En del får arbeta fyra dagar i veckan bara.

Den här veckan har en ung finländare blivit orättvist uppsagd.⁶³ Ledningen tar minsta företeelse som skäl till uppsägning.⁶⁴ Jag tycker de kunde prata med arbetarna om att konjunkturen är dålig och inte bara låtsas som om det inte går att förklara sånt för arbetare. Cheferna går och lurpassar på arbetarna som om de vore skulden till allt ont.⁶⁵

Denne pojke som blev uppsagd är en skötsam pojke. Han hade lediga lördagar. Nu påstår basen⁶⁶ att pojken fått order att arbeta men inte kommit ned en lördag. Lappen med uppgift att han skulle arbeta hade basen lagt i pojkens klädkåp, säger basen. Pojken säger att han inte sett lappen. Lördag morgon när han står finkladd för att åka till en bror i Fagersta⁶⁷ kommer syster Britta och frågar varför han inte arbetar. Han skulle ha börjat klockan sju. Pojken åker iväg på sin påtänkta resa och när han kommer åter i arbete på måndag får han uppsägningsbeskedet.⁶⁸ Arbetskamraterna intygade att pojken inte fått besked om arbete i tid men ledningen trodde mer på basens ord. Avsked alltså. Fackföreningen kunde inget göra, pojken hade inte börjat i den.⁶⁹ Så behandlas arbetare. Pojken åkte runt och sökte arbete ända tills hans pengar var slut. Sen var han tvungen att återvända till Finland. Pojken hade varit så glad över arbetet och hade hjälpt sin familj i Finland med pengar. — Jag har varit illamående den här veckan för denna händelse.

ANMÄRKNINGAR

¹ Solen gassar och tvillingvagnen är tung att köra. — Солнце припекает, и трудно везти коляску с близнецами.

² kärran — телега; зд. коляска

³ sprutor — зд. прививки

⁴ De ska skyddas mot difteri, smittkoppor och lungtuberkulos. — Им надо сделать прививки от дифтерита, оспы и туберкулеза легких. ⁶ Fyra barn på fyra års tid. — Четверо детей за четыре года.

⁶ ringlar på oss — сигналит нам

⁷ Jag hejar — Я здороваюсь

⁸ socialvårdsbyrå — бюро по социальному обеспечению

⁹ bostadsbidrag; barnbidrag — пособие, предоставляемое для оплаты квартиры семьям с большим количеством детей; пособие на детей

¹⁰ Mina tvillingpojkar skelade—У моих мальчиков-близнецов было косоглазие

¹¹ en barnvakt — няня, нанимаемая на несколько часов

¹² Jag fick en lapp — Я получила записку

¹³ Under glasögonen skulle en lapp sitta för det friska ögat. — Здоровый глаз под линзой очков должен быть закрыт бумажкой.

¹⁴ tejp (*англ.* tape) — клейкая лента

¹⁵ Då hade synen på det sjuka ögat dragits rätt. — К этому времени зрение в больном глазу исправилось.

¹⁶ Barnavårdsmannen — чиновник отдела по охране детей при муниципалитете

¹⁷ Jag ska planhushålla. — Я буду заранее планировать свои расходы.

¹⁸ (Ur en insändare som aldrig kom in) — Из неопубликованного письма (*в газету, журнал*)

¹⁹ Beskäftigheten hos en del av våra socialvårdsarbetare. — Чрезмерная деловитость у некоторых наших чиновников органов социального обеспечения.

²⁰ att få något av detta fina vi läser om — получить хотя бы что-нибудь из тех благ, о которых мы читаем

²¹ ett välfärdssamhälle — общество благоденствия

²² samt framför allt en lycklig äkta-maka-min — и, прежде всего, выражение супружеского счастья на лице

²³ Hur länge ska de få leka i sina dockskåp? — И сколько они еще будут играть в своих кукольных домиках? (*букв.* кукольных шкафах)

²⁴ Harry Martinson — Харри Мартинсон (1904-1978), известный шведский писатель, лауреат Нобелевской премии по литературе

²⁶ Han fick lida förödmjukelse. — Ему пришлось терпеть много унижений.

²⁶ utan att bli försoffad — и не стал равнодушным

²⁷ Då ska också jag klara av mitt städarbete utan att drunkna i skurhinken. — Тогда и я справлюсь со своей работой уборщицы, и мусорное ведро меня не засосет (*букв.* не утону в мусорном ведре).

²⁸ Ett yrke som ger så god förtjänst att man klarar sin försörjning på det är finare än ett yrke som är så dåligt betalt att det inte försörjer "sin man". — Профессия, обеспечивающая хороший заработок, на который легко прожить,

лучше профессии, которая так плохо оплачивается, что не в состоянии прокормить человека.

²⁹ Det är rätt enligt lagen, som människan själv utformat. —

Это справедливо согласно тому закону, который создал сам человек.

³⁰ kommer att klättra längst upp i löneskalan — заберется на самую высокую ступеньку по лестнице зарплаты

³¹ Lagen är human till och med. — Закон даже гуманен.

³² Man har bytt ut ordet fattigvård mot socialvård. — Слова «призрение бедных» были заменены словами «социальное обеспечение».

³³ Men människan är så full av maktbegär — Но человек так рвется к власти

³⁴ Han har gjort färdigt värnplikten om fjorton dagar. — Через 14 дней закончится срок его военной службы.

Форма перфекта употреблена для передачи действия, которое закончится ранее определенного момента в будущем.

³⁵ Jag hoppas på storvinst eller arv. — Я надеюсь на какой-то крупный выигрыш или наследство.

³⁶ försäkringspengarna — выплата по страховому полису

³⁷ Vi har skrivning i samhällslära — У нас письменная контрольная работа по обществоведению ³⁸ "Vägen ut" — «Выход» (название романа Х. Мартинсона)

³⁹ Fridegård — Я. Фридегор (1897-1968), шведский пролетарский писатель

⁴⁰ Men hur skulle den pratstunden bli? — Но как я стала бы с ними говорить?

⁴¹ men då jag ska prata i verkligheten läser sig tankeapparaten definitivt — но когда я действительно

должна говорить, голова решительно отказывается работать

⁴² men inte nu längre — но теперь уже не знаю

⁴³ mitt bättre jag viskar "rösta som vanligt" — мое лучшее «я» шепчет: «Голосуй, как обычно»

⁴⁴ Ska jag gå med i soffliggarnas parti — Примкнуть ли мне к тем, кто не желает участвовать в голосовании (*букв.* к партии отдыхающих на диване)

⁴⁵ Vad de har uträttat osv. — Чего они достигли и т.д.

⁴⁶ Jag ska traggla mig igenom — Я проштудирую

⁴⁷ Pompidou — Ж. Помпиду. (1911-1974), президент Франции (1969-1974)

⁴⁸ Då han skolade fick han stora A i alla ämnen. — В школе у него по всем предметам были самые высокие оценки. «Большое А» — высшая оценка в шведской школе. «Маленькое а» — вторая по значимости оценка.

⁴⁹ Fokus — программа шведского телевидения по актуальным внешним и внутренним проблемам

⁵⁰ i mornn (*разг.*) = i morgon — утром

⁵¹ inte bara skriva för rapperskorgen — а не только писать для корзины

⁶² Du sitter torrskodd¹ nu. — Сейчас ты справился со всеми проблемами, (*букв.* сидишь, с сухими ногами)

⁶³ träskorna — деревянные башмаки (*обычная рабочая обувь в начале века*)

⁶⁴ I går klippte jag ner ett väv. — Вчера я разрезала на куски то, что я наткала.

⁶⁵ och knöt fransarna till dem — пришивала к ним бахрому

⁵⁶ Man kommer ifrån sina egna problem... — Забываешь о собственных проблемах...

⁵⁷ Karlskoga — Карлскуга, город в южной части губернии Верmland, где находятся заводы «Буфорс» по производству вооружения и боеприпасов

⁶⁸ Det orättvisa som sker överallt i världen är hemskt även när det sker i liten skala. — Несправедливость, которая царит во всем мире, ужасна и тогда, когда она проявляется в малом.

⁵⁹ Vofors — см. комм. 57

⁶⁰ Nu har det uppstått en mättnad. — Сейчас рабочих там достаточно, (*букв.* наступило некоторое насыщение)

⁶¹ Vofors har svårt att hävda sig på världsmarknaden. — «Буфорс» испытывает затруднения на мировом рынке.

⁸² De har fått avbeställningar — Сделанные заводу заказы были отменены

⁸³ en ung finländare blivit orättvist uppsagd — молодой финн был несправедливо уволен

⁶⁴ Ledningen tar minsta företeelse som skäl till uppsägning.— Руководство использует малейшую оплошность в качестве предлога для увольнения.

⁶⁵ Cheferna går och lurpassar på arbetarna som om de vore skulden till allt ont. — Начальство следит (*букв.* подсматривает) за рабочими, как будто бы они причина всего зла.

⁶⁶ basen — начальник

⁶⁷ Fagersta — Фагерста, город в Швеции, в котором находится крупный металлургический завод по производству стали

⁸⁸ får han uppsägningsbeskedet — он получает уведомление об увольнении

⁶⁹ pojken har inte börjat i den — молодой человек еще не вступил в него

ÖVNINGAR

1. Svara på följande frågor:

Vilket yrke har författarinnan? Hur många barn har hon? Är det lätt eller svårt att sköta om så många barn? Varför måste hon besöka dispensären med sina barn? Vad var orsak till att hon vände sig till socialvårdsbyrån? Vad var det för fel med hennes tvillingpojkar? Hjälpte glasögonen åt pojkarna? Vad tänkte författarinnan på när hon satt på barnavårdsmannens kontor? Hur är det bäst att hushålla? Vad ville författarinnan ändra? Vilket råd gav doktorn till en hemmadotter efter hennes föräldrars död? Hur lever

kvinnorna i det kvarter där författarinnan bor? Är de nöjda med sin tillvaro? Vilken författare tjänade som förebild för Maja Ekelöf i många år? Är lagen rättvis i Sverige enligt Maja Ekelöf? Vad händer den människa som har klar hjärna och vassa armbågar? Och vad händer den som inte har så klar hjärna och inte så vassa armbågar? Varför finns det skillnad mellan människa och människa enligt Maja Ekelöf? Vilken av Harry Martinsons böcker gjorde ett starkt intryck på Maja Ekelöf? Vilka tankar hade hon veckan före valet 1966? Vilken lösning kom hon på på kvällen? Vad för böcker ville hon studera? Varför kom finska arbetare till Sverige på 60-talet? Varför blev en finsk pojke uppsagd? Hur kände Maja sig för denna händelse?

2. Ange synonymer till följande ord och uttryck:

att minnas; att vara dödstrött; att pingla på någon; att bestämma sig för något; avlöningsdagen; dagarna flyter fram; att vara noga med något; ångest; en pratstund; att rösta som vanligt; att rösta på måfå; marigt; att ta fel på dagen; att bli uppsagd; att vara finkladd; att intyga; pengarna var slut; en uppsägning; att återvända

3. Översätt följande meningar till ryska:

1. Jag minns också att det satt många personer i korridoren på polishuset där byrån då var inrymd. 2. Efter ett oändligt tålamodsarbete började de förstå att de skulle ha dessa på sig. 3. Assistenten kan och vet inte ALLT fastän han är utbildad. 4. Var och en av dem är så noga med att visa upp de bästa kaffekopparna och de vitaste lakanen samt framför allt en lycklig äkta-maka-min. 5. Ett klingande namn som nog låter lika illa som fattigvård i den sökandes öron. 6. Varje dag oroar jag mig att någon ska frysa ihjäl. Det har hänt i vinter att så har skett. 7. Hans fader kunde inte förstå det, ty han hade aldrig sett sonen läsa några läxor. 8. Jag kommer aldrig att skicka iväg brevet, men det är roligt att ha någon att vända sig till och inte bara skriva för papperskorgen. 9. Jag tycker de kunde prata med arbetarna om att konjunkturen är dålig och inte bara låtsas som om det inte går att förklara sånt för arbetare. 10. Pojken åker iväg på sin påtänkta resa och när han kommer åter i arbete på måndag får han uppsägningsbeskedet.

4. Ange svenska motsvarigheter till följande ryska ord och uttryck:

защищать от; велосипедист; идти в гору; его слова застряли у меня в голове; обследоваться специалистом; пришла моя очередь; клейкая лента; убирать контору; поступить экономкой; неопубликованное письмо в газету; пенсия по болезни; чиновник по социальному обеспечению; рассчитывать на что-либо; терпеть унижения; не опуститься; надеяться на крупный выигрыш; наследовать кому-либо; у меня ужасное настроение; не участвовать в выборах; право голоса; курс национальной экономики; получать отличные оценки; я продолжаю вести дневник; причина уволнения; подсматривать; получить приказ работать в субботу; он отправился в задуманную поездку; он помогал своей семье; юноша был вынужден вернуться в Финляндию; так относятся к рабочим на этом заводе

5. Förklara på svenska vad följande ord och uttryck betyder:

barnavårds mannen; städerska; synen på det sjuka ögat har dragits rätt; komma i nödsituationen; pensionsålder; pengarna regnar från himlen; välfärdssamhälle; näringslivet; att skriva för papperskorgen; försörja någon; klädska; uppsägningsbeskedet

Jan Ekström, ÄLDRE DAM MED PENGAR

(Förkortad)

Hon var en äldre dam med pengar, liten och inte utan grace. Åren hade blekt hennes hår till vitt och spunnit hennes ansikte fullt med fina rynkor. En gång hade hon varit vacker. En gång hade hon också varit gift, men äktenskapet skänkte henne bara tråtor.¹ Mannen "dog efter några år. Det fanns folk som påstod att hon plågat livet ur honom,² vilket var osant. I själva verket drabbades han av lugninflammation och gick bort som typiskt var för sjukdomen innan sulfa

och penicillin förryckte naturens ordning natten mellan det nionde och tionde dygnet. Hans läkare fanns där tillsammans med henne själv. Allt hade gått naturligt till, och att hon kanske var alltför noga med vädringen³ på morgnarna kunde ingen egentligen lasta henne för. Nå — efter makens från-fälle blev hon en äldre dam med pengar.

Hon hade inga släktingar som kunde göra anspråk på att få ärva henne en gång.⁴ Det förargade henne inte så litet. Hon hade inte haft något emot att vara släktens förmögna dam, som alla passade upp och fjäskade och krusade för.⁵ Hon kunde sitta ibland i sin ensamhet och blunda och förnöja sitt sinne med spekulationer⁶ över hur hon invaggade dem i förhoppningar och så — den gången Herren⁷ inte ville låta henne leva längre — dra dem vid näsan. Kanske någon tusenlapp till en och annan av dem, mest för att retas. Förmögenheten, den skulle hon skänka till Kinamissionen.⁸ Men nu hade hon inga släktingar att dra vid näsan och Kina hade blivit rödare än hennes egna rosendrömmar.⁹ Hon var inte alldeles säker, men antagligen fanns det ingen mission i det landet längre. Så realiteterna hade nödgat henne att vidta andra dispositioner för pengarna... Bert skulle få dem. Hon hade antytt det för honom ibland. — Du blir nog en förmögen karl vad tiden lider, kunde hon säga. Då bugade han sig och skrattade och sa att han hoppades tiden led fort. Det tyckte hon om. Han sa vad han tänkte och tyckte och det skulle han också belönas för.

Hon visslade förstrött en liten melodi från sin barndom och gungade i sin stol. I knät hade hon en stickning. Han skulle komma upp till henne i dag för det var tisdag och prata bort en timme eller två. Han kom alltid upp till henne varje tisdag. Sedan hon blev bekant med Bert brydde hon sig nästan aldrig om att gå ut och andra människor träffade hon sällan. Bert berättade för henne. Han talade om vad som hände i stan och hur parken såg ut och om isen hade gått upp på Riddarfjärden.¹⁰ Själv kunde hon sitta med sin stickning i lugn och ro.

Där kom signalen. Hon tryckte stickningen mot bröstet, reste sig ur gungstolen lätt som en flicka, tog ett steg ut på mattan och höll på att halka omkull.¹¹ Rysligt vad halt det golvet blev efter boningen. Ett ögonblick stod hon stilla för att hämta balansen, sedan halvdansade hon¹² fram genom rummet ut i hallen och öppnade.

— Så snäll pojke då. Aldrig glömmet du gamla gumman... Hon var ett enda stort soligt leende.¹³ — Kom in, min vän — tänk att jag har riktigt långtat efter dig.

Hon la handen på hans arm och eskorterade honom in i rummet.

— Se upp för mattan du,¹⁴ den glider lätt undan för golvet är nybonat.

— Just så ja, slå dig ner — så där ja.¹⁵ Han satte sig vid 'bordet bredvid gungstolen och trummade med fingarna mot skivan. Han följde hennes flinka händer med ögonen. Han sa:

— Vad sticker tanten på i dag då?¹⁶ En olle till mig? Eller en kofta till negermissionen? Ska vi inte ta ett parti schack i stället?

Hon tittade på honom över glasögonbågen och log. Jo, det skulle väl bli ett parti schack som vanligt och så småningom men först ville hon avsluta framstycket.¹⁷ Hon var förtjust över att han retade sig på hennes stickmani, det var ett tecken på engagemang,¹⁸ nästan som svartsjuka, tänkte hon. Hon sa: — Ingen olle — det var fel. Just en kofta till Kongo — det var rätt.

— Det är så varmt där nere, sa han.

Jaså. På nätterna också? Hon trutade med munnen och såg spjuveraktigt på honom. — För resten gör det ingenting — alltid kan det förarga någon. Du vet väl att jag alltid har tyckt om att förarga folk. Hon är inte klok, säger dom. Gumman med pengarna är inte klok. Har ni hört att hon sitter mest hela dagarna och sticker koftor, riktiga yllekoftor, åt negrerna. Sånt är skojigt, förstår du.

— Tant inbillar sig så mycket. Det är säkert inte en själ som bryr sig om vad tant sticker. Eller åt vem.

— Jaså inte. Ajo du.¹⁹ Jag lämnar dom till grannfrun en trappa upp, förstår du. Och säger uttryckligen att dom ska till Kongo. Hon är nåt i nån kommitté²⁰ och tar emot sakerna, förstår du. Varje dag får hon hämta — i kväll ska hon hämta... Och du — hon lutade sig förtroligt framåt mot honom — hon skvallrar kolossalt. Hur går det med läsningen?²¹ Han skrapade med fötterna mot golvet, lät dem stanna på mattan som rörde sig lätt som en vinge på det glashala golvet.

— Skapligt,²² sa han. Ska vi spela... Hon avbröt honom.

— Jaså, du börjar slarva igen. Nå, det är rätta tag, min gosse.²³ Det tycker jag om. Man måste slarva ibland för att kunna känna tillfredsställelse när man sedan gör nåt. Vi måste ha relief i tillvaron.²⁴ Slarvar ger dåligt samvete, dåligt samvete ger gott arbete...

Så pladdrade hon på. Han lyssnade förstrött. Innebörden

gick honom mest förbi,²⁵ men rytmen och surret från det hon sa fyllde honom sakta med en irritation som han fick allt svårare att dölja. Varje besök hos henne lagrade sig ovanpå det föregående och blev till en

djupnande jordmån för onda tankar.²⁶ Deras bekanskap hade börjat för två år sen. Det var vinter, han hjälpte henne över gatan för det var halt. Hon bjöd upp honom på kaffe den gången. När han skulle gå, sa hon: — Du är en trevlig ung man. En lång blond pojke är du med öppet och ärligt utseende. Såna tycker jag om. Hon rodnade som en skolflicka och blinkade med ena ögat. — Kom tillbaka igen och hälsa på mig är du snäll. Här finns nästan aldrig en människa hemma om dagarna som jag kan prata med. Och kanske får du din belöning. Hon blinkade igen, gåtfullt, sedan föste hon vänligt men bestämt ut honom genom dörren. Och han kom tillbaka. Han fick berätta att han var student och skulle bli ingenjör. Att han måste skynda sig med studierna för han läste på lån.²⁷ — Så, sa hon. Nåja, det är väl inte så bråttom. Så länge han var kvar i stan fick hon sällskap och gällde det pengar så kunde hon nog hjälpa honom lite i den vägen²⁸ också. Och så småningom fick han veta det. Hon var förmögen. En gång skulle han få alltsammans — det hade hon sagt bara någon månad efter deras första träff och det fanns skriftligt på det med två trovärdiga vittnens underskrift förutom hennes egen...

Hon höll upp stickningen. — Nu är bården nästan färdig. Tänk vad varmt och skönt det ska bli på det svarta skinn...

Fingrarna arbetade undan igen. Han följde deras snabba metodiska rörelser med hopknipna ögon medan tankarna flöt som i en gropig sjö.²⁹

Hon är nog lite underlig, tänkte han. Koftor åt negrer och pengar till en okänd när hon dör. *Om* hon nånsin dör. Hon såg evig ut ibland — en liten spenslig, torr gestalt med vitt hår och rosigt hy och livliga ögon och händer — som en eternell.³⁰ Strängt taget kunde hon bli hur gammal som helst. Hon tycktes ha nått gränsen för åldrande och förhöll sig som om hon inte kunde skrumpna mer.

Förstrött tog han en sticka ur kartonglocket³¹ på bordet och lekte med den mellan fingrarna. Den är mycket vass i spetsen, tänkte han. Den skulle till och med kunna döda en människa. Tränga in lätt och mjukt och vänligt. Han la försiktigt tillbaka stickan på bordet men efter en liten stund höll han den i handen igen, vägde den och snurrade den. Hon pladdrade på i ett.³² Bara ett och annat ord fick hon tillbaka, just som det skulle vara. Hon stortrivdes. Tänk vad trevlig och underhållande han var och *väsentlig* i sina svar.

Det måste vara stor kraft bakom ändå, tänkte han. Så att den sjunker ända in i hjärtat. Om ett revben kom emellan måste den ha kraft nog att glida förbi.

De skulle dricka kaffe först, tyckte han. Innan de spelade schack. Han fick passa på noga i dag så han inte förlorade drottningen³³ som förra gången...

Och man skulle lätt arrangera det som en olyckshändelse. Ingen såg när han kom. Hon kunde ha suttit med sin stickning och sedan plötsligt rest sig för att gå ut eller för att släppa in någon som ringde på dörren — han själv till exempel. Det var så halt på golvet, det var alldeles nybonat och mattan gled som på en yta av is. Olyckshändelse. Det var ingen som såg när han blev insläppt.

Hon stickade och pratade. Då och då visslade hon belåtet en liten stund och granskade sitt verk, och ett par gånger tappade hon maskor³⁴ och blev förargad.

Han lekte fortfarande med stickan. Det skulle vara över på ett ögonblick, hon skulle aldrig hinna sätta sig till motvärn — ingen strid — häpen, undrande stillhet och kanske ett ögonblicks skräck förstås, sedan sätta handen om skaffet på stickan — om båda stickorna förstås — hon hade ju två och på den ena skulle stickningen sitta uppträdd.³⁶ Han fick vänta just tills hon var färdig med ett varv. När ena stickan var fri. Han skulle be henne stå upp — framför mattan — hans tumme fick stödja mot stickknoppen, den gled kanske alltför lätt i handen, så där — det kändes stadigt och bra — han provade igen — och sedan repeterade han i sina tankar.

— Nå min vän, sa hon. Hon höll huvudet på sned och såg misstänksamt på honom, — varför är du så tankfull. Är det något som trycker dig, så tala om för tant. En flicka kanske...

Han skakade på huvudet, och tankarna drev runt som på stormpiskat vatten nu.³⁶

— Jag tänkte på ett problem.

— Vad då? Tala om.

— Vad gör man om man plötsligt får ärva ett par miljoner? Han stödde fingrarna mot varandra, balanserade stickan mellan tummarna, stålet lyste i dagern från fönstret.

Gumman satt orörlig en sekund, sedan log hon brett och blinkade illmarigt.

— Så, min gosse. Du börjar redan bekymra dig för den saken. Men du har tid på dig att fundera ut nåt, för

jag tänker inte ge upp i brådrasket.³⁷ Så min vän — hon böjde sig framåt och klappade honom lätt på kinden — ska vi inte ha kaffe nu?

Det var rätt som hon sa, hon tänkte inte ha någon brådska, men han hade det, ju förr desto bättre, den saken... Det skulle säkert inte blöda mycket.

— Ja tack. Nu skulle det smaka gott.

Hon reste sig ur stolen och var på vippen att halka. Armarna flaxade till, stickningen i vänsterhanden flög in mot bröstet, hon fick tag i bordskanten med högra handen och rätade upp sig med ett generat kvitter.

— Jisses, gosse lilla, det var på håret att gamla gumman trattade på rumpan...³⁸

— Javisst, sa han stilla. Och han tänkte: Det är nästan märkvärdigt om man inte faller omkull på det här golvet, och det är mycket naturligt att man har en stickning i handen, och det hör nästan till att man trycker den mot bröstet. Gud signe tant — för tant ska dö.³⁹

Hon gick småvisslande ut i köket för att sätta på kaffet. Han förargade sig över hennes munterhet. En gammal dam som hon, gå omkring och vissla som en springpojke. Han reste sig, gick bort och ställde sig vid fönstret med ryggen vänd inåt. Så kom han att tänka på att någon kunde få syn på honom från gatan och återvända till stolen. Det stormade inom honom — det värsta var att stötta till, att välja ögonblick, finna precisionen, att hålla hjärnan kall och handen fast. Hon fick ingenting ana, måste stå upp framför mattan, måste just ha avslutat ett varv, fick inte börja på ett nytt.

Han lyssnade till hennes steg ute i köket. Han hörde henne rumstera om med burkar och porslin. Så kom hon in med brickan dukad och satte den på bordet mellan dem.

— Så är det bra, tänkte han. Hon väntade på mig och skulle öppna när jag ringde. Men vi får inte dricka kaffe. Jag måste göra det innan. Jag måste få henne att avsluta varvet innan hon gör kaffet färdigt. Han reste sig.

— Jag klarar kaffet, tant. Han tyckte själv att rösten lät hes, men hon märkte inget. — Det skulle vara riktigt roligt att försöka en gång, sitt kvar snälla tant och fortsatt att sticka...

— Men snälla du, det blåser i visslan när vattnet kokar. Sen brygger jag⁴⁰ på ett ögonblick.

— Jag brygger, sa han. ivrigt.

— Jaja, visst — du brygger. Hon var road av hans iver. Då sticker jag färdigt varvet så länge — sen är det bara ett varv till...

Ett varv till, ett varv till, sjöng det inom honom. Han gick ut i köket och stängde av gaslågan. Kaffekitteln satte

han på sin plats, torkade av handtaget med näsduken, gick tillbaka in till henne igen.

— Det dröjer lite innan det kokar upp. Vi hör ju visslan.

Han höll stickan i handen och såg på henne oavvänt. Det var halva varvet kvar. Fingrarna arbetade raskt och skickligt. Den ena maskan efter den andra gled över på högerstickan. Hennes vita hår låg mjukt kring öronen, ögonen var vakna och goda, en blå åder på halsen pulserade vänligt och vitalt. Hon betyder ingenting, tänkte han, du får inte känna, bara handla — och inget misstag, inget misstag — varför dröjer det så länge... Han tryckte stickan i handen tills det gjorde ont, men han märkte det knappast.

Hon tänkte på kaffet. Varför kokade aldrig vattnet. Och varför var han så angelägen att brygga. Det var inte likt honom. För resten verkade han underlig i dag, mycket underlig. Han satt som en fjäder⁴¹ i stolen. Så nervöst han lekte med den där stickan. Var det något som inte stod rätt till i alla fall.⁴² Nå — det kröp väl fram förstås,⁴³ när de väl fått kaffe. Det var förstås nån penningknipa som han ville att hon skulle hjälpa honom ur. Det skulle hon göra i så fall, dels för att hon tyckte om honom och han ändå skulle få alltsammans en gång, dels för att han ännu aldrig hade bett henne om pengar. Herre gud, nu pyste väl vattnet över snart, fel på visslan förstås, bara hon var klar med varvet skulle hon gå ut och ta hand om det själv.

Fingrarna arbetade undan ännu snabbare. Han märkte det. Hon skyndade sig, tänkte han. Tänk, om hon anar nåt...

I samma stund slog hon upp blicken och mätte hans. Han tyckte den såg skräm ut, frågande, rädd — och anklagande... hon visste — hon förstod. Säkert, förstod hon — hon måste ändå — om ett ögonblick — just i denna stund.

Hon trodde att hans ögon verkade bekymrade och rädda. Vad kan det vara, tänkte hon. Vad är det som trycker honom. Han är ju inte alls sig själv i dag. Hon skulle just till att fråga honom, när han reste sig ur

stolen med en stel mask över ansiktet. Hon såg förvånad på honom. Hon reste sig upp hon också.⁴⁴ Hon stod framför honom just vid mattkanten. Mekaniskt lät hon den sista maskan glida av stickan...

— Nu, tänkte han. Den är fri. Han kramade hårt sin sticka och lyfte armen.

— Bert, skrek hon. Bert... hon blev tyst och blek i ansiktet, tog ett steg framåt. Så sjönk hon samman framstupa på golvet...

Han kände sig klar i hjärnan. Så tur⁷ Just så ville han att hon skulle falla. Inte en droppe blod var spillt. Just på

mattan föll hon. Hennes högra hand höll fortfarande stickningen, den låg hårt tryckt mot hennes hjärta precis som hon höll den när han stötte till, just över stickan som han själv stött in, just som hon hållit dem båda i handen, en smal, tunn klinga av dödande stål där man inte ens kunde finna en yta stor nog för att bära ett avtryck av hand eller fingrar.

Mattan låg just som den borde göra, just som om hon halkat på den, som om hon fallit och i fallet råkat få sin sticka rakt genom hjärtat. Och brickan stod dukad som om hon väntat besök, just som om någon just ringt...

Han tog upp sin näsduk och torkade av stolkarmen där han suttit, för säkerhets skull dammade han försiktigt av sitsen, sedan tog han upp den fria stickan — hennes egen — i näsduken och la den bland de andra i kartonglocket, sedan smög han tyst ut i hallen, lyssnade vid dörren, öppnade och gick ut, spejade uppåt och nedåt trappan. Allt var fyllt av lugnande ro. Han gled ut och stängde dörren efter sig, ljudlöst, torkade av dörrhandtaget. Så ringde han på klocka... Två gånger efter varandra. Han väntade som han skulle ha gjort vid andra tillfällen om hon inte öppnade genast. En hyresgäst som bodde i våningen ovanför kom nerför trappan. Detta var tillfälligheternas lyckliga dag. Han sa lugnt:

— Hon tycks vara utgången.⁴⁵ Det är underligt, för vi hade bestämt att jag skulle hälsa på henne i dag. Hyresgästen som kände väl igen honom smålog.

— Hon har väl glömt alltihop. Hon är sån ibland. Säkert är hon ute och handlar.

— Bara det inte har hänt henne nåt, sa han och tillsammans gick de nerför trappan.

Hennes hjärta var tyst. Det stora mörkret, den stora stillheten smög in i hennes hjärna. De sista tankarna virvlade runt som dansande eldflugor mot ett svart draperi. De skrek till varandra. Bert, skrek de, Bert — stackars Bert. Jag stickade med stickor nummer två, men du tog en sticka nummer fyra... två... I en oändlig spiral skruvade sig den båda orden högre och högre upp och slocknade andlöst i evigheten.

På golvet låg en död gammal dam med ett mångtydligt leende på sina tunna läppar. En äldre dam med pengar.

ANMÄRKNINGAR

¹ men äktenskapet skänkte henne bara tråtor — но брак принес ей только ссоры

² att hon plågat livet ur honom — что она замучила его до смерти

³ att hon kanske var alltför noga med vädringen — то, что она слишком увлеклась проветриванием

⁴ som kunde göra anspråk på att få arva henne en gång — которые претендовали бы на ее наследство

⁵ som alla passade upp och fjäskade och krusade för — за которой все бы ухаживали и перед которой все бы подхалимничали и заискивали

⁶ och förnöja sitt sinne med spekulationer — и тешить свой ум размышлениями

⁷ Herren — зд. бог

⁸ den skulle hon skänka till Kinamissionen — его (имуущество) она пожертвовала бы в пользу христианской миссии в Kinae

V XX v. (vплоть до революции в Kinae) в стране находилось много миссионеров из различных стран. Их деятельность финансировалась главным образом за счет благотворительных пожертвований.

⁹ rosendrömmar — розовые сны

¹⁰ om isen hade gått upp på Riddarfjärden — не вскрылся ли лед на Риддарфьярден

Riddarfjärden — пролив, соединяющий озеро Меларен с Балтийским морем.

¹¹ och höll på att halka omkull — и чуть было не упала

¹² sedan halvdansade hon — затем она почти протанцевала

¹³ Hon var ett enda stort soligt leende. — Вся она была как большая солнечная улыбка.

¹⁴ Se upp för mattan du — Осторожно иди по ковру ¹⁶ Just så ja, slå dig ner, — så där ja. — Вот, вот так. Садись, — ну вот так.

¹⁶ Vad stickar tanten på i dag då? — Что вы сегодня вяжете, тетя? (об обращении в 3-м лице см. комм, к с. 165)

¹⁷ men först ville hon avsluta framstycket — но сначала она закончит вязать перёд

¹⁸ det var ett tecken på engagemang — это был признак интереса к ней

¹⁹ Jaså inte. Åjo du. — А вот и нет! Эх, ты!

²⁰ Hon är nåt i mån kommitté — Она какая-то шишка в каком-то комитете

²¹ Hur går det med läsningen? — Как (дела) с учебой?

²² Skapligt (*разг.*) — Нормально (Берт имеет в виду учебу)

²³ Jaså, du börjar slarva igen. Nå, det är rätta tag, min gosse. — Вот как, ты опять начинаешь халтурить. Что ж, это правильные действия, мой мальчик.

²⁴ Vi måste ha relief i tillvaron. — В жизни нужны перемены.

²⁵ Innebörden gick honom mest förbi — На содержание разговора он не обращал внимания

²⁶ och blev till en djupnande jordmån för onda tankar — и все больше подготавливал (*букв.* углублял) почву для недобрых мыслей

²⁷ för han läste på lån — потому что он учился на деньги, полученные в виде ссуды

²⁸ så kunde hon nog hjälpa honom lite i den vägen — она могла бы помочь ему немного и в этом отношении

²⁹ medan tankarna flöt som i en gropig sjö — в то время как мысль лихорадочно работала (*букв.* мысли текли, как в беспокойном озере)

³⁰ som en eternell — как бессмертник

³¹ ur kartonglocket — из крышки коробки

³² Hon pladdrade på i ett. — Она продолжала болтать без умолку.

³³ så han inte förlorade drottningen — чтобы не потерять ферзя

³⁴ ett par gånger tappade hon maskor — несколько раз она теряла петли

³⁶ på den ena skulle stickningen sitta uppträdd — все вязание должно быть на одной (спице)

³⁶ tankarna drev runt som på stormpiskat vatten — мысли лихорадочно крутились

³⁷ för jag tänker inte ge upp i brådrasket — потому что я не собираюсь быстро сдаваться

³⁸ Jisses, gosse lilla, det var på håret att gamla gumman trattade på rumpan... — Господи, мой мальчик, старуха чуть не хлопнулась на мягкое место...

Jisses — восклицание, характерное для разговорного языка, соответствует в русском «господи». Gosse lilla — мой мальчик. Прилагательное в определенной форме употребляется после определяемого им существительного с эмфатической целью.

³⁹ Gud signe tant — för tant ska dö. — Благослови, господь, тетю, потому что тетя умрет. . .

⁴⁰ Sen brygger jag — А потом я сварю кофе

⁴¹ Han satt som en fjäder — Он сидел как на пружинах (*букв.* как пружина)

⁴² Var det något som inte stod rätt till i alla fall. — Что-то все же неладно.

⁴³ det kröp val fram förstås — это, конечно, выяснится (*букв.* вылезет наружу)

⁴⁴ Hon reste sig upp hon också. — Она тоже поднялась.

Двойное подлежащее (hon ... hon) в шведском языке характерно для просторечия.

⁴⁵ Hon tycks vara utgången. — Кажется, ее нет дома.

ÖVNINGAR

1. Svara på följande frågor:

Hur blev Bert bekant med den äldre damen med pengar? Hade damen några anhöriga? Varför beslöt damen att testamentera sina pengar till Bert? Hur levde den gamla damen? Varför beslöt Bert att mörda damen? Varför valde Bert just denna dag för att mörda damen? Vilket misstag gjorde han när han utförde mordet? Tror du att han har lyckats med sitt dåd?

2. Översätt följande meningar till ryska:

1. Äktenskapet skänkte henne bara trätor. 2. Att hon kanske var alltför noga med vädringen på morgnarna kunde ingen egentligen lasta henne för. 3. Hon kunde sitta ibland i sin ensamhet och blunda och förnöja

sitt sinne med spekulationer över hur hon invaggade dem i förhoppningar. 4. Men nu hade hon inga släktingar att dra vid näsan. 5. Hon höll på att halka omkull. 6. Se upp för mattan du, den glider lätt undan för golvet är nybonat. 7. Hon var förtjust över att han retade sig på hennes stickmani, det var ett tecken på engagemang, nästan som svartsjuka. 8. Han skrapade med fötterna mot golvet, lät dem stanna på mattan som rörde sig lätt som en vinge på det glashala golvet. 9. Varje besök hos henne lagrade sig ovanpå det föregående och blev till en djupnande jordmån för onda tankar. 10. En gång skulle han få alltsammans — det hade hon bestämt bara för någon månad efter deras första träff och det fanns skriftligt på det med två trovärdiga vittnens underskrift förutom hennes egen. 11. Hon såg evig ut ibland. 12. Han hörde henne rumstera om med burkar och porslin. 13. Mattan låg just som den borde göra, just som om hon halkat på den, som om hon fallit och i fallet råkat få sin sticka rakt genom hjärtat. 14. Han väntade avvaktande som han skulle ha gjort vid andra tillfällen om hon inte öppnade genast. 15. De sista tankarna virvlade runt som dansande eldflugor mot ett svart draperi.

3. Ange synonymer till följande ord och uttryck:

en träta, osant, släktingar, att passa upp, att skänka, rysligt, att reda sig på något, att förarga någon, att pladdra på, gåtfullt, i den vägen, att vara förmögen, att skrupna, ett frånfälle, att stortrivas, underhållande, att arrangera, att repetera, att tycka om, att trycka någon, märkvärdigt, underligt, att småle, ljudlöst, oändlig

4. Hitta ord av typen *nybonad* i texten och förklara vad de betyder.

5. Författaren använder ofta *för* som konjunktion. Hitta meningar innehållande *för* i texten, skriv dem ut och översätt dem till ryska.

Reidar Jönsson SOMMAREN 1971 Ur: EMILIA, EMILIA

(Ett avsnitt)

Sommaren 1971 är Emilia Charlotte Nordberg 77 år. Hon är ensamstående,¹ hon bor i en tvårumslägenhet i ett HSB-hus.²

Insatsen var 7 300 kronor,³ och de pengarna fick hon genom försäljning av det hus som hon och August Nordberg ägde tillsammans.

Hon bor i Höganäs⁴ och har gjort det i nästan femtio år av sitt liv.

I den lilla tvårummaren har hon samlat de flesta möblerna och allt annat som hörde huset till. I den går hon mest omkring och "stökar".⁵ Det är sällan hon går ut. Det är också sällan något egentligen händer.

Emilia har all världens tid att minnas sitt liv.

Som för de flesta ensamstående och som för de flesta äldre människor, sker det en fortgående avskärmning⁸ av såväl gemenskap med andra människor som tankeutbyte om den värld som finns omkring henne.

Men hon lever och har en rik erfarenhet.

Kanske inte jämförbar med de vanliga måtten och de människor vi vanligen brukar få oss förevisade som några att lära av, men det att hon minns som hon gör, att hon finns där i tvårummaren, att hon lever som hon gör i sin avskildhet måste bli en kunskap så god som någon.

Förr i tiden åkte en upptäcktsresande⁷ till Nya Guinea och fann den exotiska verkligheten. Det är troligt att han

och vi skulle ha kommit längre om han i stället hade knackat på hos sin granne. Emilias anhöriga,⁸ de få som finns, är inte i stånd att inrätta ett annorlunda liv för Emilia.

De både finns där och inte finns där i hennes liv.

Det blir som det faller sig eller passar, och till den som aldrig rör sig måste andra komma. Det kan låta självklart och det kan låta lätt. Men på så sätt blir besöken ganska snart en institutionaliserad angelägenhet och inte naturlig.

Tiden spelar ingen roll i Emilias liv. Den är mer eller mindre trivial och endast till för att hålla saker och ting någorlunda isär.

Sommaren 1972 är Emilia Charlotte Nordberg 78 år.

Hon är ensamstående, hon bor i en tvårumslägenhet i ett HSB-hus i Höganäs.

ANMÄRKNINGAR

¹ Hon är ensamstående — Она живет одна

² ett HSB-hus: HSB=Hyresgästernas sparkasse och byggnadsföreningars riksförbund — Всешведское объединение сберегательных касс и строительных кооперативов. Объединение квартиросъемщиков имеет в своем распоряжении дорогие кооперативные дома, квартиры в которых продаются всем, обладающим необходимой для~этого суммой денег.

³ Insatsen var 7 300 kronor — Пай составил 7 300 крон

⁴ Höganäs — город в южной Швеции

⁵ I den går hon mest omkring och "stökar". — В ней (в квартире) она в основном ходит и прибирается.

⁶ sker det en fortgående avskärmning — происходит постепенное отчуждение (ослабление контактов)

⁷ en upptäcktsresande — исследователь, участник исследовательской экспедиции

⁸ Emilias anhöriga — родственники Эмилии

ÖVNINGAR

1. Svara på följande frågor:

Var bor Emilia Charlotte Nordberg? Hur gammal är Emilia? Hur fick hon sin lägenhet? Har Emilia stora kontakter med omvärlden? Varför har Emilia en rik erfarenhet? Kan hon dela av sin erfarenhet? Varför vill författaren att människor ska komma och knacka på hos sin granne? I vilken form är den lilla novellen skriven och vilket syfte har den?

2. Ange synonymer till följande ord och uttryck:

ensamstående; en tvårumslägenhet; Hon har all världens tid att minnas sitt liv; att leva i sin avskildhet; en upptäcktsresande; trivial; anhöriga

3. Hur uppfattar Du uttrycken:

Hon fick pengarna genom försäljning; allt annat som hörde huset till; jämförbar med de vanliga måtten; människor, som vi vanligen brukar få oss förevisade som några att lära av; en institutionaliserad angelägenhet

4. Berätta novellen och använd följande ord och uttryck:

a) ensamstående, en insats, en tvårummare, en gemenskap, ett tankeutbyte, att knacka på, att inrätta, naturlig;

b) samla möblerna, att minnas sitt liv, jämföra med vanliga mått, så god som någon, som det faller sig, spela någon roll, att hålla isär

5. Förklara skriftligt hur Du uppfattar följande mening i texten:

"Förr i tiden åkte en upptäcktsresande till Nya Guinea och fann den exotiska verkligheten. Det är troligt att han och vi skulle ha kommit längre om han i stället hade knackat på hos sin granne."

Часть 2 из 3

OCR, проверка, формат: V.Voblin, vvoblin@hotmail.com

Josef Kjellgren BUDSKAPET

(Förkortad)

När Jörgen Ruta letade sig fram utefter den krokiga och illa underhållna vägen som ledde in till den undangömda byn vid kusten längst i norr, kände han sig lika osäker som en efterspanad brottsling. En vass vind hade spelat upp i skymningen. Den kom flygande över den flacka jordbrukarbygden, som sträckte sig i breda svep¹ ända fram till den vidöppna havsvikens blåsiga vatten. — Landsvägen tog slut och övergick till en kantig och stensatt gata som vindlade tvärs igenom samhället. Utanför varje liten butik hängde stora bodskyltar med texter som nästan var oläsliga eller helt utplånade av ålder och sönderfrätta av rost.² Segelsöm-maren³ kurade ihop inne i sin tjocka kavaj och tog ut steget i hela dess

längd, över hans huvud svängde järnskytarna

hotfullt och hämndlystet. Svarta skuggor flög upp som skrämda nattfåglar framför sjömannens fötter. Paketet som han höll inklämt under armen, tryckte han hårdare intill kroppen. Detta knypte som var väl och omsorgsfullt hopsurrat av slitstarkt svartbeckat segelgarn,⁴ hade han troget vaktat och burit på alltsedan han startade från Cobh,⁵ det iriska namnet på Drottningarnas stad.

Jörgen Ruta kom långt bortifrån. Han hade varit ute och rest en hel vecka. Han hade rest med båt och tåg och båt igen. Och när han äntligen hade nått det europeiska fastlandet, hade han stigit ombord på ett nytt tåg. Han färdades på biljett, som *passagerare*. Under hela sitt kringflackande liv som sjöman hade han aldrig varit med om att göra så många avstigningar och ombyten. — När resan för sista gången svängde över mot norr och återigen började närma sig en ny kust, blev järnvägarna smalspåriga, vagnarna trähårda och uppehållen vid småstationer och anhalter allt tätare och längre.⁶ Han hade kommit till en del av världen, där man ännu hade gott om tid.

Sjövinden, som stod styvt på utifrån det breda havssvalget, uppfyllde hela den smala bygatan med sin mäktiga ström.⁷

Först längst bort i den nordliga utkanten av samhället fann segelsömmaren äntligen det hus som han sökte. Den bråda höstskymningen höll då redan på att glida över i nattmörker. Huset lyste vitt i skumrasket. Jörgen Ruta steg uppför den korta cementtrappan. När ingen svarade på hans första lätta, nästan försiktiga knackning, dunkade han knogarna hårt och ihållande mot ytterdörren. Långt bort hörde han det dova och avlägsna återljudet av sina egna bultningar. Ingen kom och öppnade. Allt var tyst och tomt. Men segelsömmaren hade en kuslig känsla av att vara iakttagen och granskad av själva det övergivna husets alla svarta fönsterrutor. — Efter ännu ett par knackningar upptäckte han ringklockan som satt inbörad i dörrposten. Tveksamt tryckte han sin breda tumme mot den slitna mässingsknappen och lyssnade sedan länge. Nej, inte ett fotsteg, inte en rörelse. Ingenting annat än ekot av den spröda klocksignalen som surrade ödsligt och avlägset långt inne i huset. Men någon måste ha stått stilla och väntat alldeles intill förstugan. Ty plötsligt trycktes dörrhandtaget ner, låskolven drogs ifrån⁸ och ett par kvinnoögon såg forskande på mannen utanför dörren.

Det så ödsliga och övergivna huset hade plötsligt fått liv. Trots sin långa resa kände sig Jörgen Ruta både oförberedd

och osäker, då han stod ansikte inför ansikte med den kvinna till vilken han hade ett allra sista ärende från sin skeppskamrat.

Kvinnan höll dörren på glänt. Med kroppen spärrade hon vägen in till huset. Efter några ögonblick av tyst granskning knep hon beslutsamt ihop läpparna och gjorde en rörelse för att dra sig tillbaka in i skydd av sitt eget hem.

Segelsömmaren handlade snabbt och satte foten i dörrspringan. Därefter fumlade han av sig mössan⁹ och sa sitt namn och vad han ville.

— Jag är i ett ärende från min kamrat!

Den gamla släppte dörrhandtaget och gjorde en rörelse för att undvika inträngningen. Hennes ansikte hade blivit vitare än det redan varit.

— Er kamrat... vad kan jag ha med honom att göra?

Trots rädslan och den reumatiska värken hade den gamla damen stramat upp sig så gott hon kunde. Hon stod rakryggad inför den främmande mannen.

Jörgen Ruta sträckte med en hjälplös, nästan besvärjande rörelse fram det knypte som han burit under hela resan från södra Irland.

— Jo, er son var skeppskamrat till mig ombord på skonaren Eagle,¹⁰ sade segelsömmaren och pressade gråpapperspaketet mellan händerna på den överrumplade kvinnan.

Den gamla modern tog ett halvt steg baklänges in i rummet; Hon kanske var rädd för främlingen samtidigt som hon ville hålla sanningen borta ifrån sig.

— Min son... har han skickat er hit till mej?

Jörgen Ruta stod med mössan i hand och hade svårt att lyfta blicken från den breda dörrtröskeln. — En vecka dessförinnan, då befälet ombord på Eagle gett honom order att resa, hade han inte för ett ögonblick gjort klart för sig, att hans ärende kunde vara särskilt svår. Nu när han äntligen stod vid resans mål, kände han sig meningslöst tomhänt och barskrapad.¹¹ Ett knypte hade han att överlämna. Ingenting annat. En

hälsning från befälet och kamraterna ombord på Eagle.

— Kommer ni med hälsningar från min son, då får ni inte stanna här ute på trappan, sade den gamla. — Ni är ju vän till min son. Då är ni också välkommen att stiga inomdörrs!¹²

Med en förvånad blick såg segelsömmaren upp på kamratens mor. Det var något nytt hos henne. Något som var helt annorlunda än förut. Hennes förtvinade, nästan utslocknade röst hade blivit stadig och lugn.

— Stig bara på, sade hon. Den gamla vände sig om, gick några steg in i huset och öppnade dörren till finrummet.¹³

Den lilla kammaren var mättad med en vänlig, inbjudande värme. De vitkalkade väggarna hade pryts med färgrika bonader. Däremellan hängde flera rader med storblommiga porslinstallrikar, uppsatta i smala stältrådsställ.¹⁴ Till vad nytta förstod inte segelsömmaren. Men han hade inte varit inne i ett riktigt bostadrum på många decennier. Han hade så lite vetskap om skönhet, tradition och hemtrevnad.

— Varsågod och sitt, sade modern och gjorde en inbjudande gest mot en av stolarna som stod intill det ovala bordet mitt i rummet. — Ni har kanske rest lång väg och behöver vila!

Segelsömmaren mumlade något, kanske det var ett tack, när han försiktigt slog sig ner på stolsitsens allra yttersta kant.

— Ni är både trött och hungrig. Jag ska genast se till att göra i ordning en bricka med smörgåsar. Ni dricker väl öl?

Äntligen fick den tafatte sjömannen mål i munnen.¹⁶

— Nej, tack! Inget besvär för min skull. Jag ska gå nu genast, när mitt ärende blivit uträttat!

Husets värdinna stod ännu och höll i det stora gråpapperspaketet som Jörgen Ruta hade tryckt i hennes händer. Det var som om hon förut inte hade sett det. Men nu, då hon skulle lägga paketet ifrån sig, blev hon stående orörlig och bara stirrade på bördan mellan sina händer. Hon hade alldeles glömt bort den gästfrihet hon nyss ansett sig vara skyldig den man som kom långväga ifrån¹⁸ med hälsningar från sonen. Till slut vände sig modern om. Utan tvekan gick hon fram till Jörgen Ruta och ställde sig rakt framför honom:

— Hur gick det till?

Den plötsliga frågan överrumplade sjömannen. Han gjorde ett försök att resa sig för att vinna tid och kunna ge ett ordentligt svar. Men kvinnan lade sin utmärglade hand på hans axel och tvingade honom att sitta kvar.

— Varför ni är här, förstod jag genast ni överlämnade min sons tillhörigheter. Men jag vill också veta hur det gick till.

— Ja, jag har kommit på order av befälhavaren ombord på Eagle, sade segelsömmaren högtidligt och stelt som om han läst upp en väl inlärd läxa. — Kapten ville själv resa för att överbringa budskapet. Men han kunde inte vårt språk, han visste inte hur han inför er skulle kunna hylla er sons osjälviska sjömannagärning. Därför skickades jag som var hans landsman och gode vän.

Innan Jörgen Ruta kommit till slutet av sin utanläxa¹⁷ hade modern gått ett stycke bort i rummet och satt sig på en stol mitt emot sin gäst. Emellan dem stod det ovala bordet. Mitt på bordet stod en karbidlampa. Den färglösa, intensivt vita lågan lyste upp en trång ljuscirkel, som inte nådde ut över bordsskivan. Resten av rummet låg i halvskymning. Modern höll sina magra händer hårt knäppta framför sig. Lugnt och granskande såg hon på sjömannen tvärs över karbidljuset.

— Får jag göra er en fråga, även om den är obehaglig?

— Javisst!

— Varför undviker ni att se mej i ögonen?

Jörgen Ruta såg ovilligt upp för att möta kvinnans blick.

— Tala hellre om sanningen. Berätta vad som verkligen hänt! Hur dog min son? Skedde det på ett fegt eller hederligt sätt?

Sjömannen snurrade sin mössa nervöst mellan händerna. Under den långa resan hade han i detalj tänkt ut vad han skulle berätta om sin vän. Men moderns fråga förbryllade honom, den var inte så lätt att svara på.

— Hade Algot varit feg eller hederlig? Han hade fördolt sin sjukdom. Var det hederligt? Och feghet? Var det fegt att undvika allt arbete på stora höjder? Det var man inte van vid till sjöss, därför hade Algot blivit utsedd till gyckelbocken¹⁸ ombord, den som alltid blev utsatt för grova skämt och försmädligt hån. Algot kände till sin sjukdom. Så snart han kommit ett stycke upp i riggen,¹⁹ överfölls han av svaghet och yrsel.

Styrkan gick ur hans händer och kroppen förflamad. Han var oförmögen till allt arbete uppe på rårna.²⁰ Men just därför skickades han ständigt på nytt så högt upp i riggen som möjligt. Det var en god sak värd ett gott flin av alla friska män att se den ynklige mannen klamra sig fast i blind rädsla vid det som höll att ta i. Där fick han hänga till dess spyorna kom, om inte någon av de ej alltför skämtsamma och skrattlystna dessförinnan hunnit äntra upp för att hjälpa ner den vanmäktiga kamraten.

Modern såg på Jörgen Ruta med ögon som var grumliga av ålderdom. Då segelsömmaren tvekade om vad han skulle svara på hennes fråga (ty kraflöshet och sjukdom kunde inte kallas feghet), visade modern med en gest mot fönstren, som var helt täckta av svarta rullgardiner:

— Här utanför ligger Kattegatt. Ni ska inte vara rädd för att säga mig hela sanningen... i hela mitt liv har jag känt till sanningen om sjön... den ger oss vårt levebröd och tar våra liv... min far... mina bröder... min make och mina

tre söner, alla har de varit fiskare, skeppare och sjömän... och alla har de... och nu till sist Algot! Nej, ni ska veta, att jag blivit van vid att höra sanningen från sjön. Jag har hört den så ofta, jag är inte rädd nu längre! Segelsömmaren sade allvarligt:

— Till sjöss finns en regel, som ingen ostraffat bryter/ emot: *En hand för mig, en hand för skeppet!* Men Algot följde inte den regeln, när det gällde utomordentligt allvar. Utan att tänka på sin egen säkerhet begagnade han sina båda händer för fartygets säkerhet!

2

Efter Jörgen Rutas ord uppstod en lång tystnad. Luften i den lilla kammaren mättades med en mängd outtalade frågor, som sjömannen måste ge ett tillfredsställande svar på.

— Algot var alltid den som anmälde sig frivilligt före alla andra. Han *vågade*...

Lågmålt, som om hon varit rädd för sin egen röst, sade modern:

— Ni vill alltså säga, att min son dog som en hederlig man?

— Ja!

— I kamp mot en övermäktig fara!

— Ja!

— Ni ljuger! Det kan inte vara sant. Algot var inte lik andra män. Han var annorlunda än sin far och sina bröder. Han var för vek. Han vågade inte möta en fara!

Segelsömmaren reste sig hastigt upp och såg förvirrat på den gamla damen. Han kände sig överrumplad och naken, men trotsade ändå moderns blick, som tycktes genomskåda honom.

— Nej, så gud hjälpe mej! Det jag har sagt är ingenting annat än sanningen. Er son var min vän. Jag kände honom bättre än någon annan. Han tänkte aldrig på sig själv. Han var alltid beredd att göra sitt allra yttersta för fartyget och sina kamraters säkerhet!

Modern lyssnade intensivt, medan hon satt med ansiktet uppåtvänt. Hon både såg på sjömannen och såg förbi honom.

— Det är befälhavaren ombord på Eagle som har skickat mig hit. Och jag har sagt det som han gav mig order att säga. Er son gjorde sin plikt in i det allra sista!

Efter en lång tystnad viskade modern fram en fråga:

— Sa han ingenting innan han dog? Hörde ni inte hans allra sista ord? Sa han inte, hälsa mor?

Jörgen Ruta mötte moderns blick med stor fasthet:

— Nej, ingen ombord hörde honom säga ett ord. Han föll från övre mars²¹ och slog hårt i däck. Han var redan död, innan någon av oss hann fram till honom. Allting gick så snabbt. Han dog ögonblickligen.

Även modern reste sig upp, det skedde långsamt och med möda.

— Ni har haft en svår och besvärlig resa. Jag är er innerligt tacksam för att ni har kommit den här långa vägen för att säja mig det ni har sagt. — Algot var så svag... han kunde aldrig hävda sig... han drog sig helst undan...

Så övertygande och lugnt som möjligt sade Jörgen Ruta:

— Han var min vän under tre år. Den bästa vän jag nånsin haft!

— Jag hoppas jag vågar tro er... då har ni gjort en gammal kvinna en stor glädje...

Jörgen Rutas mission var utförd. Han hade överlämnat sitt budskap. — Segelsömmaren kände moderns forskande och sanningssökande blick följa sig, då han tumlade ut genom dörren. Hade han lyckats övertyga henne eller hade han misslyckats? Hade hela den långa resan varit förgäves?

Jörgen Ruta skyndade med snabba steg bort ifrån det lilla vita huset. Hans högra arm hängde kraftlös och obrukbar utefter sidan. Den hade ännu inte hunnit läka ihop.

När Algot handlöst störtat ner från riggen, dit han drivits av drift och gyckel,²² hade segelsömmaren stått under bramrån.²³ Rent reflexmässigt hade han försökt infånga den fallande kamraten. Men tyngden var för stor. Armen splittrades från axeln ner till handloven. Några ögonblick hade han lyckats hejda fallet innan bördan glidit ur hans förlamade famntag. Det var en grym och onödig död. Algot hade aldrig respekterats som en man bland män. Modern hade rätt. Hon kände till sanningen. Algot hade varit en gyckelbock och driftkucku för alla djärva och oförvägna män som tillika förstod sig på att då och då njuta av ett lyckat skämt. Först då driftkuckun låg sönderlagen mot däckplankorna, stockade sig humorn i halsen på de humoristiska. I all sin friska käckhet hade de endast en enda generad tanke att försvara sig med: — Vem kunde tro, att det skulle gå så här!

Jörgen Ruta skyndade fram längs med kullerstensgatan, som vindlade tvärs genom det lilla kustsamhället. Butiksskyltarna med sina halvt utplånade och oläsliga texter gnisslade och skrek, när sjö vinden svängde dem av och an på

deras rostiga järnkrokar och upphangen. — Segelsömmaren marscherade raskt. Han kände det som om han drev fram under en lång allé av uppgillrade giljotiner,²⁴ den ena farligare än de andra. När som helst kunde en av dem falla ner över hans nacke. Hade han misslyckats i sin mission? Den gamla moderns sanningsforskande ögon brände inom honom. *Hjälpte det inte att ljuga till tröst? Var inte ens den goda lögnen någonting värd?*

Segelsömmaren kurade ihop inne i sin tjocka kavaj och han tog ut stegen i hela deras längd. Till slut halvsprang han i det fallande mörkret. Ännu hade han lång väg kvar, innan han nådde tillbaka till Drottningstaden, därifrån han kom.

ANMÄRKNINGAR

¹ som sträckte sig i breda svep — которая широко простиралась

² sönderfrätta av rost — съеденные ржавчиной

³ segelsömmaren — мастер, изготавливающий паруса

⁴ av slitstarkt, svartbeekat segelgarn — прочными, просмоленными нитками, которыми пользуются при шитье паруса

⁶ Cobh [kåv] — портовый город в графстве Коркв Ирландии (бывший Queenstown)

⁶ och uppehållen vid småstationer och anhalter allt tätare och längre — и остановки на небольших станциях и полустанках становились все чаще, а сами остановки длились дольше

⁷ Sjö vinden, som stod styvt på utifrån det breda havssvalget, uppfyllde hela den smala bygatan med sin mäktiga ström. — Морской ветер, настойчиво дувший со стороны моря (букв, широкой морской бездны), заполнил своим могучим потоком всю узенькую улочку.

⁸ låskolven drogs ifrån — задвижку отодвинули

⁹ fumlade han av sig mössan — неловко снял с головы шапку

¹⁰ skonaren Eagle — шхуна Игл (англ. Орел)

¹¹ kände han sig meningslöst tomhänt och barskrapad —

почувствовал, что его пребывание здесь бессмысленно и что ему нечего сказать

¹² Då är ni också välkommen att stiga inomdörrens! — Тогда добро пожаловать в дом!

Inomdörrens — старая форма родительного падежа, сохранившаяся лишь в ряде застывших выражений.

¹³ fönrummet — парадная комната; комната для приема гостей в крестьянских домах

¹⁴ i smala ståltrådsställ — в узких подставках, сделанных из нержавеющей проволоки

¹⁵ fick ... mål i munnen — обрел голос

¹⁶ kom långväga ifrån — прибыл издалека

¹⁷ till slutet av sin utänläxa — к концу своего заученного высказывания (букв, урока)

¹⁸ utsedd till gyckelbocken — был выбран мишенью для издевательств (gyckelbocken — козел отпущения)

¹⁹ ett stycke upp i riggen — вверх по веревочному трапу (riggen — морск. оснастка, такелаж, оснащение судна)

²⁰ uppe på rårna — вверху на реях

²¹ från övre mars — с верхнего марса

²² dit han drivits av drift och guckel — куда его загнали насмешки и издевательства

²³ under bramrån — под брам-реем

²⁴ Han kände det som om han drev fram under en lång allé av uppgillrade giljotiner — Ему казалось, что он бредет по длинной аллее, заставленной гильотинами, приготовленными к действию

ÖVNINGAR

1. Svara på följande frågor:

Vad hade Jörgen Ruta för ärende när han kom till den lilla avlägsna byn? Vilket mottagande fick Jörgen Ruta av Algots mor? Vilken mening hade Jörgen Ruta av Algot? Vilken mening hade Algots mor om sin son? Varför visade Algots kamrater råhet och obetänksamhet gentemot honom? Tror du att Jörgen Ruta lyckades övertyga modern, då han lämnade henne? Vilken mening har du själv om Algot?

2. Hur uppfattar Du följande?

han kände sig lika osäker som en efterspanad brottsling; en kantig och stensatt gata vindlade tvärs igenom samhället; under hela sitt kringflackande liv som sjöman hade han aldrig varit med om att göra så många avstigningar och ombyten; kvinnan höll dörren på glänt; han hade inte varit inne i ett riktigt bostadsrum på många decennier; hon gjorde en inbjudande gest mot en av stolarna; den plötsliga frågan överrumplade sjömannen; moderns fråga förbryllade honom; att bli utsatt för grova skämt och försmädligt hån; det jag har

sagt är ingenting annat än sanningen; han var alltid beredd att göra sitt allra yttersta för fartyget och sina kamraters säkerhet

3. Ange synonymer till följande:

den undångömda byn; ett knyte; gott om tid; att leta; att känna sig oförberedd; att fumla av sig mössan; att sträcka fram ett knyte; utan tvekan; en utmärglad hand; hur det gick till; att fördölja; att äntra upp; att begagna; en hederlig man; han kunde inte hävda sig; missionen var utförd; reflexmässigt; då och då; att halvspringa

4. Ange svenska motsvarigheter till följande ord och uttryck:

торопиться; мощеная булыжником улица; потерпеть неудачу; лгать в утешение; шут; поселок; ржавая вывеска; упасть с веревочного трапа; он передал послание; убедить кого-либо; была ли поездка напрасной; скажите мне правду; он согласился сделать это добровольно; он был непохож на других; избегать; трус; честный человек; у него кружилась голова; над ним все насмехались; он заколебался

5. Skriv egna meningar med följande uttryck:

att vara i ett ärende från någon; att komma med en hälsning; inget besvär för min skull; att vara van vid något; att utsätta någon för något; att göra sin plikt

Pär Lagerkvist EN HJÄLTES DÖD

I en stad där man aldrig tyckte sig få nog med förlustelser hade ett konsortium engagerat en man som skulle balansera på huvudet uppe på kyrkspiran och därefter falla ner och slå ihjäl sig. Han skulle ha 500 000 för att han gjorde det.¹ Man intresserade sig livligt i alla samhällslager, alla kretsar för detta företag, biljetterna revs bort på några dar och man talade inte om annat. Alla fann att det var mycket djärvt gjort. Men man fick ju också tänka på att priset var därefter.² Det var nog lagom angenämt att falla ner och slå ihjäl sig, och därtill från en sådan höjd. Men det måste ju också medges att betalningen tagits till rikligt.³ Konsortiet som ordnat alltsammans hade verkligen inte sparat sig på något sätt och man kunde vara stolt över att i staden kunnat bildas ett sådant. Naturligtvis fästes uppmärksamheten också i hög grad på den man som åtagit sig att utföra saken. Tidningarnas intervjuare kastade sig över honom med brinnande iver, ty det var blott några få dagar tills uppvisningen skulle ske. Han tog mot dem välvilligt i sin dublett på stadens förnämsta hotell. Tja, för mig är det hela en affär, sade han. Man har erbjudit mig den summan som ni känner, och jag har accepterat anbudet. Det är alltsammans.

— Men tycker ni då inte det är obehagligt att ni skall behöva sätta livet till?⁴ Man förstår ju att det är

nödvändigt, ty annars vore det ju ingen särskild sensation och konsortiet kunde inte betala så som det gjort, men för er personligen kan det då inte vara behagligt. — Nej, det har ni nog rätt i och jag har också själv tänkt därpå. Men vad får man inte göra för pengarna.

På grundval av dessa uttalanden skrevs i tidningarna långa artiklar om den dittills okände mannen, om hans förflutna, hans åsikter, hans ställning till olika problem i tiden, hans karaktär och privatperson. Hans porträtt fanns i var tidning man öppnade. Det visade en kraftig ung man, särskilt märkvärdig såg han inte ut, men käck och frisk, med ett energiskt öppet ansikte, en typisk representant för den bästa ungdomen i tiden, viljebetonad och sund.⁶ Det studerades på alla kaféer, medan man beredde sig till sensationen som skulle komma. Man fann det inte illa, en sympatisk ung man, kvinnorna tyckte han var härlig. Somliga som hade mer förstånd ryckte på axlarna: smart gjort,⁶ sade de. Ett var likväl alla ense om:⁷ hur fantastisk och egendomlig denna idé var och att något sådant som detta inte skulle kunnat förekomma annat än i vår märkliga tid med dess hets och intensitet och dess förmåga att offra allt. Och man var överens om att konsortiet var värt allt beröm för att det inte dragit sig för några kostnader⁸ då det gällt att få till stånd något dylikt och verkligen ge staden tillfälle bevittna ett sådant skådespel. Det skulle väl visserligen få sina utgifter täckta genom de dyra biljetterna, men det stod risken iallafall.

Så kom äntligen den stora dagen. Trakten kring kyrkan var packad med folk. Spänningen var oerhörd. Alla höll andan, uppjagade till det yttersta i väntan på det som skulle ske.

Och mannen föll ner, det var snart gjort. Människorna ryste, så reste man sig och gav sig på väg hem. På sätt och vis kände man en viss besvikelse. Det hade ju varit storslaget, men iallafall. Han hade ju ändå bara slagit ihjäl sig. Nog var det dyrt betalt för något som likväl var så enkelt. Fruktansvärt massakrerad hade han visst blivit, men vad glädje

var det med det? En förhoppningsfull ungdom offrad på det viset. Man gick missbelåten hemåt, damerna spände upp parasollerna för solen. Nej, att ställa till med sådana rysligheter skulle då egentligen vara förbjudet. Vem kunde ha nöje av det? När man tänkte rätt efter var det ju upprörande alltsammans.

ANMÄRKNINGAR

¹ Han skulle ha 500 000 för att han gjorde det. — Он получит 500 000 (крон), если сделает это.

² Men man fick ju också tänka på att priset var därefter. — Но ведь сумма какая!

³ att betalningen tagits till rikligt — что оплата была щедрой

⁴ att ni skall behöva sätta livet till? — что вы будете вынуждены поплатиться жизнью?

⁵ viljebetonad och sund — волевой и здравомыслящий

⁶ smart gjort — ловко сработано (сделано)

⁷ Ett var likväl alla ense om — Но все же в одном все были единого мнения

⁸ för att det inte dragit sig för några kostnader — что он (консорциум) не посчитался ни с какими затратами

ÖVNINGAR

1. Svara på följande frågor:

I vilket syfte hade ett konsortium engagerat en man som skulle balansera på huvudet uppe på kyrkspiran och därefter falla ner och slå ihjäl sig? Hade människor i staden stort intresse för detta företag? Hurudan var den man, som åtog sig uppgiften? Tyckte människorna inte synd om honom? Skulle mannen tjäna mycket pengar på detta företag? Tog det lång tid för mannen att slå ihjäl sig? Hurudan var publikens reaktion?

2. Avsluta följande meningar:

1. Konsortiet hade knappt offentliggjort sin avsikt... .
2. Man fäste naturligtvis uppmärksamheten på den man... .
3. Medan tidningarna intervjuade honom... . 4. Alla var ense om en sak, nämligen... .

3. Skriv egna meningar med följande uttryck:

att balansera på huvudet; att slå ihjäl sig; att sätta livet till; att acceptera anbudet; att inte dra sig för någonting; på sätt och vis

4. Ange svenska motsvarigheter till följande:

много развлечений; ангажировать человека; все слои общества; не очень-то приятно; гордиться

чем-либо; взяться за выполнение чего-либо; лучшая гостиница в городе; чего не сделаешь ради денег; типичный представитель современной молодежи; пожимать плечами; все затаили дыхание; чувствовать некоторое разочарование; такие ужасные вещи должны быть запрещены

Pär Lagerkvist Ur. BÖDELN

(Ett avsnitt)

Det var som barn, jag var väl en fem sex år skulle jag tro. Vi bodde på en liten gård som far hade och stod oss gott,¹ behövde inte sakna någonting. Jag var deras enda barn och jag kan säga att de höll mycket av mig, kanske alldeles för mycket, som det gärna blir när de bara har en. Ett lyckligt hem hade jag och de bästa och kärligaste föräldrar — de är döda nu båda två. Gud give deras själar frid.² Gården låg lite avsides, i utkanten av bygden, och jag vande mig vid att mest gå ensam och med mor och far där omkring hemmet...

Men en dag om sommaren då allt folk var på slätter och mor gått med mat till far ute på byns allmänning, dit det var för långt för mig att gå med, satt jag där hemma helt för mig själv. Solen gassade och det var varmt och flugorna surrade på förstustenen och på ett ställe i backen neråt fähuset där de stått och silat mjölken om morgonen. Jag gick omkring och tittade, var i apelgården och på vedbacken och ett slag hos bina, som kröp tröga och fyllda över flustret i hettan. Ja, hur det nu kom sig³ — om jag tyckte det var långsamt eller vad — så kröp jag över stättan och gav mig av på en stig inåt skogen som jag bara varit en bit på förut. Nu gick jag längre och kom dit där jag inte kände igen mig mer.⁴ Stigen följde utefter en sluttning och det var tät och grov skog, man såg ner mellan stammarna och mossiga, störtade block.

Jag vet inte hur länge jag hade gått när jag hörde ett prassel framför mig och något bakom ett snår som rörde på sig och for upp. Jag skyndade iväg för att få syn på vad det var. Vid en krök såg jag något som sprang — och följde

efter. Det blev lite jämnare mark och skogen glesnade ut mot en glänta — då skymtade jag två springande barn. De var väl ungefär lika gamla som jag men inte så klädda. Andra sidan gläntan stannade de och såg sig om. Så sprang de igen. Jag for efter dem och tänkte, jag ska nog ha fatt i er!⁵ Men de lämnade stigen och försvann för mig om och om igen inne bland snåren. Först trodde jag att de lekte och mente vi skulle gömma oss för varandra, men sen förstod jag att det inte kunde vara det. Men jag ville träffa dem och att vi skulle leka ihop ett slag, och jag lade iväg⁶ och hann mer och mer på dem. Till sist skildes de åt och jag såg att den ene kröp in och gömde sig under en nerfallen gran. Jag rusade efter — och där låg han hopkrupen mellan grenarna! Svettig och skrattande slängde jag mig över honom och höll om honom. Han försökte slita sig lös och fick upp huvudet, ögonen var vilda och förskrämda, munnen vred sig till ett ont grin. Han hade snaggat rött hår och fullt av små smutsiga ärr i ansiktet. Kroppen var nästan naken, bara i en trasig, ullen särk och han låg och skalv, det kändes som om man höll ett djur.

Jag tyckte nog han såg lite underlig ut men släppte inte taget — för illa om honom tyckte jag inte alls. När han ville rusa upp igen satte jag knät på honom och skrattade åt honom, sade att han inte kunde komma loss. Han låg stilla och tittade på mig och svarade ingenting. Men efter en stund såg jag att vi hade blivit vänner och att han inte skulle springa sin väg. Då släppte jag honom och vi steg upp tillsammans och gick bredvid varandra, men han vaktade på mig hela tiden märkte jag. Den andra ungen kom fram ur sitt gömställe, det var hans syster. Han gick bort och viskade något åt henne och hon hörde på honom med ögonen uppspärade⁷ i det lilla bleka, skrämde ansiktet. Men då jag närmade mig sprang de inte.

De lekte gärna när vi bara kom så långt att vi fick börjat engång, gömde oss i kryphål som de tydligen hade reda på förut och sprang bara tyst över till ett annat när de blev hittade. Det var nästan slätmark men med stora block och på sina ställen nerrasade träd, de kände väl till det där överallt märktes det, och ibland visste jag inte var de fanns, för de hördes inte. Jag har aldrig sett barn leka så tyst. De var ivriga och kilade kring som små vässlor men gav knappt ett ljud ifrån sig. Inte heller sade de just något åt mig. Men vi hade det bra ändå, åtminstone tyckte jag det. Ibland mitt i leken ställde de sig tillhoppa och stod bara och tittade på mig.

Vi hade säkert hållit på med det där en lång tid när det hördes ett rop inne i skogen. De såg hastigt på varandra och började strax springa sin väg. Jag skrek att vi skulle träffas igen nästa dag men de vände sig inte om, jag hörde bara klappandet av fötterna mot stigen.

När jag kom hem fanns ingen där än. Och när mor kom snart efteråt sade jag inte något om att jag varit borta och det som jag hade upplevat. Jag vet inte — men det var liksom min hemlighet.

Nästa dag gick hon också med mat till slätterfolket och när jag blivit ensam gav jag mig dit igen och fick tag i mina vänner. De var lika skygga, åtminstone i början, och det syntes inte om de var glada för jag kom eller inte. Men de fanns där på samma tid som om de hade väntat mig. Vi lekte igen och blev alldeles genomsvett⁷ under vårt tysta springande — för jag hojtade och skrek inte heller som jag annars säkert skulle ha gjort, för att de inte gjorde det. Jag tyckte det var som om vi hade känt varandra alltid. — Denna gång var vi borta vid en öppning i skogen och jag såg ett litet hus ligga tätt intill bergväggen som hängde sig ut över det. Det såg grått och lite dystert ut, men vi var inte framme där.

Mor hade redan kommit hem när jag vände tillbaka och hon undrade var jag hade varit. Men jag sade att jag bara varit ett slag inåt skogen.

Sen sökte jag mig dit varje dag. Hemma var de så upptagna av slätterarbetet att jag blev lämnad åt mig själv och lätt kunde ge mig av. Barnen var och mötte mig en bit på väg och de verkade inte längre så skygga för mig.

Jag hade god lust att se hur det såg ut framme där de bodde, men det verkade som om de inte ville det. De tyckte vi hellre skulle hållas där vi brukade.⁸ Men en dag tog jag själv och vågade mig fram mot huset — och de följde ett stycke efter. Där var som vanligt men fanns inga land eller något jordbruk omkring, backen låg kal och ovårdad och gjorde ett ödsligt intryck. Dörren stod öppen och när barnen kommit gick vi lite in genom den. Där var halvskumt och luktade unket. En kvinna kom mot oss utan att hälsa. Hon hade hårda ögon som såg på mig hela tiden utan att hon sade ett ord, jag vet inte, men det var något ont vid henne.⁹ Hårttestarna hängde neråt kinden och den stora blodlösa munnen hade något hånfullt och lett över sig.¹⁰ Men jag tänkte egentligen inte mycket över att hon såg så ut. Jag tänkte bara att det här var deras mor och började sen titta mig kring i rummet,

— Hur har han kommit hit? frågade hon barnen.

— Han är med oss och leker i skogen, sade de nästan ängsligt.

Hon betraktade mig undrande och föreföll lite mildare, tycktes det — eller om jag hade vant mig vid henne. Jag tyckte nästan ett slag att hon liknade flickan när hon först dök upp mellan träden med sina uppspärade ögon.

Det dröjde en stund innan man hunnit vänja sig vid halvskymningen därinne. Jag vet inte — men där verkade så underligt. Det var inte så värst olikt som vi själva hade det — men ändå. Där kändes inte alls på det viset. Och vart hem har sin lukt, men denna var rå och tung, som en unken kyla, kanske för att bergväggen låg alldeles inpå.

Jag gick omkring där och kände det underligt.

Undangömt borta i ett hörn hängde ett stort svärd, brett och rakt, med egg på bägge sidor, där var en bild av Guds moder och Jesusbarnet på det och fullt med märkvärdiga tecken och inskrifter. Jag klev fram för att titta närmare efter, hade aldrig sett något sådant förr — kunde inte låta bli att fingra på det. Då hördes som en djup suck och någon snyftade till...

Jag såg mig kring — gick bort mot dem.

— Vem är det som gråter? sade jag.

— Gråter? — — Det är det ingen som gör! svarade modern.

Hon stirrade till på mig och ögonen på henne blev alldeles förändrade.

— Kom! sade hon och tog mig hårt i hand, gick tillbaka dit med mig, till samma plats, och lät mig röra vid det som förut.

Då hördes igen den djupa sucken och någon som snyftade, hördes alldeles tydligt.

— Svärdet! skrek hon och ryckte mig undan. Det är i svärdet!

Hon släppte mig och vände sig bort. Gick och ställde sig vid spisen och rörde ett slag i en gryta hon hade på.

— Vems unge är du? frågade hon efter en stund och strök sig över munnen som hade något ont över sig, tyckte jag, när hon sade det.

Jag svarade att jag var Kristoffers i Våla,¹¹ för så var min fars namn.

— Jassa.

Barnen stod alldeles stela, med vild och förskrämd blick som stirrade rätt ut,

Hon fortsatte med sitt. Men när hon var färdig drog hon åt sig en pall och tog mig upp i knät. Strök mig ett slag över håret.

— Så ja... sade hon, och hon betraktade mig länge noga. — — Det är bäst jag går med dig till de dina, tillade hon.

Hon gjorde sig i ordning, tog på sig en annan kjortel och en besynnerlig hätta som jag aldrig sett någon kvinna bära. Och vi begav oss på väg.

— Är det här ni hålls och leker, sade hon när vi kom i skogen. Och hon talte¹² också annars lite med mig ibland medan vi gick. När hon märkte jag var ängslig tog hon mig i hand.

Jag förstod ingenting och vågade ingenting fråga.

Då vi kom uppför backen därhemma störtade mor ut på förstutrappan, hon var alldeles vit, jag hade aldrig sett henne sådan förr.

— Vad har du med mitt barn å göra!¹³ Släpp ungen, säger jag! Släpp honom, ditt orena byke!¹⁴

Hon släppte mig hastigt, ansiktet förvreds på henne, hon blev som ett jagat djur.

— Vad har du gjort med ungen min!

— Han var där inne hos oss...

— Har ni lockat honom in i ditt besmittade hus! skrek min mor.

— Det har jag inte. Han kom där själv, ska jag säga dig. Och då han kom när svärdet¹⁵ och råkade röra vid det så suckade och snyftade där i det.

Mor såg osäkert och ängslat åt mig med sina upphettade ögon.

— Du vet väl vad det betyder, kan jag tro.

— Nej... det vet jag inte.

— Att han ska dö för bödelssvärd engång.¹⁶

Mor gav till ett halvkvävt skri och stirrade på mig, hon var likblek och läpparna skälvde, men hon svarade inte ett ord.

— Jag mente det var välbetänkt att säga dig det, men jag ser du är vred i stället.

— Här har du skarnet ditt, och oss skall du inte höra av förrän den stunden blir, efter det är så du vill!¹⁷

Och hon vände sig vrett om och gick sin väg.

Mor tog darrande efter mig, slöt mig intill sig och kysste mig — men blicken var alldeles stel och främmande. När hon fått in mig i huset störtade hon ut, jag såg hon sprang över fälten och ropade.

Hon och far kom tillbaka tysta och betryckta. Jag minns jag stod vid fönstret och såg dem komma utefter renen.

Ingen sade ett ord till mig. Mor började syssla med något borta vid spisen. Far gick kring på golvet, satte sig inte ner som annars. Hans magra ansikte var styvt och orörligt som om det inte hade liv. En gång när mor var ute och hämtade vatten tog han mig framför sig och såg in i ögonen på mig med skygg och forskande blick, och vände sig sen bort igen. — De talte inte heller samman. Efter en stund gick far ut, drev kring på backen utan att företa sig någonting, stod där bara och såg bort.

Det blev en tung och dyster tid. Jag fick gå där ensam om dagarna, ingen brydde sig liksom om mig.¹⁸

Och inget var sig likt, inte ens ängsbackarna fast det var solsken och vackert som förut. Jag försökte leka lite, men det ville inte heller bli någonting.¹⁹ När de, kom i närheten gick de förbi utan att säga något. Det var som de inte kände mig. Men om kvällarna när mor skulle lägga mig tryckte hon mig intill sig så hårt att jag kunde kvävas.

Jag förstod inte varför det var så sorgligt och förändrat allting. Inte ens när jag var glad ett slag kändes det som annars. Hela gården låg ödslig och tyst som om ingen talte något där. Men ibland när de trodde att jag höll till någon annanstans kunde jag höra dem viska samman. — Jag visste inte vad det var jag hade gjort, bara att det var någonting förfärligt, så att de hade ont av att se på mig. Jag försökte syssla för mig själv och hålla mig undan så gott jag kunde, för att jag förstod de helst ville det.

Mor blev insjunken i kinderna och hon åt ingenting. Var morgon var hon förgråten. Jag minns att jag gick bakom lagårn och började bygga ett hus för mig ensam av små stenar.

Äntligen en dag kallade mor på mig. Far var också där. När jag kom fram tog hon mig i hand och började gå inåt skogen och far stod och såg efter oss. När jag märkte att hon tog stigen som jag brukat gå blev jag

för första gången riktigt rädd. Men allting var så sorgligt ändå att jag började tycka det inte kunde hända något värre än vad som redan var, och bara följde med. Jag kröp intill henne och försökte gå väl där på stigen med alla stenarna och rötterna, så att hon inte skulle ha något besvär av mig. Hon var så liten i ansiktet att man knappt kunde känna henne igen.

När vi kom fram och gick upp mot huset ryste hon till. Jag tryckte henne så hårt jag kunde i handen för att hon inte skulle vara så ledsen.

Utom barnen och kvinnan fanns det en karl därinne denna

gången. Han var grov och väldig i kroppen och ansiktet med de tjocka och liksom utåtvikta, skrynkliga läpparna var fullt med stora ärr och hade ett rått och vilt uttryck, ögonen på honom var tunga och blodsprängda och alldeles gulaktiga. Jag hade aldrig sett något som fyllt mig med en sådan skräck.

Ingen hälsade. Kvinnan ställde sig vid spisen och stötte hårt i bränderna så att gnistorna slog upp. Mannen som först sneglade åt oss ett slag vände sig sen också undan.

Mor stannade innanför dörren och började ödmjukt be dem om någonting — det gällde ju mig, kunde jag förstå, men annars förstod jag inte mycket av det, vad det väl var hon mente. Om och om igen sade hon att det fanns ju ett medel, ifall det bara var så att de ville.

Ingen svarade någonting.

Hon såg så arm och eländig ut där hon stod att jag tyckte man inte kunde neka henne någonting. Men de inte ens vände sig om. Det var som vi inte hade funnits därinne engång.

Bara mor talade hela tiden, mer och mer bevekande och bönfällande, med tonlös och förtvivlad röst. Det var förfärligt synd om henne, hon sa att jag var hennes enda barn och tårarna kom i ögonen på henne.

Till sist stod hon bara och grät — det liksom tjänade ingenting till.

Jag tyckte allting var så hemskt att jag inte visste vad jag skulle ta mig till, jag gick bort till barnen som klämt in sig i ett hörn. Vi tittade förskrämda på varandra. Till sist satte vi oss ihop på bänken där utefter väggen, för vi var så utmattade att vi inte orkade stå längre.

En lång stund satt vi där i den hemska tystnaden. Plötsligt hörde jag mannens röst och ryckte till. Han stod och såg bort på oss, men det var mig han mente.

— Gå med! sade han.

Darrande smög jag fram och när han gick ut vågade jag inte annat än följa honom. Och mor kom förresten också med. Kvinnan vände sig om därinne. Tvi! spottade hon efter henne.

Men mannen och jag gick ensamma neråt en väl upptrampad gångstig som förde in i en liten björkhage bredvid huset. Det var konstigt att gå med honom och jag höll mig lite ifrån hela tiden. Men vi blev ju likväl mer bekanta med varandra av att gå så. Där var en källa mitt inne i dungen — väl deras brunn, för det fanns ett öskar där. Han lade sig ner på knä vid kanten och tog handen full av det klara vattnet. —

Drick! sade han.

Det var inte svårt att se att han inget ont ville mig med

det. Jag gjorde gärna som han sa och var inte alls rädd. Man kunde tro att han skulle synas allra mest skrämmande så nära inpå, men så var det inte utan han verkade mildare och mer lik vanliga människor²⁰ i stället. Han låg och såg på mig med den tunga blodsprängda blicken och jag minns att jag tänkte att han var visst inte lycklig han heller. Tre gånger lät han mig göra det.

— Nu är det hävt,²¹ sade han, sen du druckit ur hand på mig. Nu behöver du inte frukta mer. Och han strök mig lite över huvet.

Det var som om ett under hade skett!

Han steg upp och vi vände tillbaka igen. Solen sken och fåglarna kvittrade i björkarna, det luktade av löv och näver, och däruppe stod mor och ögonen lyste på henne av glädje när hon såg oss komma där hand i hand. Hon slöt mig i sin famn och kysste mig.

— Gud signe er,²² sade hon till bödeln, men han vände sig bara undan.

Vi gick lyckliga hem.

ANMÄRKNINGAR

Pär Lagerkvist skrev sin allegoriska berättelse "Bödeln" år 1933 när fascisterna kom till makten i Tyskland. I bödelns gestalt fördömer författaren despotiska och onda krafter.

Avsnittet här är skrivet på ett realistiskt sätt och återspeglar de enkla människornas liv och föreställningar i medeltids-Sverige. Styrkan av moderskärlek och förhoppning ställs mot det onda. Bödeln själv väcker inte bara äckel utan också medlidande. Bödelns gestalt förkroppsligar i detta avsnitt ännu inte helt despotiska och onda krafter.

¹ Vi bodde på en liten gård som far hade och stod oss gott — Мы жили в отцовской усадьбе, хозяйствовал он неплохо

² Gud give deras själar frid. — Успокой, господи, их души. Give—форма сослагательного I от глагола att giva.

³ Ja, hur det nu kom sig — Да, как оно там вышло

⁴ där jag inte kände igen mig mer — где все мне было незнакомо

⁵ Jag for efter dem och tänkte, jag ska nog ha fått i er! — Я помчался за ними с мыслью: «Я все равно вас поймаю!»

⁶ och jag lade iväg — и я не сбавлял ходу

⁷ genomsvettta (разг.)=genomsvettiga — вспотевшие

⁸ De tyckte vi hellre skulle hållas där vi brukade. — Они считали, что нам лучше находиться там, где мы всегда играли.

⁹ men det var något ont vid henne — но в ней чудилось что-то недоброе

¹⁰ Hårtestarna hängde neråt kinden och den stora blodlösa munnen hade något hånfullt och lett över sig. — Волосы прядями свисали ей на щеки, а рот был большой, бескровный, с какой-то презрительной, злой усмешкой.

¹¹ att jag var Kristoffers i Våla — что я (сын) Кристоффера из Вола

¹² talte (разг.) = talade — зд. заговаривала

¹³ Vad har du med mitt barn å göra! — Чего тебе надо от моего сына!

å göra (разг.) = att göra

¹⁴ Släpp honom, ditt orena byke! — Отпусти его, грязная тварь!

¹⁵ Och då han kom när svärdet — А когда он подошел к мечу

när svärdet (разг.) = nära svärdet

¹⁶ Att han ska dö för bödelssvärd engång. — Что ему суждено умереть от палаческого меча.

¹⁷ Här har du skarnet ditt, och oss skall du inte höra av förrän den stunden blir, efter det är så du vill! — Вот твой паршивец, и больше ты про нас не услышишь, пока не пробьет его час, раз ты сама так захотела.

¹⁸ Jag fick gå där ensam om dagarna, ingen brydde sig liksom om mig. — Целыми днями я ходил совсем один, казалось, я никому не нужен.

¹⁹ men det ville inte heller bli någonting — но из этого тоже ничего не выходило

²⁰ människor (разг.) = människor — люди

²¹ Nu är det hävt — Ну вот, теперь снимет

att häva — снимать (проклятие и т.п.), отменять (что-либо)

²² Gud signe er — Господь вас благослови. Signe — форма сослагательного I от глагола att signa.

ÖVNINGAR

1. Berätta texten och använd följande ord och uttryck:

a) gård; avsides; en stig; ett prassel; att följa efter; att skymta; gläntan; att mena; vild; förskrämd; ärr; att vakta; gömställe; uppspärade ögon; ett rop; att uppleva; att hojta; skygg; att våga sig; halvskumt; att leka; ett svärd; en suck; att snyfta till; att gråta; änslig; att störta ut; att släppa någon; att sucka; betryckt; dyster; insjunken; kinderna;

förgråten; blodsprängd; att hälsa; darrande; upptrampad; en källa; bödeln;

b) skulle jag tro; att få syn på något; att vara på slätter; att sitta för sig själv; att hålla av någon; att lägga sig iväg; att slänga sig över någon; att komma loss; att springa sin väg; att vara upptagen av slätterarbetet; att vänja sig vid någon; att fingra på något; att ta hårt i handen; att rycka någon undan; att bege sig på väg; att vara inne hos någon; att dö för bödelssvärd; att bry sig om; att ta sig till; att ta handen full av vatten; nu är det hävt; att stryka någon över huvudet; att vända sig undan

2. Översätt följande meningar till ryska:

1. Jag var deras enda barn och jag kan säga att de höll mycket av mig, kanske alldeles för mycket, som

det gärna blir när de bara har en. 2. Jag gick omkring och tittade, var i apelgården och på vedbacken och ett slag hos bina, som kröp tröga och fyllda över flustret i hettan. 3. Han hade snaggat rött hår och fullt av små smutsiga ärr i ansiktet. 4. De lekte gärna när vi bara kom så långt att vi fick börjat engång, gömde oss i kryphål som de tydligen hade reda på förut och sprang bara tyst över till ett annat när de blev hittade. 5. Hon betraktade mig undrande och föreföll lite mildare, tycktes det — eller om jag hade vant mig vid henne. 6. Hon gjorde sig i ordning, tog på sig en annan kjortel och en besynnerlig hätta som jag aldrig sett någon kvinna bära. 7. Jag försökte syssla för mig själv och hålla mig undan så gott jag kunde, för att jag förstod de helst ville det. 8. Han var grov och våldig i kroppen och ansiktet med de tjocka och liksom utåtvikta, skrynkliga läpparna var fullt med stora ärr och hade ett rått och vilt uttryck. 9. Man kunde tro att han skulle synas allra mest skrämmande så nära inpå, men så var det inte utan han verkade mildare och mer lik vanliga människor i stället.

3. Ange synonymer till följande ord och uttryck:

att sakna; att hålla mycket av någon; att höra ett prassel; de var lika gamla; jag for efter dem; att leka ihop; att kila kring; att betrakta någon; att göra sig i ordning; mor störtade ut; att bry sig om någon; att hålla till någonstans; att bli rädd; ingen hälsade; att mena; att ta sig till; att sätta sig ihop på någonting; vi var så utmattade

4. Skriv egna meningar med följande uttryck:

att vänja sig vid något; att se sig om; att gömma sig i kryphål; att få tag i någon; att inte kunna låta bli att göra

något; att vara sig lik; att hålla sig undan; att ta någon i hand; att lägga sig på knä; att stryka någon över huvudet; att komma hand i hand

5. Ange svenska motsvarigheter till följande ord och uttryck:

уса́дба лежала на отшибе; все работали на сенокосе; я привык проводить время один; я перелез через изгородь; они были моими ровесниками; я все больше его нагонял; он попытался вырваться; мы подружились; выйти из укрытия; я осмелился подойти к самому дому; в доме была полутьма; она разглядывала меня удивленно; она рванула меня назад; она что-то мешала в кастрюле; мы отправились в путь; ты заманила его в дом; мать неуверенно и боязливо посмотрела на меня; когда мать пошла за водой; настало тяжелое и мрачное время; все стало иначе; чтобы она не очень печалилась; мужчина взглянул на нас искоса; как будто нас не существовало; под конец она просто стояла и плакала; тебе больше не надо бояться

Selma Lagerlöf Ur: NILS HOLGERSSONS UNDERBARA RESA GENOM SVERIGE

(Ett avsnitt; adapterat)

Det var en gång en pojke.¹ Han var fjorton år gammal, lång och ranglig och linhårig. Inte stort dugde han till:² han hade mest av allt lust att sova och äta, dessutom tyckte han om att ställa till ofog.

Nu var det en söndagsmorgon, och pojkens föräldrar höll på att göra sig i ordning för att gå i kyrkan. Pojken själv satt på bordskanten och tänkte på hur lyckligt det var, att både far och mor gick sin väg, så att han skulle få rå sig själv³ under ett par timmar.

"Nu kan jag då ta ner fars bössa och skjuta av ett skott, utan att någon behöver lägga sig i det,"* sade han för sig själv.

Men det var nästan, som'om far skulle ha gissat sig till pojkens tankar,⁵ för just som han stod på tröskeln och var färdig att gå, stannade han och vände sig mot honom. "Eftersom du inte vill gå i kyrkan med mor och mig," sade han, "så tycker jag, att du åtminstone kan läsa predikan⁶ hemma.

Vill du lova, att du gör det?" "Ja," sade pojken, "det kan jag väl göra." Och han tänkte förstås, att inte skulle han läsa mer, än han hade lust till.

Nu var det för andra gången alldeles så, som om far skulle ha kunnat se tvärsigenom honom.⁷ Han gick fram till pojken och sade med sträng röst: "Kom ihåg, att du läser ordentligt! För när vi kommer tillbaka ska jag förhöra dig på varenda sida, och har du då hoppat över någon,⁸ så går det inte väl för dig."

Därmed gick de äntligen, och då pojken stod i dörren och såg efter dem, tyckte han, att han hade blivit fångad i en fälla.

Pojken stod en lång stund och funderade om han skulle läsa predikan eller inte. Men så kom han överens med sig själv,⁹ att den här gången var det bäst att vara lydig. Han satte sig i länstolen och började läsa. Men då han hade hållit på en stund med att rabbla upp orden halvhögt, så var det, som om det där mumlandet skulle ha sövt honom, och han märkte, att han nickade till.¹⁰

Ute var det allra vackraste vårväder. Himmelen var hög och rent blå.

Pojken läste och nickade och stred mot sömnen. "Nej, jag vill inte somna," tänkte han, "för då hinner jag inte igenom det här på hela förmiddagen."

Men hur det var, så somnade han.

På själva fönsterbrädet rätt framför pojken stod en liten spegel, och i den syntes nästan hela rummet. I detsamma som nu pojken lyfte huvudet, råkade han titta i spegeln,¹¹ och då såg han, att locket till mors kista hade blivit uppslaget. Han kunde inte förstå hur detta hade gått till, för mor hade stängt kistan innan hon gick. Han blev riktigt hemsk till mods.¹² Han var rädd för att en tjuv hade smugit sig in i stugan. Han vågade inte röra sig, utan satt stilla och stirrade i spegeln och snart märkte han att en tomte satt över kistkanten.¹³

Pojken hade nog hört talas om tomtar,¹⁴ men~han hade aldrig tänkt sig, att de kunde vara så små. Han var inte mer än en tvärhand hög,¹⁵ han, som satt på kistkanten. Han hade ett gammalt, rynkigt, skägglöst ansikte och var klädd i svart långrock, knäbyxor och svart hatt.

Pojken blev bra förvånad att få se tomten, men så särdeles rädd blev han däremot inte. Det var omöjligt att bli rädd för en, som var så liten. Och eftersom tomten satt där så upptagen av sitt, att han varken såg eller hörde, tänkte pojken, att det skulle vara lustigt att driva skämt med honom: knuffa ner honom i kistan och slå igen locket över honom eller något i den vägen.¹⁸

Men pojken var ändå inte så modig, att han vågade röra vid tomten med händerna, utan han såg sig om i stugan efter något, som han kunde stöta till honom med. Äntligen föll hans blickar på en gammal flughäv,¹⁷ som hängde på fönsterkarmen. Han ryckte den till sig och sprang fram till kistan. Och han blev själv förvånad över en sådan tur, som han hade när han såg att han verkligen hade fångat tomten.

I första ögonblicket visste pojken alls inte vad han skulle göra med sin fångst. Men tomten började tala och bad så innerligt att bli frigiven. Om nu pojken släppte lös honom, så skulle han ge honom en gammal speciedaler,¹⁸ en silversked och en guldpennning. Pojken tyckte inte, att det var mycket bjudet,¹⁹ men det hade gått honom så, att sedan han hade fått tomten i sitt våld, hade han blivit rädd för honom.

Han gick därför genast in på köpet, och höll haven stilla, för att tomten skulle kunna krypa ut ur den. Men när tomten nästan var ute ur haven, kom pojken att tänka på att han borde ha bett sig något bättre än han gjort. "Så dum jag var, som gav honom fri!" tänkte han och började skaka haven, för att tomten skulle ramla ner igen.

Men i samma stund, som pojken gjorde detta, fick han en så förfärlig örfil, att han trodde huvudet skulle springa i bitar.²⁰ Han sjönk ner på golvet, och där blev han liggande sanslös.

Då han vaknade upp igen, var han ensam i stugan. Han såg inte till ett spår efter tomten. Om han inte hade känt hur högra kinden brände efter örfilen, skulle han ha trott, att det hade varit en dröm alltsammans. Men när han gick fram mot bordet, så lade han märke till något underligt. Det såg ut som om stugan hade vuxit.²¹ Och vad var det med stolen? Den såg inte ut att vara större än nyss förut, men han måste först stiga upp på slån mellan stolbenen²² för att nå till sitsen. Och på samma sätt var det med bordet.

"Vad i all världen är detta?" sade pojken. "Jag tror tomten har förtrollat både stolen och bordet och hela stugan."

Boken låg på bordet och var sig lik, men det måste ha varit något galet med den också²³ för han kunde inte läsa ett ord i den utan att ställa sig i själva boken. Han läste ett par rader och därvid föll hans blickar i spegeln, och då ropade han högt: "Se, där är ju en till!"²⁴

För i spegeln såg han tydligt en liten, liten pojke, som var klädd i toppluva²⁵ och skinnbyxor. "Den där är ju klädd

alldeles som jag!" sade pojken och slog ihop händerna av förvåning.²⁶ Men då såg han, att pojken i spegeln gjorde detsamma. Då började han dra sig i håret och nypa sig i armarna och svänga sig runt och ögonblickligen gjorde han, som syntes i spegeln detsamma. Då började pojken darra av skräck. Ty nu förstod han, att tomten hade förtrollat honom, och att den pojken, som han såg bilden av i spegeln, det var

han själv.

ANMÄRKNINGAR

- ¹ Det var en gång en pojke — Жил-был мальчик
- ² Inte stort dugde han till — Он не отличался большими способностями
- ³ så att han skulle få rå sig själv — и он будет предоставлен самому себе
- ⁴ utan att någon behöver lägga sig i det — без того, чтобы кто-нибудь в это вмешивался
- ⁵ som om far skulle ha gissat sig till pojkens tankar — как будто бы отец догадался о мыслях мальчика
- В предложениях с союзом *som om* обычно употребляется перфектная форма сослагательного II, подчеркивающая нереальную модальность.
- ⁶ läsa predikan — читать проповедь
- ⁷ som om far skulle ha kunnat se tvärsigenom honom — как будто бы отец видел его насквозь
- Перфектная форма сослагательного II. См. комм. 5.
- ⁸ och har du då hoppat över någon — и если ты пропустишь какую-нибудь страницу
- ⁹ Men så kom han överens med sig själv — Но он решил про себя (*букв.* договорился с самим собой)
- ¹⁰ att han nickade till — что он задремал
- ¹¹ råkade han titta i spegeln — он случайно посмотрел в зеркало
- Глагол *att råka* передает случайность, непреднамеренность действия, выраженного глаголом (*зд.* титта).
- ¹² Han blev riktigt hemsk till mods. — У него ужасно испортилось настроение.
- ¹³ att en tomte satt över kistkanten — что на краю сундука сидел гном
- ¹⁴ Pojken hade nog hört talas om tomtar — Мальчик, конечно, слышал рассказы о гномах
- ¹⁸ Han var inte mer än en tvärhand hög — Ростом он был не больше ладони
- ¹⁶ eller något i den vägen — или что-нибудь в этом роде
- ¹⁷ en gammal flughåv — старая мухобойка
- ¹⁸ en gammal speciedaler — старый серебряный талер (*старинная шведская монета*)
- ¹⁹ att det var mycket bjudet — что ему предложили слишком много
- ²⁰ att han trodde huvudet skulle springa i bitar — ему показалось, что его голова раскалывается на кусочки
- Обратите внимание на пропуск подчинительного союза после глагола *trodde*.
- ²¹ som om stugan hade vuxit — как будто домик вырос
- ²² men han måste först stiga upp på slån mellan stolbenen — но ему пришлось сначала взобраться на перекладину между ножками стула
- ²³ men det måtte ha varit något galet med den också — но с ней (книгой) тоже случилось что-то не совсем обычное
- ²⁴ "Se, där är ju en till!" — «Смотри-ка, еще один!»
- ²⁵ klädd i toppluva — одетый в высокую вязаную шапочку (*характерный головной убор скандинавов*)
- ²⁶ slog ihop händerna av förvåning — от удивления всплеснул руками

ÖVNINGAR

1. Svara på följande frågor:

Varför blev pojken ensam hemma en söndagsmorgon? Måste han göra någonting medan föräldrarna var borta? Vad ville pojken själv göra medan föräldrarna var borta? Blev pojken rädd när han fick se tomten? Varför beslöt pojken att driva skämt med tomten? Lyckades han fånga tomten? Vad lovade tomten ge pojken för att bli frigiven? Lät pojken tomten vara fri? Hur såg allt i stugan ut efter örfilen? Förstod pojken att han hade blivit förtrollad?

2. Översätt följande meningar till ryska:

1. Hade Nils läst predikan ordentligt, skulle han inte ha haft tid att ställa till ofog med tomten. 2. Hade föräldrarna inte gått sin väg, skulle ingenting ha hänt Nils. 3. Klänningen ser ut som om den hade legat i kistan i minst tjugo år. 4. Hade Nils' far gissat sig till pojkens tankar skulle han aldrig ha lämnat pojken hemma ensam. 5. Hade det inte funnits någon spegel på fönsterbrädet skulle Nils inte ha sett tomten. 6.

Hade Nils inte börjat skaka flughåven skulle han inte ha fått en så förskräcklig örfil. 7. Så snart Nils hade fått tomten i sitt våld hade han blivit rädd för tomten.

3. Ange ryska motsvarigheter till följande ord och uttryck:

det var en gång en flicka; att göra sig i ordning; att gå~ sin väg; att rå sig själv; att skjuta av ett skott; att gissa sig till någons tankar; att förhöra någon; att söva någon; i detsamma; locket hade blivit uppslaget; att bli hemsk till mods; att driva skämt' med någon; att släppa lös någon; att få en örfil; kinden brände efter örfilen; att slå ihop händerna; att nypa sig i armen; att darra av skräck

4. Ange svenska motsvarigheter till följande ryska ord och uttryck:

иметь желание что-либо делать; устраивать шалости; быть пригодным на что-либо; выстрелить из ружья; вмешиваться в какие-либо дела; догадываться о чьих-либо мыслях; тебе не поздоровится; попасть в ловушку; произносить слова скороговоркой; задремать; жулик прокрался в дом; быть одетым в сюртук и короткие брюки; подшutit над кем-либо; осмötretься; отпустить кого-либо на vilö; получить оплеуху; обратит внимание на что-либо; тянуть себя за волосы; вертеться перед зеркалом; дрожать от страха; мальчик был заколдован

5. Berätta texten och använd följande ord och uttryck:

a) linhårig, lycklig, en bössa, att lova, sträng, en fälla, lydig, att rabbla upp, att söva, ett fönsterbräde, hemsk, att råka, en tomte, upptagen, kistan, modig, att fånga, innerligt, en örfil, toppluva, skinnyxor, förtrolla;

b) att ställa till ofog, att göra sig i ordning, att rå sig själv, att ha lust till någonting, att hoppa över någon sida i boken, att lyfta huvudet, att vara rädd för någon, varken...eller, något i den vägen, att rycka något till sig, att ha någon i sitt våld, att springa i bitar, att lägga märke till något, både...och, att slå ihop händerna av förvåning, att nypa sig, att svänga sig, att darra av skräck

Selma Lagerlöf Ur: NILS HOLGERSSONS UNDERBARA RESA GENOM SVERIGE

(Ett avsnitt, adapterat)

En dag hade en fiskare, som bodde på Lidingön¹ ute i Saltsjön,² styrt sin båt inåt Mälaren,³ och där hade han haft

så god tur med fisket,⁴ att han hade glömt att resa hem i tid. Han hade inte hunnit längre än till de fyra holmarna,⁵ när det redan var alldeles mörkt, och då tyckte han sig inte kunna göra bättre än att stiga i land på en av dem och vänta där till längre fram på natten, då det blev månsken, för det visste man, att det skulle bli.

Det var sensommar och varmt och vackert väder ännu, fastän kvällarna hade börjat att bli mörka. Fiskaren drog upp sin båt på land, lade sig bredvid den med huvudet mot en sten och somnade. När han vaknade, var månen uppgången för längesedan. Den stod mittöver honom och sken så praktfullt, att det nästan var full dager.

Karlen sprang upp och skulle just sätta båten i sjön, när han såg en mängd svarta prickar röra sig ute i strömmen. Det var ett stort sälstim,⁶ som med full fart kom mot holmen. När fiskaren såg, att salarna tycktes ämna krypa upp på land,⁷ lutade han sig ner för att söka reda på spjutet,⁸ som han alltid förde med sig i båten. Men när han reste sig, såg han inte mer några salar, utan i stället stod på stranden de skönaste unga tärnor, klädda i gröna, släpande sidenkläder och pärlkronor på sina huvuden.⁹ Då förstod fiskaren, att detta var havsjungfrur, som bodde på de öde skären¹⁰ långt ute i havet och nu hade tagit sälhamnar¹¹ på för att kunna fara in mot land och förlusta sig i månskenet på de gröna holmarna.

Helt stilla lade han ner spjutet, och när jungfrurna gick upp på holmen för att leka, smög han sig efter och betraktade dem. Han hade hört, att havstärnorna skulle vara så sköna och ljuva, att ingen kunde se dem utan att bli betagen av deras fågring,¹² och han måste säga till sig själv, att detta inte var för mycket sagt om dem.

När han hade sett dem dansa en stund under träden, gick han ner till stranden, tog en av sälhamnarna, som låg kvar där, och gömde den under en sten. Sedan gick han tillbaka till sin båt, och lade sig ner bredvid den och låtsade, att han sov.

Snart såg han de unga jungfrurna komma ner till stranden för att ikläda sig sälhamnarna. Allt var lek till en början, men så blev det jämmer och klagan,¹³ därför att en av dem inte kunde finna sin sälhamn. De sprang omkring och hjälpte henne söka, men ingenting fann de. Mittunder sökandet märkte de, att himlen började blekna och dagen var i antågande.¹⁴ Då tycktes de inte kunna stanna längre, utan de simmade bort allihop, utom den, som var utan sälhamn. Hon satt kvar på stranden och grät.

Fiskaren tyckte nog, att det var synd om henne, men han tvang sig att ligga stilla, ända tills det blev full dager. Då reste han sig och satte båten i sjön, och det såg ut, som om han just tillfälligtvis hade fått syn på henne, när han redan hade lyft årorna. "Vad är du för en?" ropade han. "År du en skeppsbruten?"

Hon störtade fram mot honom och frågade om han hade sett hennes sälhamn, men fiskaren låtsade, som om han inte en gång förstod¹⁵ vad hon frågade efter. Då satte hon sig ner och grät på nytt, men nu föreslog han, att hon skulle följa med honom i hans båt. "Kom med hem till min stuga," sade han, "så tar mor vård om dig. Du kan väl inte sitta kvar här på holmen, där du varken kan få en bädd eller ett mål mat." Och han talade så väl, att han förmådde henne att följa med i båten.

Både fiskaren och hans mor var ofantligt goda mot den stackars sjöjungfrun, och hon tycktes trivas väl hos dem.¹⁶ Hon blev gladare för var dag, hjälpte den gamla med hennes sysslor och var alldeles som en annan skärgårdsflicka.¹⁷ En dag frågade fiskaren henne om hon ville bli hans hustru, och detta hade hon ingenting emot, utan sade genast ja.

Så redde man till bröllop,¹⁸ och när sjöjungfrun skulle kläda sig till brud, satte hon på sig den gröna, släpande klänningen och den skimrande pärlkronan, som hon hade burit när fiskaren hade sett henne första gången. Men det fanns varken präst eller kyrka i skärgården på den tiden, utan brudföljet satte sig i båtarna för att ro inåt Mälaren och få vigsel i första kyrka, som de skulle råka på.¹⁹

Fiskaren hade bruden och modern i sin båt, och han seglade så väl, att han kom före alla de andra. När han hade hunnit så långt, att han såg holmen i Strömmen,²⁰ där han hade vunnit bruden, som nu satt stolt och smyckad bredvid honom, kunde han inte låta bli att le för sig själv. "Vad är det du ler åt?" frågade hon. — "Å, jag tänker på den natten, då jag gömde sälhamnen för dig," svarade fiskaren, för nu kände han sig så säker på henne, att han inte längre trodde sig behöva dölja något. "Vad är det du säger?" sade bruden. "Inte har väl jag ägt en sälhamn."²¹ Det föreföll, som skulle hon ha glömt alltihop. "Minns du inte hur du dansade med havsjungfrurna?" frågade han. — "Jag vet inte vad du menar," sade bruden. — "Jag tror att du måste ha drömt en besynnerlig dröm i natt."

"Om jag visar dig din sälhamn, så tror du mig väl?" sade fiskaren och vände med ens båten mot holmen. De steg i

land och han letade fram sälhamnen under stenen, där han hade gömt den.

Men inte förr såg bruden sälhamnen, än hon ryckte den till sig²² och kastade den över sitt huvud. Den slöt sig om henne, som om den hade haft liv, och hon kastade sig genast i Strömmen.

Brudgummen såg henne glida bort, han sprang ut i vattnet efter henne, men kunde inte nå henne i sin förtvivlan, när han såg, att han inte på annat sätt kunde hejda henne, fattade han spjutet och slungade det. Han träffade säkert bättre, än han hade ämnat, för den stackars sjöjungfrun uppgav ett klagande skrik och försvann i djupet.

Fiskaren stod kvar på stranden och väntade, att hon skulle visa sig på nytt. Men då märkte han, att vattnet omkring honom började anta en mild glans. Det kom en skönhet över det, som han aldrig hade sett förut. Det glittrade och blänkte i skärt och vitt, såsom färgen leker på snäckornas insida.²³

När det glittrande vattnet slog mot stränderna, tyckte fiskaren, att också dessa förändrades. De började blomma och dofta. Det lade sig ett milt skimmer över dem, så att de fick en ljuvhet, som de inte förr hade ägt.

Och han förstod hur allt detta kom sig. För med sjöjungfrurna förhåller det sig så, att den, som ser dem, måste finna dem skönare än alla andra, och när nu havsjungfruns blod blandade sig med vattnet och badade stränderna,²⁴ övergick hennes skönhet till dem, och det blev deras arvedel, att alla, som såg dem, måste älska dem och dras till dem med längtan. Allt från denna tid började människor flytta till holmarna. Först var det bara fiskare och bondfolk, som slog sig ner där, men också andra lockades dit, och så en vacker dag kom kungen och hans jarl seglande fram genom Strömmen. De började genast tala om de där holmarna, och de fäste sig vid att de låg så, att varje fartyg, som ville färdas inåt Mälaren, måste förbi dem. Och jarlen menade, att här borde man sätta ett lås för farleden,²⁵ som man kunde öppna och stänga efter behag: släppa in handelsfartygen och stänga ute rövarflottan.²⁶

Och det blev allvar av detta. På den största av öarna förde jarlen upp en borg med ett starkt huvudtorn, som blev kallad Kärnan. Och runt omkring' holmen drog inbyggarna fram murar på det här sättet. Mot norr och mot söder gjorde de portar i muren och satte starka torn över dem. De byggde broar över till andra holmar och försåg dem med höga torn. De fyra holmarna, som så länge hade legat obemärkta,

snart nog hade blivit starkt befästa. Men det var inte nog med detta. De här stränderna och sunden hade dragit människorna till sig, och snart kom folk från alla håll och ville bosätta sig på holmarna. De började bygga en kyrka som sedan har blivit kallad Storkyrkan. Innanför murarna låg de små stugorna, som nybyggarna reste åt sig. Och staden blev kallad Stockholm och heter så än i denna stund.

ANMÄRKNINGAR ⁷

¹ Lidingön — Лидингё — в настоящее время один из районов Стокгольма

² Saltsjön — зд. *имеется в виду Балтийское море* en saltsjö — озеро (море) с соленой водой

³ Mälaren — Меларен — озеро, на берегу которого расположен Стокгольм

⁴ så god tur med fisket — такой удачный улов (*букв.* такое везение в ловле рыбы)

⁵ till de fyra holmarna — к четырем островам. Имеются в виду острова, на которых расположен Стокгольм.

⁶ en stor sälstim — косяк тюленей

⁷ att salarna tycktes ämna krypa opp på land — казалось, что тюлени намереваются выбраться на сушу

⁸ för att söka reda på spjutet — чтобы попытаться найти копье

⁹ klädda i gröna, släpande sidenkläder och pärlkronor på sina huvuden — одетые в зеленые шелковые платья со шлейфом и с жемчужной короной на голове

¹⁰ på de öde skären — на безлюдных шхерах ett skär — небольшой островок, шхера

¹¹ sälhamnar — зд. тюленьи шкуры

¹² utan att bli betagen av deras fågring — не будучи очарованным их красотой

¹³ men så blev det jämmer och klagan — но затем слышались стоны и жалобы

¹⁴ dagen var i antågande — приближался рассвет

¹⁶ som om han inte en gång förstod — как будто бы совсем

не понимает

¹⁶ och hon tycktes trivas väl hos dem — и казалось, что ей

хорошо живется у них

¹⁷ som en annan skärgårdsflicka — как любая девушка, живущая в шхерах

¹⁸ Så redde man till bröllop — И стали готовиться к свадьбе

¹⁹ i första kyrka, som de skulle råka på — в первой же церкви, которая им встретится

²⁰ Strömmen — пролив, соединяющий озеро Меларен с Балтийским морем

²¹ "Inte har väl jag ägt en sälhamn." — «У меня не было тюленьей шкуры.»

²² Men inte förr såg bruden sälhamnen, än hon ruckte den till sig — Но как только невеста увидела тюленью шкуру, она потянула ее к себе

²³ såsom färgen leker på snäckornas insida — как переливается цвет на внутренней стороне раковины

²⁴ och badade stränderna — и омыла берега

²⁵ att här borde man sätta ett lås för farleden — что здесь следует перекрыть морские пути (*букв.* поставить замок на морских путях)

²⁶ rövarflottan — пиратский флот

ÖVNINGAR

1. Svara på följande frågor:

Vad var fiskaren sysselsatt med inne i Mälaren? Varför kunde han inte resa hem? Varför väntade fiskaren när han såg ett stort sälstim? Var det verkligen salarna han såg? Hur såg de unga tärnorna ut? Varför kom jungfrurna ut på denna holme? Vad gjorde fiskaren medan tärnorna förlustade sig i månskenet? Varför lämnade tärnorna en flicka på ön? Hur lyckades fiskaren övertala flickan att följa med honom? Trivdes flickan hemma hos fiskaren? Skilde flickan sig från de andra skärgårdsflickorna? Varför bad fiskaren flickan om att bli hans fru? Varför fick de ro inåt Mälaren och få vigsel i första kyrka, som de skulle råka på? Vilka var det i båten när fiskaren vände båten mot holmen? Vad gjorde flickan så snart hon fick se sälhamnen? Varför kastade fiskaren sitt spjut efter henne? Vad var orsaken till att vattnet började förändra sig? Vilka var de första som bosatte sig på de fyra holmarna? Varför valde jarlen den största ön för att bygga en borg på? Vad heter staden som började byggas kring denna borg?

2. Byt ut den kursiverade delen mot synonymer:

En fiskare *hade styrt sin båt* inåt Mälaren. Det var *sensommar* och *vackert ännu*. Fiskaren lade sig bredvid sin båt och *somnade*. När han fick se salarna började han *reda på* spjutet. Medan fiskaren såg på jungfrurna *blev han betagen av deras skönhet*. Jungfrurna kom ner till stranden för att *ikläda sig* salhamnarna. Både fiskaren och hans mor var *ofantligt* goda mot flickan. När flickan svarade "ja" på fiskarens fråga om hon ville bli hans fru *började man reda Ull bröllopet*. Det föreföll, som om hon skulle ha glömt alltihop. När fiskaren i sin förtvivlan *försökte hejda henne, fattade han spjutet och slungade det* efter henne.

3. Byt ut konstruktionerna subsfanfiv+infinitiv mot satser, innehållande huvudsats och bisals:

Han såg en mängd svarta prickar röra sig ute i strömmen. Han såg salarna krypa upp i land och gömde sig. De trodde sig kunna förlusta sig i månskenet. Han hade hört jungfrun klaga. Mor såg honom fatta spjutet och slunga det efter flickan.

4. Ange svenska motsvarigheter till följande ryska ord och uttryck:

направить лодку в озеро Меларен; ему повезло в рыбной ловле; он забыл вовремя уехать домой; выйти на сушу; было позднее лето; рыбак вытянул свою лодку на берег; косяк тюленей приближался к берегу; он попытался найти свое копье; рыбак взял одну из тюленьих шкур и спрятал ее; он притворился спящим; приближался рассвет; он поднял весла; девушка рванулась к нему; мать о тебе позаботится; он убедил ее поехать с ним в лодке; он не мог не улыбнуться своим мыслям; он был очень уверен в ней; как только невеста увидела тюленью шкуру, она потянула ее к себе; она набросила на себя тюленью шкуру; в своем отчаянии; не мог ее удержат; она издала жалобный крик и исчезла в глубине; когда вода омывала берега; люди начали селиться на холмах

5. Skriv egna meningar med följande uttryck:

att stiga i land; att bli betagen av något; att slå sig ned någonstans; i tid; att inte kunna låta bli att göra något; att få syn på någon; att fästa sig vid något; att sätta ett lås för något

Staffan Linden SAMTAL MELLAN LÄRARE OCH INGENJÖR

Ur:

JAG—EN LÄRARE

Ingenjören: Fy fan,¹ vad ni lärare har det bra,² lov hela sommaren och lov i jul och påsk och vinterlov.

Läraren: Ja, det är bra.

Ingenjören: Och slutar halv fyra. Va?³

Läraren: Ja, det är bra för annars hinner man inte förbereda sig för nästa dag och så är det väldigt bra att ha lediga söndagar, för annars hinner man inte rätta skrivningarna.⁴

Ingenjören: Det där snacket⁵ hör man jämt när man pratar med lärare, förbereda lektioner, va? — du måste väl erkänna att du inte är så förbannat bakom," att du måste förbereda dej för att undervisa i en grundskola eller i ett gymnasium, va?

Läraren: Jo, det är jag.

Ingenjören: Och det där snacket om att det skulle vara så jobbigt⁷ att rätta skrivningar, va!

Läraren: Du kanske har försökt?

Ingenjören: Nej, men det begriper man väl att man ska kunna organisera på något vettigt sätt.⁸

Läraren: Jaså.

Ingenjören: Det finns ingen grupp i vårt samhälle som har det så jäkla bra som ni.⁹

Läraren: Säger du det?¹⁰

Ingenjören: Titta på mej till exempel! Jobbar från

halv nio till fem. Sliter som satan.¹¹

Har fem veckors semester. Och vilket jäkla ansvar sedan. Det ska vara nerver som rep för att hålla en stads avlopps nät

igång, må du tro!¹² När du solar dej på sommarn har vi en massa jobb igång.

Läraren: Vet du att det är brist på lärare med ingenjörsutbildning?¹³ Du, du skulle kunna få ett lärarjobb vilken dag du vill. Jag kan greja det åt dej!¹⁴ Ska jag det?

Ingenjören: Va, i helvete, är du inte klok?¹⁵ Tror du jag skulle vilja sitta och tjata med en massa snorungar?¹⁶ Tror du verkligen, att jag skulle nedlåta mig att rätta en massa skrivningar fulla av idiotiska fel? Eller utsätta mig för trakasserier av småbusar.¹⁷ Näädu!¹⁸ Och herregud, jag har ju arbetat mig upp¹⁹

till ett jäkla bra jobb, närmast chefen — visste ' du inte det?

Läraren: Jag trodde bara, att du ville tillhöra dom där som har det bäst i vårt samhälle.

Ingenjören: Tänk att det ska vara alldeles omöjligt²⁰ att diskutera lärarjobbet med lärare!

ANMÄRKNINGAR

¹ Fy fan — Черт побери

² vad ni lärare har det bra — как вам, учителям, здорово живется (*восклицательное предложение*)

³ Va?=Vad? (*разг.*) — Что, не так ли?

Употребляется, когда от собеседника ждут подтверждения высказанной мысли, слов и т.п.

⁴ rätta skrivningarna — проверять письменные работы

⁵ Det där snacket (*разг.*) — Эту болтовню

⁶ att du inte är så förbannad bakom — что ты не так уж глуп; att vara bakom=att vara dum, att inte vara intelligent

⁷ att det skulle vara så jobbigt (*разг.*) — что требуется так много усилий

⁸ på något vettigt sätt (*разг.*) — как-то разумно

⁹ som har det så jäkla bra (*разг.*) — которым бы так здорово жилось

¹⁰ Säger du det? — Ты это серьезно?

¹¹ Sliter som satan. — Трещу как вол (*букв.* как сатана).

¹² Det ska vara nerver som rep för att hålla en stads avloppsnät igång, må du tro! — Можешь быть уверен, что нужно иметь не нервы, а канаты, чтобы работала городская канализационная сеть!

¹³ att det är brist på lärare med ingenjörsutbildning — что не хватает учителей с техническим (*букв.* инженерным) образованием

¹⁴ Jag kan greja det åt dej! — Я могу тебя устроить на эту работу!

¹⁵ är du inte klok? (*разг.*) — ты что, с ума сошел?

¹⁶ och tjata med en massa snorungar? — и твердить одно и то же массе сопляков?

¹⁷ Eller utsätta mig för trakasserier av småbusar. — Или подвергать себя козням со стороны малолетних хулиганов.

¹⁸ Näädu! = Nej du! (*разг.*) — Ну нет!

¹⁹ jag har ju arbetat mig upp — на своей работе я уже стал

²⁰ Tänk att det ska vara alldeles omöjligt — Подумать только, что совсем невозможно

ÖVNINGAR

1. Svara på följande frågor:

Vilka positiva sidor finns det i lärarens arbete, enligt ingenjören? Varför är det bra att sluta arbete klockan halv fyra och ha lediga söndagar, enligt läraren? Varför vill ingenjören inte bli lärare? Vad har ingenjören arbetat sig till? Vems arbete är mera ansvarsfullt, enligt din mening?

2. Skriv samtalet mellan läraren och ingenjören i form av berättelse.

3. Ge synonymer till följande ord och uttryck:

ett lov; att rätta skrivningar; jämt; att vara bakom; jobbigt; att begripa; att jobba; att hålla igång; brist på lärare; att greja åt någon; att tjata; att diskutera

4. Ange svenska motsvarigheter:

рождественские каникулы; летние каникулы; в противном случае; приготовиться к следующему дню; проверить письменные работы; преподавать в начальной школе; устроить что-либо как-то разумно; ответственность; загорать; нехватка учителей; устроить работу; ты что, с ума сошел; повторять одно и то же; подвергаться; дослужиться до какой-либо должности; совершенно невозможно

5. Skriv ut alla meningar som innehåller verben *ska* och *skulle*, översätt dem till ryska och förklara vilken betydelse *ska* och *skulle* har i dem.

Torgny Lindgren *HANDKRAFT*¹.

(Förkortad)

När lektionen var slut stannade Tomas kvar vid sin bänk, när de andra gått kom han fram till katedern.² — Jo magistern, jag har bara en hand nu. Dom blev tvungna att ta den andra.

Hans högra arm vilade i en brunsolkig mitella,³ han bar sin bag⁴ i vänster hand.

— Ja, man har berättat det för mig. Det var ju förfärligt tråkigt att det skulle behöva gå så. Vi blev allihop mycket ledsna när vi fick höra det i kollegiet.⁵

— Det känns litet konstigt. Nästan allting som jag gjorde förr, det gjorde jag ju med höger hand. Och det är svårt att vänja sig.

— Ja, det förstår jag. Du måste ju liksom få vänster hand att inse att den är ensam nu och måste sköta allting på egen hand. Och det är naturligtvis inte lätt. Kommer du inte att få en protes?

— Om ett år eller så kanske. Men dom har sagt att det inte blir riktigt samma sak. Det blir inte som en riktig hand. Man kan inte göra samma saker med den. Men jag får den gratis, har dom sagt.

— Ja, naturligtvis ska du ha den gratis. Du får väl en hel del annan hjälp också?

— Jag får litet pengar från skolförsäkringen.⁶ Och om jag inte riktigt kan försörja mig själv när jag blir sexton ska jag kanske få nån sorts pension också. Inte en sån pension som dom gamla får, utan nån annan sorts.

Han hade satt ner bagen på golvet och stödde sig med vänster hand mot katederbordet. Tydligen hade han ingenting emot att prata om det inträffade. Det var egendomligt egentligen, klassförståndaren kunde inte påminna sig att han någonsin tidigare självmant kommit och pratat.

— Det är ju tur att samhället finns, sa klassföreståndaren. När olyckan är framme så upptäcker man hur värdefullt det är med ett samhälle som skapar trygghet.

— Egentligen var det ju inte nån olycka. Jag hade väl bara fått för mig⁷ att jag skulle bryta loss den där stenen ut muren. Jag kunde ha låtit bli också.⁸ Och då den lossna sen⁹ och föll så hade jag ju kunnat rycka undan handen. Jag tror att jag skulle ha hunnit det. Den följde bara med liksom.

— Det är ju självklart att det var en olycka. Så där är det alltid när något har hänt. Efteråt tycker man att allting kunde ha blivit annorlunda om man bara själv hade vetat om vad som skulle hända. Du ska nog låta bli att tänka så där, tror jag.

Det var verkligen olyckligt om pojken fick för sig att det var hans eget fel. Han borde överhuvudtaget inte grubbla

på det utan inriktas på att lösa dom praktiska problem som låg framför honom. Men han var förvånansvärt öppen och spontan, förut hade han alltid verkat så tyst och sluten. Han var en av dessa medelbegåvade, medelpresterande elever med medelbetyg¹⁰ som man aldrig kunde få något grepp om. När man måste skriva om dem på någon blankett eller sätta betyg på dem¹¹ brukar de glida undan i någon sorts medelmåttighetens anonymitet. Ibland händer det att bilderna av dem försvinner när man sitter med betygskatalogernas oändliga rader av namn¹² och man måste slå upp dem i pärmen med elevfoton för att de ska få ansikten igen. Han kunde inte erinra sig att han nånsin förut lyckats nå kontakt med Tomas.

— Hur är det att komma tillbaka till klassen? Är det besvärligt, tycker du?

— Nej, magistern, det är inte ett dugg besvärligt. Inte ett dugg. Det är fantastiskt roligt, tycker jag. Det var jät-teskönt att komma tillbaks till klassen.

— Det var roligt att höra att du trivs i klassen. Jag tycker också att det här är en mycket trevlig klass. Så dina kamrater tar liksom hand om dig litet grand och hjälper dig?

— Ja, det gör dom väl, men det är inte riktigt det jag menar. Förr var det inte så, men nu bryr dom sig liksom om mig. Jag har fått en massa kompisar som jag inte hade förr.

Som frågar mig vad jag tycker om olika saker och bjuder mig på godis och cigaretter och så. Och då jag säger nånting så är det ingen som avbryter mig. Jag hade aldrig trott att det skulle kunna bli så här.

Han hade blivit litet röd i ansiktet och blinkade fortare än vanligt. Antingen berodde det på att han blev ivrig eller också på att han inte var van vid att på det här sättet prata om sig själv.

— Jag är ju ensam i klassen om att ha bara en hand. Det är ju ingen annan som har förlorat ena handen. Och då är man ju inte precis som dom andra. Tomas pratade verkligen förvånansvärt öppet. Men det var ett fruktansvärt mörkt och rått resonemang; som lärare borde han förstås förklara för honom att de andra brydde sig om honom och tog hand om honom¹³ helt enkelt därför att de var goda kamrater. De tog bara hand om sin broder, precis som de hade fått lära sig. Fast det var ju inte säkert att Tomas skulle se någon väsentlig skillnad mellan dom två synsätten.

— Jag är liksom den ende av min sort. Dom bryr sig om mig nu när jag har gjort nånting som ingen annan

i klassen har gjort.

Det ringde och de måste gå till sina lektioner. Tomas gick före honom i korridoren och klassföreståndaren inbillade sig att han gick fortare än vad han förut brukat göra, med rakare hållning. Och det slog honom att det nu en gång för alla var så att Tomas tillhörde ett samhälle som krävde offer av sina medlemmar.!' varje fall om en medlem skulle höja sig en aning över gräsrotterna.¹⁴

Han märkte det snart också på lektionerna. Tomas hade flyttat från sin plats i mitten av raden vid vänstra väggen och satt nu tillsammans med klassrådsordföranden längst nere vid fönstret. De lutade sig ofta mot varandra och skrattade tillsammans eller viskade, som om de hade gemensamma hemligheter. Och flickorna i bänkarna framför vände sig om och pratade med Tomas och visade honom de rätta svaren på arbetsuppgifterna.

Förut hade han aldrig deltagit i klassens diskussioner, nu gjorde han det. Visserligen sa han aldrig särskilt mycket och hans inlägg vägde väl inte särskilt tungt, men han yttrade sig i alla fall då och då. När klassen skulle utse en elevrepresentant till ämneskonferensen i samhällsorienterande ämnen¹⁵ blev Tomas vald. Efter lektionerna fick han alltid hjälp med att plocka samman sina böcker. Och kamraterna brukade bära hans bag.

Några veckor efter jul började förändringen, återgången, märkas. Det var i september som Tomas förlorade sin hand. Nu bar han inte längre armen i mitella, det stora bandaget var borta, armen slutade med en liten klump av gasbinda i en plastpåse. Så länge han bar mitellan hade hans olycka verkat aktuell, mitellan hade utgjort en ständig påminnelse om den förlorade handen. Men nu hade han hunnit till den situation som skulle bli bestående, i framtiden var det naturligt att han bara hade en hand. Provisoriets tid var förbi, utkorelsens korta period när han blivit värderad och uppmärksammad.¹⁶ Det var inte längre någon märkvärdighet att ha mist en hand. När han hade täckjacka märktes det nästan inte alls, det var bara tomt nedanför högra ärmens stickade mudd.¹⁷

Klassföreståndaren kunde iaktta hur Tomas stegvis fick uppge sina ställningar, hur han undan för undan gled tillbaka till den position han haft på den tiden när han hade två händer.

Det var inte längre någon som hjälpte honom att packa ner böckerna i bagen, när han nån gång försökte säga något under klassens diskussioner blev han genast avbruten, precis som förr i tiden. Innan de fick börja med de olika förenings-aktiviteterna i skolans regi,¹⁸ hade de blivit noggrant instruerade, fått ordentligt nöta in alla möteteknikens aspekter. Men det hjälpte inte, när ett ärende kom före som de tyckte var viktigt fungerade inte reglerna längre. De ropade i munnen på varandra och till sist blev det bara några få som lyckades göra sig hörda, bara två eller tre som andra lyssnade till.

Tomas flyttade också tillbaka till sin gamla plats vid väggen, det hade kommit en ny pojke i klassen, en stockholmare som barnavårdsnämnden velat placera i narkotikafri miljö,¹⁹ och han satt nu bredvid klassrådets ordförande.

Flera gånger tänkte klassföreståndaren att han borde göra något för att hjälpa Tomas, prata med honom, trösta honom. Men hur förklarar man för en fjortonåring att ingenting nånsin kan förändras, att allting förblir oförändrat hur mycket man än inbillar sig att nånting har hänt? Att han själv ibland hade inbillat sig att han hade rört sig nån liten bit i förhållande till vänner och kolleger, i sidled eller uppåt.²⁰ Men i själva verket var han ju hela tiden fastvuxen, fastklämd av förordningar och meriter och formulär och tjänsteår och administrativ praxis.²¹

I slutet av mars gjorde Tomas ett försök med mitellan, den var nu fruktansvärt smutsig och skrynklig, han hade haft svårt att knyta den så att det såg riktigt ut. Men den hade förlorat sin magiska kraft, under första långrasten²² såg klassföreståndaren att den nye pojken, stockholmaren, sprang omkring med mitellan fladdrande om halsen.

En av de sista dagarna i april var Tomas borta. Ingen visste anledningen, klassföreståndaren noterade frånvaron i klassboken. Antagligen var han förkyld, tre av klasskamraterna låg också hemma i förkylningar.

Nästa dag fick han veta anledningen. Han hade första lektionen i klassen och när han kom in ropade alla i munnen på varandra. Det var svårt att höra vad de sa, han uppfattade det i fragment, små bitar av meningar från olika håll.

— Magistern! Magistern! Tomas igen! Andra handen! I en vedkap! Ingen vet hur det gick till! Han var ensam! Vänstra handen!

ANMÄRKNINGAR

¹ handkraft — сила в руках (*здр. в переносном смысле*)

² katedern — стол учителя в классе

³ mitella — повязка, в которой держат поврежденную руку

⁴ bag — сумка (*заимствование из английского языка*)

⁵ kollegiet — заседание педагогического коллектива школы

⁶ skolförsäkringen — школьное страхование

⁷ J äg hade väl bara fått för mig — Мне лишь казалось

⁸ Jag kunde ha låtit bli också. — Я мог и не делать этого.

⁹ och då den lossna sen — и когда он потом расшатался *lossna* — разговорная форма, передающая претерит

¹⁰ Han var en av dessa medelbegåvade, medelpresterande elever med medelbetyg — Он был одним из средних учеников, достигающих средних показателей в учебе и получающих посредственные оценки

¹¹ eller sätta betyg på dem — или ставить им оценки

¹² när man sitter med betygskatalogernas oändliga rader av namn — когда сидишь и изучаешь бесконечные списки имен в школьном журнале

¹³ att de andra brydde sig om honom och tog hand om honom — что другие обращали внимание на него и заботились о нем

¹⁴ I varje fall om en medlem skulle höja sig en aning över gräsrotterna. — Во всяком случае, если один из членов общества хочет немного возвыситься над другими.

¹⁵ När klassen skulle utse en elevrepresentant till ämneskonferensen i samhällsorienterande ämnen — Когда класс должен был выдвинуть своего представителя на конференцию по общественным дисциплинам

¹⁶ Provisoriets tid var förbi, utkorelsens korta period när han blivit värderad och uppmärksammas. — Переходный период миновал, короткий период его возвышения, когда его ценили и оказывали ему всяческие знаки внимания.

¹⁷ När han hade täckjacka märktes det nästan inte alls, det var bara tomt nedanför högra ärmens stickade mudd. — Когда на нем была надета защитная куртка, то это почти не было заметно — лишь внизу у вязаного манжета правой руки была пустота.

¹⁸ Innan de fick börja med de olika föreningsaktiviteterna i skolans regi — Прежде чем они начинали принимать участие в деятельности разных кружков (*букв, обществ*) в рамках школы

¹⁹ det hade kommit en ny pojke i klassen, en stockholmare som barnavårdsnämnden velat placera i narkotikafri miljö — в класс пришел новый ученик из Стокгольма, которого комиссия по надзору за детьми хотела поместить в обстановку, где школьники не употребляют наркотики

С середины 70-х г. в шведских школах, особенно в Стокгольме, широко распространилась наркомания среди подростков. В качестве одной из мер борьбы против наркомании комиссия по надзору за детьми рекомендует перевод провинившегося школьника в более здоровую обстановку (например, в школу в сельской местности или в небольшом городке и т.п.).

²⁰ i sidled eller uppåt — с равными по положению или же с вышестоящими

²¹ Men i själva verket var han ju hela tiden fastvuxen, fastklämd av förordningar och meriter och formulär och tjänsteår och administrativ praxis. — Но по сути дела он все время чувствовал себя погрязшим в рутине, сдавленным различными постановлениями, заслугами, формулярами, стажем работы и административными обязанностями.

²² under första långrasten — во время первой большой перемены

ÖVNINGAR

1. Svara på följande frågor:

Vad pratade klassföreståndaren och Tomas om när lektionen var slut? Hurudana var relationerna mellan Tomas och klasskamraterna innan olyckan hände? Varför brydde sig klasskamraterna mer om Tomas efter olyckan? Tyckte Tomas om den uppmärksamhet som riktades mot honom? Vad var orsaken till att uppmärksamheten igen riktades från Tomas? Varför hjälpte klassföreståndaren inte Tomas? Vad gjorde

Tomas för att få uppmärksamheten riktad till sig igen?

2. Teman för muntliga samtal:

Beskriv Tomas som Du uppfattar honom. Beskriv lärarens mening om Tomas. Beskriv kamraternas mening om Tomas före och efter olyckan. Vad fick Tomas att välja en sådan väg för att dra uppmärksamheten till sig?

3. Omskriv följande meningar:

1. Jag hade väl bara fått för mig att jag skulle bryta loss den där stenen ur muren. Jag kunde ha låtit bli också. Och då den lossna sen och föll så hade jag ju kunnat rycka undan handen. Jag tror att jag skulle ha hunnit det. 2. Du ska nog låta bli att tänka så där. 3. Ibland händer det att bilderna av dem försvinner när man 'sitter med betygskatalogernas oändliga rader av namn och man måste slå upp dem i pärmen med elevfoton för att de ska få ansikten igen. 4. Men nu hade han hunnit till den situation som skulle bli bestående. 5. I början av mars beslöt klassrådet att avsätta honom som

elevrepresentant i de samhällsorienterande ämnens konferens. 6. Det hade kommit en ny pojke i klassen, en stockholmare som barnavårdsnämnden velat placera i narkotika-frimiljö.

4. Berätta texten och använd följande ord och uttryck:

a) en mitella, en bag, kollegiet, gratis, det inträffade, självmant, spontan, sluten, ett dugg, en kompis, en hållning, att flytta, att utse, en förändring, en påminnelse, att avsätta, långrasten, anledningen;

b) att ta hand om någon, på egen hand, att försörja sig, att låta bli att göra något, att bjuda på något, att avbryta någon, att yttra sig, att mista en hand, i munnen på varandra, att notera frånvaron i klassboken, att ligga i förkylning, att uppfatta i fragment

5. Ange svenska motsvarigheter till följande:

когда урок закончился; очень трудно привыкнуть; это будет не совсем то же самое; получать пенсию; случившееся; думать о несчастном случае; средний ученик; средние оценки; заботиться о ком-либо; они угощают меня сладостями; хотя его выступления не были очень-то весомыми; после рождества можно было заметить изменения; его решили сместить с поста; его часто обрывали; учитель отметил его отсуствие в журнале

Torgny Lindgren, TRÖTT

(Förkortad)

— Jag är så trött, magistern. Jag är alltid så trött.

Hon hade stannat kvar efter lektionen för att säga det, hon stod framför honom och hennes sminkade ansikte¹ var stelt av trötthet. Vad gör man med nån som är trött? Vem handlägger tröttheten, till vilken instans ska den trötte härivas?² Ytterst är det naturligtvis rektor som slutgiltigt avgör också trötthetsärenden,³ men först måste ärendena förberedas. Rektor måste få ett färdigt material att ta ställning till, tröttheten måste utredas innan den läggs på rektors bord.⁴ Först när han fått den tydligt beskriven och tolkad, först när den försetts med en klar rekommendation kan han besluta. Naturligtvis i enlighet med rekommendationen.

— Är du alltid trött? På alla lektioner? I alla ämnen?

— Ja, sa hon, jämt, jämt.

— Jag har undrat ibland om du haft tandvärk eller ont i magen. Men du är alltså bara trött. Du bör nog gå till skolsköterskan.⁵

Det var ju alltid en början. Skolsköterskan kunde kolla blodvärdet, ta urinprov och mäta blodtrycket.⁶ Sedan fick man väl se, sannolikt rörde det sig om blodbrist.

En vecka senare kom hon tillbaka, som för att avlägga något slags rapport.⁷ Antagligen kände hon inte till att han genom att hänvisa henne till skolsköterskan⁸ hade befriat sig från ärendet, att han inte längre behövde befatta sig med det.

— Syster sa att det inte var nåt fel. Allting såg ut att vara som det skulle,⁹ sa hon.

— Nå, då är det väl ingenting att oro sig för. Känner du dig fortfarande lika trött?

— Ja, det är precis likadant. Inte ett dugg bättre.

— Så du har svårt att orka med saker och ting. Hur går det för dig i gymnastik?

— Det går bara bra. Jag har alltid varit ganska duktig i gymnastik. Det är inte på det sättet jag är trött. Jag är inte trött i kroppen, om magistern förstår vad jag menar.

Han kanske någon gång borde ta fram sina gamla läroböcker i utvecklingspsykologi¹⁰ och repetera de viktigaste begreppen. Han mindes att i någon av böckerna fanns det ett schema över de olika stadierna, det var utförligt och beg-ripligt och täckte ett helt uppslag.¹¹

— Det går säkert över, ska du se. Det är många just i nian¹² som tycker att allting är förfärligt jobbigt och trötlöst och besvärligt.

— Jag tycker bara allting känns så meningslöst. Jag förstår aldrig riktigt varför jag håller på med saker och ting. Det är som om det aldrig var någon mening med det som vi gör. Vad är det för nytta med det? Vem är det som ska tjäna på det som vi gör? Jag tycker aldrig att jag får göra nåt som angår mig själv. Hon uppfattade alltså skolarbetet som meningslöst. Men fortfarande måste hon nog i huvudsak betraktas som ett fall av oförklarlig trötthet. Skolläkaren?

— Du bör nog gå tillbaka till skolsköterskan och be att hon ger dig tid hos skolläkaren.¹³ Han har ju möjlighet att göra en litet noggrannare undersökning.

Det gick tre veckor. Det var på våren och de flesta niorna var slaka och trötta av jakten efter gymnasieplatser;¹⁴ han hade mer eller mindre glömt just hennes speciella trötthet när hon på nytt kom till honom efter en lektion.

— Doktorn hittade heller inget fel på mig. Han sa att jag var hur stark och frisk som helst. Jag fick en burk vitamintabletter bara.

— Nå, har dom hjälpt? Känner du dig piggare nu?

— Nej, ingenting har förändrats. Det känns lika hopplöst som förut.

— Det blir nog bra så småningom, ska du se. Det är bara att vänta och se tiden an.

— Vad ska jag vänta på då? Det finns väl ingenting jag kan vänta på.

Depression. Han hade läst en artikel om depressioner för en tid sen, men han kom inte ihåg några detaljer. Det kanske var något som hade med hennes hemmiljö att göra.¹⁵ Alkoholism i hemmet. Eller kanske någon kärlekshistoria som hon hade svårt att komma över.¹⁶

— Men kära Elisabet, du är bara sexton år och har massor med saker att se fram emot. Det måste du försöka inse. Men om du fortfarande känner det likadant tycker jag att du ska ta ett samtal med kuratorn.¹⁷ Till henne kan du ju också gå på lektionstid.¹⁸

En vecka senare sökte hon upp honom och berättade att kuratorn hade hänvisat henne till psykologen. Tydligt menade hon att han som klassföreståndare borde hållas underrättad.¹⁹

Från psykologen kom hon i början av maj.

— Han pratade bara. Egentligen försökte han väl mest att få mej att prata. Det verkade nästan som örn han trodde att jag skulle kunna förklara alltihop själv. Men jag har ju ingenting att säga. Jag är bara så ohyggligt trött. Han undrade om jag kände mig främmande eller utanför.²⁰ Men det gör jag ju inte. Jag är bara trött.

— Gav han dig inget råd eller försökte behandla dig på nåt sätt?²¹

— Ingenting. Han sa bara att det nog skulle gå bra till sist.

Klassföreståndaren blev en aning förvånad. Han hade trott att psykologen skulle bedöma hennes fall som intressant och alltså lägga ner åtskillig möda på att reda ut det. Men det kunde ju tänkas att han med sin väldiga rutin på mycket kort tid gjort en fullständig analys och funnit att hennes trötthet i grunden var en högst banal historia.

— Nu är ju terminen snart slut och det är inte så mycket

kvar att göra. Studierektor kanske kan ha något förslag att komma med.²² Ta ett samtal med honom!

Han tänkte sig att studierektor kanske skulle kunna befria henne från en del av undervisningen. Hon kunde ju slippa exempelvis övningsämnena.²³ Betygen var i huvudsak redan färdiga, enligt kollegerna hade hon klarat alla skrivningar utmärkt och den kunde ju inte spela någon större roll om hon nu befriades från en del av sin börda.

— Jag gör mitt bästa för det är enklast så, sa hon till klassföreståndaren. Jag orkar inte streta emot och därför gör jag mitt bästa.

Också samtalet med studierektor kom hon och berättade om. Han hade bara viftat bort hennes trötthet,²⁴ ignorerat den.

— Han trodde inte på mig, sa hon, han struntade bara i vad jag sa. Trötta är vi väl allihop, hade han sagt,

trötta och uttråkade och ledsna. Det är ingenting att fästa sig vid. Det är bara att traska vidare.²⁵ Så var terminen slut. Än fanns i och för sig flera möjligheter kvar att pröva. Tillsynsläraren²⁶ kunde fått göra ett försök, man kunde kanske angripit det som en ordningsfråga.²⁷ Rektor kunde fått hennes trötthet på sitt skrivbord, obearbetad, utan rekommendationer, precis som den var. Och elevvårdskonferensen²⁸ kunde ha diskuterat fallet, de olika befattningshavarnas synpunkter kunde kanske ha blandats till ett resultat,²⁹ en slutsats, om de hade kombinerats på ett förnuftigt sätt under rektors ledning.

Men eftersom terminen var slut prövades inga fler utvägar.³⁰ För övrigt kunde det ju mycket väl förhålla sig så att skolpsykologen i verkligheten redan hade insett var skon egentligen klämde.³¹ I så fall fick man bara aldrig veta det, inte ens hon själv.

Hon lämnade alltså skolan, försedd med ett betyg och med sin trötthet i behåll. När rektor delade ut betygen i aulan tittade klassföreståndaren på hennes trötta ansikte som var stelt av smink. På något sätt kändes det otillfredsställande. Men om man tänkte efter var det väl inte särskilt egendomligt, så kort tid som skolan hade fått på sig. Om hon hade kommit redan i åttan hade det nog gått bättre, då hade man kunnat bereda henne plats i den gängse elevvården.³² Då hade man kunnat upprätta en strategi för hennes fall, hon hade kunnat få en planmässig behandling, utmynnande i en diagnos, en definition av hennes trötthet. Trötthet förresten, det var ju något så svävande och obestämt, egentligen kunde det betyda nästan vad som helst. Hon använde väl just det

ordet bara därför att hon inte hade något annat. Men om hon hade anmält sin så kallade trötthet ett år tidigare hade hon säkert kunnat lämna skolan med en bättre beskrivning av sina problem, ett tydligare ord för sina svårigheter.

ANMÄRKNINGAR

¹ hennes sminkade ansikte — ee накрашенное лицо

² Vem handlägger tröttheten, till vilken instans ska den trötta hänvisas? — Кто занимается проблемами усталости (букв, усталостью), в какую инстанцию следует направить уставшего?

³ Ytterst är det naturligtvis rektor som slutgiltigt avgör också trötthetsärenden — В конечном счете директор, естественно, занимается и делами, связанными с усталостью

⁴ Rektor måste få ett färdigt material att ta ställning till, tröttheten måste utredas innan den läggs på rektors bord. — Директор должен получить готовый материал, чтобы принять какое-то решение; проблему (усталости) необходимо изучить, прежде чем ею займется директор.

⁵ skolsköterskan — школьная медсестра

⁶ Skolsköterskan kunde kolla blodvärdet, ta urinprov och mäta blodtrycket. — Школьная медсестра может проверить формулу крови, сделать анализ мочи и измерить давление, kolla = kollationera — сличать, сверять

⁷ som för att avlägga något slags rapport — как будто бы она хотела дать своего рода отчет

⁸ genom att hänvisa henne till skolsköterskan — отослав ее к школьной медицинской сестре

⁹ Allting såg ut att vara som det skulle — Все как будто в норме (букв, как должно быть)

¹⁰ läroböcker i utvecklingspsykologi — учебники по психологии развития подростка

¹¹ och täckte ett helt uppslag — и полностью описывала все стадии развития (подростка)

¹² nian — 30. 9-й класс

¹³ att hon ger dig tid hos skolläkaren — чтобы она назначила тебя на прием к школьному врачу

¹⁴ de flesta niorna var slaka och trötta av jakten efter gymnasieplatser — большинство учеников 9-го класса чувствовали себя вялыми и уставшими от конкуренции за получение места в гимназии. В Швеции существует обязательное девятилетнее образование. После окончания 9-го класса желающие продолжать учебу переходят в гимназию. Однако, так как число мест в гимназии ограничено, при приеме учитываются оценки за 9-й класс, отношение к учебе и некоторые другие моменты.

¹⁵ var något som hade med hennes hemmiljö att göra — что-то, связанное с обстановкой у неё в доме

¹⁶ som hon hade svårt att komma över — которую ей было трудно пережить

¹⁷ kuratorn — куратор

Официальное лицо в шведской школе, к которому ученики могут обратиться за советом или помощью.

¹⁸ på lektionstid — в часы занятий

¹⁹ Tydiligen menade hon att han som klassföreståndare borde hållas underrättad. — Очевидно она считала, что его как классного руководителя необходимо держать в курсе событий.

²⁰ om jag kände mig främmande eller utanför — не чувствую ли я себя лишней или отвергнутой товарищами

²¹ eller försökte behandla dig på nåt sätt — или попытался тебя как-нибудь лечить

²² Studierektor kanske kan ha något förslag att komma med. — Заведующий учебной частью, может быть, что-то предложит.

studierektor — лицо в школе, отвечающее за учебный процесс

²³ slippa exempelvis övningsämnen — не посещать, например, уроки, на которых надо выполнять упражнения

²⁴ Han hade bara viftat bort hennes trötthet — Он просто отмахнулся от ее усталости

²⁵ Det är bara att traska vidare. — Нужно только продолжать жить.

²⁶ tillsynsläraren — учитель в шведской школе, отвечающий за порядок и дисциплину

²⁷ man kunde kanske angripit det som en ordningsfråga — этот вопрос можно было бы рассмотреть как вопрос дисциплины

²⁸ elevvårdskonferensen — собрание учителей школы, на котором обсуждаются вопросы оказания содействия ученикам, нуждающимся в помощи

²⁹ de olika befattningshavarnas synpunkter kunde kanske ha blandats till ett resultat — мнения различных лиц, занимавшихся этим случаем, могли бы быть собраны воедино и дать какой-либо результат

³⁰ prövades inga fler utvägar — другие возможности испробованы не были

³¹ redan hade insett var skon egentligen klämde — уже понял, в чем дело (*букв.* где, собственно, жмет ботинок)

³² då hade man kunnat bereda henne plats i den gängse elevvården — тогда за ней можно было бы зарезервировать место, как за ученицей, нуждающейся в содействии

ÖVNINGAR

1. Svara på följande frågor:

Vad klagade flickan på när hon kom till sin klassföreståndare? Vilket råd gav klassföreståndaren till flickan? Hjälpte skolsköterskan henne? Varför berättade flickan om sin trötthet just för denna lärare? Kunde han hjälpa henne? Ville han hjälpa henne? Vilken årstid var det när flickan kom och klagade på tröttheten? Vid vilken klass läste flickan? Var hon en duktig elev? Fortsatte hon sina studier vid gymnasiet efter det hon hade fått avgångsbetyg vid skolan? Fick hon någon hjälp i skolan efter det hon klagat på tröttheten?

2. Översäلت följande meningar till ryska:

1. Först när han fått den tydligt beskriven och tolkad, först när den försetts med en klar rekommendation kan han besluta. 2. Han mindes att i någon av böckerna fanns det ett schema över de olika stadierna, det var utförligt och begripligt och täckte ett helt uppslag. 3. Han hade trott att psykologen skulle bedöma hennes fall som intressant och alltså lägga ner åtskillig möda på att reda ut det. 4. Och elevvårdskonferensen kunde ha diskuterat fallet, de olika befattningshavarnas synpunkter kunde kanske ha blandats till ett resultat, en slutsats, om de hade kombinerats på ett förnuftigt sätt under rektors ledning. 5. Men om hon hade anmält sin så kallade trötthet ett år tidigare hade hon säkert kunnat lämna skolan med en bättre beskrivning av sina problem, ett tydligare ord för sina svårigheter.

3. Ange svenska motsvarigheter till följande ryska ord och uttryck:

она осталась после уроков; выработать собственное мнение по данному вопросу; в соответствии с рекомендацией; у меня болят зубы; проверить формулу крови; измерить давление; дать отчет; заниматься каким-либо делом; беспокоиться по поводу чего-либо; ему следовало вынуть свои старые учебники и повторить некоторые самые основные понятия; это требует много работы; какая от этого польза; она воспринимала всю работу в школе как бессмысленную; необъяснимая усталость; попроси школьную сестру

записать тебя к врачу; ничего не изменилось; он не помнил деталей; тебе следует поговорить с куратором; врач пытался заставить меня все рассказать; он не пытался лечить меня; для того

чтобы это выяснить, нужно было приложить много труда; освободить от посещения некоторых уроков; обсудить данный случай; дело обстояло так; ученики собрались в актовом зале; если бы она обратилась за помощью на год раньше

4. Förklara på svenska vad följande ord och uttryck betyder:

ett sminkat ansikte; att förbereda ett ärende; att undra; att vara duktig i gymnastik; ett schema; jakt efter gymnasieplatser; en burk vitamintabletter; hemmiljö; att känna sig utanför; en banal historia; en elevvårdskonferens; rektorn delade ut betygen i aulan; att upprätta en strategi för hennes fall

5. Skriv egna meningar med följande ord och uttryck:

att ta ställning till något; att röra sig om något; att avlägga rapport; ett dugg bättre; det är förfärligt jobbigt; att hålla på med saker och ting; att komma ihåg detaljerna; att gå på lektionstid; att söka upp någon; att diskutera fallet; att anmäla sin sjukdom.

Погодина Н. Е. Читайте по-шведски

Часть 3 из 3

OCR, проверка, формат: V.Voblin, vvoblin@hotmail.com

Gunnar Lobråten ROSOR OCH YLLESTRUMPOR

Maj satt inkrupen längst in i hörnan i det inre av det lilla konditoriets halvskjåriga¹ små rum. Belysningen var dålig och halvskymningen och grammofoonmusiken byggde en barmhärtig mur kring hennes tysta gråt. Det var hennes födelsedag i dag. I morse hade hon fått ett par håfullt fula yllestrumpor² av modern och brodern i födelsedagspresent.

De låg hemma på byråhörnan och de var fula och ytterst ute var det de³ som drivit henne att gå in i blomsteraffären och köpa rosorna för lunchpengarna hon skulle haft resten av månaden. Det var de fula strumporna som gav henne kraft att förvärda stilen och skriva kortet till sej själv. Och det var egentligen för deras skull hon nu satt här ensam och grät tyst inne i grammofoonmusiken och halvskymningen.

— Ni får inte skicka dem förrän efter kvart över fem,

hade hon sagt i blomsteraffären. Och hon hade småsprungit hela vägen hem⁴ från kontoret. I tamburen hade hon haft bråttom att få av sej kappan och mössan, Och i köket hade Egon redan setat⁵ vid bordet. Modern hade stått vid spisen med den gröna stickkofta stramande över ryggen. Och på byrån hade strumporna legat kvar precis som hon lagt dem i morse.

— Hej, hade hon sagt. Har det kommit nån post?

— Vad skulle det vara? hade modern svarat utan att vända på huvudet.

— Någe⁶ gratulationskort eller...

— Vem tusan tror du skulle skriva till dej, hade Egon sagt på sitt vanliga förargliga sätt.⁷

Det hade känts kymigt och gjort ont⁸ som det alltid gjorde när han hånade henne för att hon inte hade några vänner eller någon pojsällskap. För det var det han menade. Det menade han alltid. Och så ofta han kom åt⁹ drev han med henne för att hon var ful och för att ingen karl brydde sej om henne. Ibland när han var för svår gick hon för sej själv och grät, ibland blev det bråk. Då höll modern alltid in Egon, för Egon var hennes vackraste barn och vackra barn får alltid medhåll. Men hon var den fula och henne hade de rätt att hacka på. En ful människa tycker ingen synd om. — Du får väl annonsera om du inte vill gå i graven med din oskuld, brukade Egon säga och flina och han blev visst aldrig trött på att pika henne. Jämt när de var tillsammans höll han på.¹⁰ Och ändå blev hon inte van vid det. Varje gång gjorde det ont på nytt.

Fast inte så mycket i kväll, för i kväll visste hon det där andra. Och hon smålog lite när hon satte sej till bords och sa bara:

— Nån kanske.

— Vem i helskotta då.¹¹

Hon bredde sej en smörgås utan att svara. Oron satt i henne och hon sneglade ofta åt tamburen. På byråhörnan låg yllestrumporna och Egon gick på:

— Dom uppvaktade dej väl på jobbet kan jag förstå, sa han i tuggorna.¹² Blommor på bordet förstås och tal av chefen.

Maj satt och stirrade ner i maten. Det gjorde ont som vanligt, men vänta bara. Egon fortsatte:

— När vår vackra fakturaskriverska¹³ i dag fyller tjugi...

— Ta mer köttbullar, Egon, sa modern.

Vid saftkrämen ringde det på dörren. Maj spratt till. Modern gick och öppnade. Egon höll mun för en stund. De hörde moderns-röst utifrån tamburen. Nej, det är väl fel. Maj Svensson? Jo, jo hon bor här. Dörren drogs igen och

modern kom tillbaka ut i köket. Hon hade en blombukett med sej.

— Jag begriper inte, sa hon, den är till dej.

Hon räckte den till Maj och Maj kände att hon Var alldeles röd i ansiktet. Med fumliga händer fick hon av papperet. Fem röda rosor. Och ett litet vitt kort instucket i buketten.

— Vem är den ifrån? sa modern. Nyfiket. Maj läste tyst.

— Ta hit, får jag se, sa Egon och ryckte till sej kortet. Han läste högt: "Mina hjärtevarma gratulationer på födel-sedagen.¹⁴ Tillgivne K." Åh, kyss mej. Vem fan är K.?

— Maj, vem är det ifrån? sa modern otåligt.

— Nån på kontoret, sa Maj hemlighetsfullt och tog fram en vas och satte blommorna i vatten.

— Men vem är han?

— Försäljare, sa Maj.

Och sen hade debatt dra ur henne ord för ord och hon hade njutit av att känna övertaget.¹⁵ Bara lite i sänder fick de veta.

— Rosor som är så dyra. Och fem stycken. Han måste ha det bra ställt.¹⁶

— Åjavars.¹⁷ Han har bil också.

— Har du känt honom länge?

— Nej, han är ganska ny hos oss.

Efter disken hade Maj tagit på sej sin bästa klänning. Hon hade haft bråttom och när modern frågat om hon skulle ut hade hon bara svarat: "Um."

— Är det honom du ska träffa?

— Kanske.

Och sen hade modern sagt en massa om att hon skulle väl vara försiktig och ta vara på sej och det hade låtit dumt och falskt och Maj hade gått utan att svara. Hon hade halvsprungit tills hon kommit långt hemifrån och sen hade hon slunkit in på kondiset och satt sej.

Och hon har setat här i det mörka hörnet. Längre. Flera timmar. Rosornas triumf är över. De står hemma på köksbordet i en kantstött vas.¹⁸ Och på byråhörnan ligger den enda riktiga födelsedagspresenten. Hon gråter tyst. Och när servitrisen säger att de skall stänga reser hon sej bara och går. Tillbaka.

ANMÄRKNINGAR

¹ halvsjaskiga — зд. грязный, неубранный

halvsjaskig=slarvig, nersölad — неаккуратный, неопрятный

² ett par hånfullt fula yllestrumpor — пара вызывающе-безобразных шерстяных чулок

³ och ytterst ute var det de — ив конечном счете именно они * hon hade småsprungit hela vägen hem — она почти бежала всю дорогу домой; att småspringa=att springa tämligen långsamt, att halvspringa

⁵ setat=suttiit *setat* — архаичная форма супина глагола att sitta.

⁶ någe=något (*разговорная форма*)

⁷ på sitt vanliga förargliga sätt — в своей обычной неприятной манере

⁸ Det hade känts kumigt och gjort ont — Было неприятно и больно

kumig (*разг.*)=obehaglig, otrevlig — неприятный ⁹och så ofta han kom åt — при первой возможности

¹⁰ Jämt när de var tillsammans höll han på. — Как только они оказывались вместе, он принимался за старое.

¹¹ Vem i helskotta då? — Кто же тогда, черт побери? helskotta=helvete — ад

¹² Dom uppvaktade dej väl på jobbet kan jag förstå, sa han i tuggorna. — «Они наверняка проявили к тебе внимание на работе, могу себе представить», — сказал он, пережевывая.

¹³ När vår vackra fakturaskrivarska — Когда нашей очаровательной конторщице

¹⁴ "Mina hjärtevarma gratulationer på födelsedagen." — «Самые сердечные и теплые поздравления с днем рождения.»

¹⁵ hon hade njutit av att känna övertaget — эд. она наслаждалась триумфом

¹⁶ Han måtte ha det bra ställt. — У него должно быть хорошее положение.

¹⁷ Åjavars. — Ну да, конечно.

¹⁸ i en kantstött vas — в старой вазе с отбитым краем

ÖVNINGAR

1. Ge synonymer till följande ord och utfryck:

sjaskig, barmhärtig, ful, att driva någon att göra något, att förvända stilen, att småspringa hem, hon hade bråttom, ett gratulationskort, en födelsedagspresent, att bry sig om någon, att få medhåll, att hacka på någon, att uppvakta, att begripa, hemlighetsfullt, att ta vara på sig, att slinka in på kondiset

2. Förklara vad följande betyder:

hon satt inkrupen; ett förargligt sätt; att håna någon; ett pojksällskap; att driva med någon; att gå för sig själv; modern höll med Egon; att pika någon; att småle; att breda sig en smörgås; Egon höll mun en stund; att rycka till sig kortet; att dra ur henne ord för ord; att känna övertaget; lite i sänder; att hadet bra ställt; rosornas triumf var över; en kantstött vas

3. Ange svenska motsvarigheter till följande:

он у нас новичок; после мытья посуды; это звучало глупо; мать и брат вытягивали из нее слово за словом; жалеть кого-либо; она намазала маслом бутерброд; она проскользнула в кондитерскую; сегодня у нее был день рождения; она получила в подарок букет роз; она отвечала таинственно; мать ответила, не повернув головы; она посматривала искоса в его сторону; изменить почерк; что он имел в виду; обращать внимание на кого-либо; иногда возникала ссора

4. Svara på följande frågor:

Varför beslöt Maj att skicka blommor till sig själv? Hur hade Maj det hemma? Vad är det som gör att en flicka blir populär? Måste hon vara vacker? Maj saknar självförtroende. Hur kommer det sig? Är det hennes största problem? Maj och Egon växer upp i samma hem. Vilken roll tror du att modern spelar i deras utveckling? Varför är Egon så egoistisk? Vad tror du Maj skulle göra för att situationen hemma skulle förändras? Hurudan tror du att Majs framtid kommer att bli? Tror du att texten skildrar en vanlig hemmamiljö? Det skrivs så mycket om ungdom och kärlek och lycka. Tror du att Maj är en ovanlig flicka? Tror du att Maj blir lycklig i sitt liv?

Ivar Lo-Johansson

Morgonsolen sken snett in i stathuset,¹ det norra av dem, där de låg fem stycken i rad vid ett gärde. Framför vart och ett fanns det en inhägnad trädgårdstappa² på trettiofem

KNIVARNA

(Förkortad)

kvadratmeter. Dessa täppor var kluvna mitt itu.³ På långsidan av huset fanns två ingångar. I vart och ett av husen bodde det två familjer. Om man stod vid ena ändan och siktade, låg de tio familjernas bostäder absolut i flukt.⁴ Det liknade en stadsgata i en småstad.⁵ Det var en modern gård, med modern bostadsstandard,⁶ och stathuset hade ritats på ett riktigt⁷ arkitektkontor av riktiga arkitekter. Vid invigningen hade de stått avbildade i en stor tidskrift för arkitektur.⁸ I rubriken över denna husrevy på konsttrycks-papper hade den gången stått att läsa:

Nya hus fordrar nya människor.

De, som flyttat in i det femte huset, det nordligaste i raden, var kanske inte "nya människor". Men behövde inte en sjuk statarhustru vattenledning? Behövde inte hon, före de friska, matskåp med ventiler? Behövde inte hon diskbänk med zinkplåt på?⁹ Behövde inte hon dragfria golv,¹⁰ korkmattor på golvet?

I rummet var det inte ordning, beroende på att hustrun var sjuk. Rätt genom kök och rum gick streck med tvättkläder.¹¹ De var inte riktigt urvridna,¹² utan det droppade på golven. Sängarna var inte uppbyggda än, fast det var långt lidet på dagen, och disken stod alltjämt kvar på en bänk.

I dubbelsängen låg hustrun, påklädd som hon gått och stått,¹³ jämrade sig stundtals. Och i en liten spjalsäng¹⁴ bakom muren med tvättkläder låg en fem månaders gammal flicka, som inte heller ville vara riktigt tyst.

Nu kom det igen — det där med *knivarna*... Det liknade på något sätt en stor cambridgevält,¹⁵ som gick fram med sina vassa skivor. Den skar sig sakta och noggrant sin väg fram genom hennes inre, klyvande upp henne invärtes...

Just som det där kom, brukade också barnet i spjalsängen begynna att gråta. Det var nästan som en överenskommelse. Hon blev alltid lika förtvivlad över det.

Medan barnet skrek, låg hon än en gång och tänkte på orsaken till sjukdomen, på upphovet.¹⁶ Hon var inte obekant med det. När hon som äldre hade fått veta hur hennes mor hade behandlat henne, när hon själv var barn, fyllde den vetskapen henne med raseri. Då förbannade hon sin egen mor.

Nu stod åter hela bilden klar för henne i bjärt belysning av smärtan. Genom en brunn i tiden tyckte hon sig se ned i sin egen barndom.¹⁷ När modern måst gå ut på arbete, på

mjölknings, eller på sädesbindning eller på räfsning¹⁸ på åkrarna, hade hon själv som liten blivit lämnad ensam. Det var då nödvändigt att hon sov, och icke skrek, tills modern kom tillbaka om kvällen. Då tuggade modern tuss¹⁹ åt henne. Hon tuggade mjukt bröd och knöt in det i en tyglapp. Barnet fick dia tussen. Ibland lade modern ett grand salt på. Men till slut nöjde sig barnet inte med denna föda, det skrek, det oroade hela huset, innan hon vänt tillbaka... Det var då modern funnit på det där sättet. Hon höllde i stället för salt litet brännvin på tussen... Det var helt litet till en början. Helt lätt hade hon lutat på flaskan, där hon stått borta vid skänkdörren... Men om hon höllde på tillräckligt mycket av brännvinet, sov flickan sedan hela dagen. Modern kunde känna sig lugn att hon icke vaknade. Modern kunde då förtjäna mera pengar genom att arbeta ända till kvällen. Snart blev det en vana, att hon gjorde så.

Just nu gav barnet i spjalsängen hals.²⁰ Det rev av sig täcket, spände kroppen, skrek. I detsamma kände modern smärtan starkare. Med möda tänkte hon igenom fortsättningen.

Hur många gånger hade hon som vuxen förbannat sin egen mor? Hon kände sig ha full rätt till det. Visserligen hade hon som liten sovit mycket, sovit i det lätta brännvinsruset,²¹ varit ett "snällt barn". Men när hon blivit vuxen, hade hon fått umgälla moderns lättsinne fullt ut. I skolan hade hon aldrig varit riktigt frisk. Då hon blivit äldre, hade doktorn till en början talat, i många år, om den ofarliga åkomman, katarren. Han hade uppmanat henne att vara på sin vakt framåt i tiden. Sedan dess mindes hon hur år, fyllda av osäkra aningar, av samtal med andra, hade gått. Tiden hade gått fortare än hon själv räknat med den. Då hade läkaren äntligen börjat tala om det farliga, förträngning.²² Förträngning, som följde på den oskyldiga katarren... Hon visste ju så väl, vad han menade med det!

Flickan i sängen gav upp ett genomträngande skrik. Nästan samtidigt kröp modern ihop. Knivarna skar just de djupare snitten,²³ de, som gjorde henne ifrån sig. I de ögonblicken förmådde hon intet, allra minst att stiga upp och ge barnet mat. Nu förmådde hon på sin höjd tänka en smula på sig själv, gå igenom sitt eget livs historia. Och hon mindes fortsättningen:

Snart visste hon själv mer än väl, vad som menades med "förträngning". På landsbygdens rättframa språk²⁴ kallades sjukdomen något helt annat. Där kallades den rätt och slätt för kräfta.

När hon varit närmare fyrtio år, hade hon funnit sig gå med barn. De hade nästan samtidigt flyttat till denna modernare gård. Hon hade då sluppit mjölkningen, statshustruns vita piska.²⁵ Man hade här maskiner. Flickan, som föddes, kom henne också för en tid framåt att bortse från sig själv. Sjukdomen var dock därmed icke försvunnen. När en tid gått, började hon att se sig själv i den lilla.

När knivarna började skära, och flickan skrek, gick tankarna lättare till hennes egen barndom, och då tänkte hon på, att hon aldrig skulle få se den lilla flickan stor. När bröstet inte räckte till att mätta med, då var det som hatet mot det förgångna steg upp inom henne!²⁸ Då spred sig det gamla, som varit, likt olja på vatten, till den tid, som var.²⁷ Barnet började också sedermera skrika allt oftare. Det var då, som hon hade börjat hata barnet.

Just nu gav flickan i spjalsängen upp det där skriket, som gick genom märg och ben. Smärtan kändes värre. Knivarna naggade djupare. Om blott barnet kunde sluta upp med att skrika.

Allting i rummet var i oordning, tvättkläderna dröp. Om blott barnet kunde sluta upp med att skrika! Nu ökade det i stället, det hördes säkert långt ut.

— Den som fick dåsa ut!²⁸ nästan ropade hon ut i rummet.

Flickan skrek nu alltmera gällt. Modern reste sig förtvivlad och gick bort till den lilla spjålsängen. Barnet hade slitit av sig täcket. Det öppnade mun och ögon, krökte benen.

Modern knäppte upp två knappar i blusen. Så såg hon därinnanför, hastigt, i detsamma ändrade hon sig.²⁹ Barnet hade genast böjt sig framåt.

Ett slag blev modern stående rådvill.³⁰ Ansiktsdragen hårdnade.

Hon gick bort till skåpet, tog fram ett stycke bröd. Därpå tog hon en linnelapp. Hon tuggade motvilligt.

— Uuuuuu-uuuuuu-iiiiii! lät skriket.

Barnet i sängen, besviket nyss, gav upp ett genomträngande tjut. Modern räckte fram tussen med brödet. Barnet tog den icke.

Modern gick bort till skänken, där flaskan stod. Där tog hon bort korken, förde tussen till flaskhalsen, lät innehållet sakta genomdränka brödet. En sekund senare återvände hon till barnet. Hon sträckte fram tussen.

Barnet tog den nu av någon anledning och teg äntligen.

Själv staplade hon tillbaka³¹ till dubbelsängen, däri hon nyss legat, hörde hur allt tystnade i rummet, slöt ögonen, kände knivarna avlägsna sig och försvinna, och — fick dåsa ut!

ANMÄRKNINGAR

¹ stathuset — дом статара (батрака)

Статары — безземельные батраки, работавшие на помещиков и получавшие оплату за труд натурой. Статары представляли собой самый бедный и отсталый слой шведских крестьян. Система статаров просуществовала в Швеции до 1945 г.

² en inhägnad trädgårdstäppa — огороженный садик

³ Dessa täppor var kluvna mitt itu. — Каждый садик был разделен пополам.

⁴ låg de tio familjernas bostäder absolut i flukt — все квартиры десяти семейств оказались бы на одной прямой

⁵ Det liknade en stadsgata i en småstad. — Это напоминало улицу в небольшом городишке.

⁶ med modern bostadsstandard — с современными удобствами

⁷ riktigt — эд. настоящий

⁸ Vid invigningen hade de stått avbildade i en stor tidskrift för arkitektur. — По окончании работ фотография домов была помещена в толстом архитектурном журнале.

⁹ diskbänk med zinkplåt på — оцинкованная раковина для мытья посуды

¹⁰ dragfria golv — полы, от которых не дует

¹¹ Rätt genom kök och rum gick streck med tvättkläder. — Через кухню и комнату тянулась веревка, на которой сохло белье.

¹² De var inte riktigt urvridna — Белье было плохо отжато

¹³ påklädd som hon gått och stått — одета, как была, в платье и башмаках

¹⁴ en liten spjålsäng — маленькая детская кроватка

¹⁵ en stor cambridgevält — большое колесо

¹⁶ på upphovet — с чего все началось

¹⁷ Genom en brunn i tiden tyckte hon sig se ned i sin egen barndom. — Ей казалось, что она заглядывает в свое детство, как в колодец.

¹⁸ När modern måst gå ut på arbete, på mjölkning, eller på sädesbindning eller på räfsning — Когда мать уходила на работу — доить коров или вязать снопы или сгребать сено

¹⁹ Då tuggade modern tuss — Тогда мать делала жвачку

²⁰ Just nu gav barnet i spjålsängen hals. — Ребенок в коляске подал голос.

²¹ i det lätta brännvinsruset — под хмельком

²² förträngning — сужение пищевода

²³ Knivarna skar just de djupare snitten — Ножи вгрызались все глубже ett snitt — надрез, сечение

²⁴ På landsbygdens rättframma språk — На языке сельских жителей, привыкших говорить обо всем прямо ²⁶ Hon hade sluppit rhjölknigen, stathustruns vita piska. — Ей уже не надо было заниматься доением коров — этого белого проклятия жены статара.

²⁶ då var det som om hatet mot det förgångna steg upp inom henne — тогда в ней как бы поднималась ненависть к прошлому

²⁷ Då spred sig det gamla, som varit, likt olja på vatten, till den tid, som var. — Тогда прошлое, растекаясь, как масло по воде, сливалось с настоящим.

²⁸ Den som fick dåsa ut! — Ох, если бы только подремать!

²⁹ Så såg hon därinnanför, hastigt, i detsamma ändrade hon sig. — Она торопливо заглянула за пазуху, потом вдруг передумала.

³⁰ Ett slag blev modern stående rådvill. — Некоторое время мать постояла в раздумье.

³¹ Själv stapplade hon tillbaka — Сама, еле двигаясь, побрела назад

ÖVNINGAR

1. Svara på följande frågor:

Hur såg det ut hemma hos statarhustrun? Hur många familjer bodde i samma hus? Hur hade stathusen blivit ritade? Vad stod det att läsa i rubriken över husrevyn i tidskriften för arkitektur? Hur kände sig statarhustrun? Varför blev hon förtvivlad över barnets skrik? Vilka tankar kom i hennes huvud när hon tänkte på sin mor? Vad gjorde hennes mor när hon måst gå ut på arbete? Vilket arbete måste hennes mor göra? Vad var orsak till hennes sjukdom? Vilken sjukdom hade statarhustrun? Orkade hon ge föda åt sitt barn? Vad ville hon helst göra? Vilken utväg hittade hon till slut på för att få barnet att tiga? Vad gjorde hon själv när barnet blev tyst?

2. Översätt följande meningar:

i rummet var det inte ordning, beroende på att hustrun var sjuk; tvättkläderna var inte riktigt urvridna, utan det droppade på golvet; sängarna var inte uppbyggda än, fast det var långt lidet på dagen; modern kunde känna sig lugn att hon inte vaknade; men när hon blivit vuxen, hade hon fått umgälla moderns lättsinne fullt ut; i skolan hade hon aldrig varit riktigt frisk; i de ögonblicken förmådde hon intet, allra minst att stiga upp och ge barnet mat; flickan, som föddes, kom henne också för en tid framåt att bortse från sig själv; barnet hade slitit av sig täcket; det öppnade mun och ögon, krökte benen; ansiktsdragen hårdnade; hon lät innehållet sakta genomdränka brödet

3. Ange svenska motsvarigheter till följande ord och uttryck:

в каждом доме жило по две семьи; усадьба была вполне современная; хозяйка прилегла на двуспальную кровать, как была, в платье и башмаках; мать могла работать до позднего вечера и зарабатывать больше денег; девочка опять подала голос; доктор велел ей быть все время начеку; девочка издала такой крик, от которого мороз прошел по коже; ребенок кричал все чаще, и тогда она начинала ненавидеть его; мать встала в отчаянии и подошла к кровати; мать постояла в раздумье, лицо ее окаменело; девочка почему-то взяла жвачку и наконец замолкла; еле двигаясь, мать побрела к кровати

4. Ange synonymer till följande ord och uttryck:

det liknade en stadsgata; rummet var i oordning; flickan ville inte vara riktigt tyst; en fem månaders gammal flicka; att begynna att gråta; att inte vara obekant med något; en tyglapp; att få umgälla moderns lättsinne fullt ut; en ofarlig åkomma; rätt och slätt att bortse från sig själv; att dåsa bort någon timme; modern blev stående rådvill; hon stapplade till sängen; stundtals

5. Skriv egna meningar med följande ord och uttryck:

med modern bostadsstandard; att flytta in i huset; det var nästan som en överenskommelse; att behandla någon; att bortse från sig själv; skriket gick genom märm och ben; tvättkläderna dröp; att sluta ögonen

Ivar Lo-Johansson SVINVAKTERSKAN

Om vårmorgnarna, när fåglarna begynt sjunga, drog Selma till den stora godssvingården.¹ Med kastsjuka ögon² mötte hon inhägnaden, svinen, bakom den lövmättade dungen.

Den ofantliga odören förtätades, fick ett stickande, pinande innehåll, outhärdligt för andra.³

I inhägnaden, där svinen rörde sig, fanns inte ett grässtrå. På tio stegs avstånd från inhägnaden var lövet bortbränt. Selma skörtade upp kjolen.⁴ Hon steg in i en av fällorna, av vilka det fanns sextio, för mer än

hundra svin. De av kastningen sjuka ögonen gjorde sin tjänst endast på långt håll, inte på närhåll. En gång hade en dräktig modersugga kastat.⁵ Selma, som stått intill, hade fått vätskan i ögonen. När hon någon gång skulle läsa tidningen, måste hon först fylla ögonen med droppar. Doktorn hade sagt: — Glöm aldrig bort dropparna!

I leran vältrade sig svin, överallt svin. De större låg nästan alltid, utbredda, flämtande på marken. På de stora modersuggorna stack betarna fram som två fästen.⁶ Ibland om nätterna låg Selma i svingården för att passa på vid födslar att det icke "blev någon smågris över,"⁷ någon som icke fick plats att dia. Denna måste då avlivas eller överföras till en annan kull.⁸ Intill de dubbla vårtraderna på modern låg de nyfödda, ljusa och rosiga, slaka som garnhärvor.⁹ Plötsligt reste sig modern, de små skingrades åt alla håll av rädsla att bli ihjältrampade av kolossen, som liknade ett forntidsdjur.

Bredvid avbalkningar i inhägnaden fanns andra, små, halvstora, helgödda svin,¹⁰ dräktiga suggor, galtar. Det var Selma Göranssons vardag detta — svin, den ohyggliga odören, leran i fällorna, där gräset inte mer växte.

Om kvällarna närmade hon sig statstugorna.¹¹ När hon kom fram, stod godsfolket i branten och dividerade,¹² men tystnade, då hon var tätt inpå.

I början, 1930, klagades det på gårdarna att antenrradion skapade spridningsmöjligheter för vägghöran,¹³ som på luftantennerna vandrade från statstuga till statstuga. I de vackra vårkvällarna kunde man då stå och se upp mot luftantennerna. Lätta, blå vårmoln seglade fram bakom dem som ljusa simmande svanor.

— Vi hade fritt för fratet nyss.¹⁴ Nu har vi fått det tillbaka!

Ett par stickande ögon riktades mot Selma, som intet såg. En granne fortsatte:

— Jag tror vägglössen klättrar på trån som på en luftbrygga.¹⁵

— Säkert är att jag i morse hittade en vid den där radium...¹⁶

— Då begrips!¹⁷ sade strax den som först talat. Vad

hjälper det då att hålla rent, när otyget på nytt kommer in den vägen? Känn, vilken stank!¹⁸ Lössen kommer från hennes stuga.

Selma gick på stigen, kantad med tilltrampade groblad, sakta in mot sitt.

En pojke klättrade i förbifarten vig som en apa¹⁹ upp på gaveln till den närmaste stugan, lossade antennen, som han därefter fäste i en nylövad björk.²⁰ Radion fungerade inte, hur man än skruvade.²¹ Men Selma, som älskade sin radio över allting, hade sitt oljud kvar.

Selma gick in i sin stuga. Allting var förfallet där inne. Selma hade barn men ingen man, barnen hade hon med olika fäder. För var gång hade hon sagt: — Nu ska det aldrig ske mer— tror jag. Det hade skett om och om igen. Odören från svingården uppfyllde också stugan i var tum. På stolar låg kläder, fläckade av svinträck, vid dörren stod skor, fläckade av lera. Och så den ohyggliga odören... "Nu ska det inte bli fler barn — tror jag," sade Selma.

Radion, gäll som nyss skriken från svingården,²² sjöng i Selmas stuga ut sin schlager:

Där palmerna smäckra sig luta

invid lagunens vatten,

om kvällen jag blicken vill sluta.

Jag drömmer hos dig i natten.²³

II

När de sociala reportagens tid började på allvar fram emot 1940-talet, för folk från press och radio omkring och försökte dra fram "urinnevånare",²⁴ som skulle få komma till tals i radion och i tidningsintervjuer. Det var ett uppsving för det fattiga. En dag steg ett sällskap på tre stadsherrar av vid godset. De vände sig inte, som de skulle ha gjort för bara några år sedan, till trettiofemrumsslottet, som låg mellan träden, utan de körde ned den långa, låga sedan²⁵ i branten. Där gick de in i en av längorna och hörde sig för.²⁶ De behövde en lantarbeterska, som kände livet från skuggsidan,²⁷ hon kunde gärna få representera det värsta. Hon skulle få uppträda i radio i ett program, tala i ett visst antal minuter, redogöra för svårigheterna i sitt liv. Hennes motpol skulle bli en arbetsgivare,²⁸ en generaldirektör. Man hade blivit demokratisk, i demokratins land kände man inte längre några klassgränser.

Grannarnas tankar flög omedelbart till Selma.

— Hon har radion på jämt... Hon sköter grisarna på garn...²⁹ hon kan gärna prata åt er, ta och vänd er till

henne.

De fina herrarna gick till Selma Göransson. Utan att riktigt förstå vad det var fråga om, kände hon sig smickrad. Hon skulle få mera betalt för tolv minuter än hon eljest förtjänade på fjorton dagar. Hon fick förskott till resan,³⁰ tid och plats angiven. Hon välkomnades att infinna sig på Radiotjänsts kontor i Stockholm på en viss dag.

Under den återstående tiden före uppträdandet i det okända³¹ svettades Selma för sitt löfte. Hon gjorde upp en vag plan över vad hon skulle komma att säga. Hon beslöt sig i vart fall för att framhålla sitt fattiga liv, breda på duktigt,³² så skulle hon kanske få fortsätta en stund till. Hon skulle då få ännu mera pengar. Nätterna hon låg i svingården och vaktade skymtade för henne...³³ Arbetsförhållanden, som var sämre än de behövde vara, skymtade... Bitti opp och sent i säng, knappt till livets nödortf,³⁴ allt drog förbi... När hon strax därefter tänkte sig om, skämde hon för vad hon ämnade säga. Hon skulle komma att få obehag för det. Hennes liv skulle efter detta komma att bli omöjligt. Och när dagen var inne och hon stod färdig att resa, visste hon ej ett dugg om vad hon skulle våga och inte våga.³⁵

Inkommen i ett tyst rum med mjuka mattor, förhängen på alla väggar, blixtrande lampor i olika färger, knappar och vidlyftiga apparater, mystiska ord från tjänstemän och hallmän, tappade hon också fullständigt fattningen.

— Ert program kommer inte förrän om fyrtio minuter. Vi hinner gå igenom först vad ni tänker berätta.

— Inte vet jag vad jag ska säga, här är så fint! sade Selma förskräckt till den vänliga herre, som tagit sig an henne.

Alla försök att få henne att tala naturligt misslyckades. När blott sju minuter till tiden för framträdandet återstod, stack vederbörande åt henne ett papper. På papperet hade han själv på en skrivmaskin lagt ned några ord, alltefter som hon berättat om sitt liv och sitt arbete.

Selma Göransson tog papperet, hällde droppar i ögonen och när hennes tid var inne uppläste hon med betoning på varje skriven stavelse följande aktstycke inför etern:

— Livet på landet har sina sidor. Vi äro³⁶ emellertid stolta över att vara landsbor. Själv är jag svinvakterska på ett vackert gods vid Mälaren. Trakten är naturskön, den är fylld av historiska minnen, som förbinda oss med tidigare släktled.³⁷ När jag går till arbetsplatsen på godset om morgonen, sjunga ofta fåglarna. Svinen är något över hundra till antalet, vi ha icke särskilda namn på de olika, det skulle bli alltför mycket att hålla reda på. Jag ger mina små skydds-lingar mat tre gånger om dagen. Man skall icke föreställa sig dem som alltför små! Många av dem väga upp till hundrafemtio kilo. De små svinen äro rosiga och vackra, när de ligga där i rader intill sina mödrar, och de måste vaktas för att inte trampas ihjäl, tills de vid omkring fem veckors ålder tas därifrån för att göra resan ut i livet. Vi har heller inga namn på de små.

Många olyckor kunna dock hända de rosiga världsmedborgarna.³⁸ Man lär sig emellertid en hel del under de trettio år jag har varit svinskötterska. Så älska vi alla vårt arbete! När arbetet är slut för dagen, återvända vi till hemlivets ljuspunkter.³⁹ Om kvällarna förströ vi oss med att lyssna på radio och sätta stort värde på att höra god musik, såväl klassisk som ny. Landsbygdens folk har ryckt framåt.⁴⁰ Vi älska vårt Sverige, vi äro glada åt att vara svenskar!

— Det var fint, förnämt det hela, tur i Jessu namn att du inte skämde ut oss!⁴¹ sa grannarna, när Selma kom hem igen till godset.

ANMÄRKNINGAR

¹ godssvingården — свиноферма (принадлежащая поместью)

² med kastsjuka ögon — зр. воспаленными глазами

³ fick ett stickande, pinande innehåll, outhärdligt för andra — приобретал все более едкое, мучительное содержание, невыносимое для других

⁴ Selma skörtade upp kjolen.—Сельма подоткнула юбку.

⁵ En gång hade en dräktig modersugga kastat. — Однажды супоросая свинья скинула (жидкость).

⁶ På de stora modersuggorna stack betarna fram som två fåsten. — У огромных свиноматок клыки выступали словно две рукоятки.

⁷ det icke "blev någon smågris över" — чтобы не было «лишних поросят»

⁸ till en annan kull — к другому выводку

⁹ slaka som garnhärvor — мягкие, как клубки ниток

¹⁰ helgödda svin — свиньи, откармливаемые на убой

¹¹ statstugorna — дома статаров (см. комм, на с. 113)

¹² stod godsfolket i branten och dividerade — рабочие усадьбы стояли на краю оврага и беседовали

¹³ vägghyran — клопы

¹⁴ Vi hade fritt för fratet nyss, — У нас до сих пор не было этой гадости.

¹⁵ vägglössen klättrar på trån som på en luftbrygga — клопы ползут по проволоке, как по висячему мосту *trån* (пазг.) = *tråden* — проволока, провода

¹⁶ hittade jag en vid den där radium — я нашел одного около этого радио

Имеется в виду radio — непривычное для крестьян слово, которое они произносят неправильно.

¹⁷ Då begrips! (пазг.) — Тогда ясно!

¹⁸ Känn, vilken stank! — Чуешь, какая вонь!

¹⁹ vig som en ara — ловкий, как обезьяна

²⁰ fäste i en nylövad björk — прикрепил к березке, только что покрывшейся листвой

²¹ hur man än skruvade — как бы ни крутили

²² Radion, gäll som nyss skriken från svingården — Радио, пронзительное, как и визг свиней на свиноферме

²³ Там, где гибкие пальмы гнутся у вод лагуны, я хочу закрыть глаза вечером. Я мечтаю, что ночью буду с тобой, palmerna smäckra — определенная форма прилагательного употребляется после определяемого существительного для эмпазы. См. также комм, на с. 51.

²⁴ "urinnevånare" — коренные жители

²⁵ den långa låga sedan — длинный низкий «седан» (марка автомобиля)

²⁶ Där gick de in i en av längorna och hörde sig för. — Они вошли в батрацкие дома и начали выяснять.

²⁷ som kände livet från skuggsidan — которая знала бы жизнь с теневой стороны

²⁸ Hennes motpol skulle bli en arbetsgivare — А с другой стороны выступит предприниматель (работодатель)

²⁹ på garn (пазг.) = på gården — на свиноферме

³⁰ Hon fick förskott till resan — Она получила аванс на поездку

³¹ Under den återstående tiden före uppträdandet i det okända — зд. В оставшееся до выступления время (букв, в оставшееся до выступления перед неизвестным)

³² breda på duktigt — рассказать как можно подробнее

³³ Nätterna hon låg i svingården och vaktade skymtade för henne — Перед ней проходили ночи, которые она провела в свинарнике, карауля

³⁴ Bitti opp och sent i säng, knappt till livets nödtröft — Вставая раньше всех, ложась позднее всех, едва сводя концы с концами

³⁵ om vad hon skulle våga och inte våga — о чем ей следует рассказать, а о чем не следует

³⁶ Vi äro=vi är

В тексте выступления Сельмы Йёрансен, которое она получила на радио, сохранены устаревшие формы множественного числа глаголов в настоящем времени. Эти формы автор пособия сохранил с целью познакомить читателя с устаревшими формами языка. В современном шведском языке их можно встретить в исторических и специальных документах, а также в старых изданиях книг.

³⁷ som förbinda oss med tidigare släktled — связывающих нас с прошлыми поколениями

³⁸ de rosiga världsmedborgarna — с розовыми гражданами Земли *världsmedborgare* — гражданин мира (зд. иронически о поросятах)

³⁹ återvända vi till hemlivets ljuspunkter — мы возвращаемся к радостям домашней жизни

⁴⁰ Landbygdens folk har ryckt framåt. — Сельские жители ушли вперед.

⁴¹ — Det var fint, förnämt det hela, tur i Jessu namn att du inte skämde ut oss! — Черт побери, ты здорово выступила, хорошо, что не осрамила нас!

ÖVNINGAR

1. Svara på följande frågor:

Var arbetade Selma Göransson? Varför hade hon kastsjuka ögon? Vad sysslade hon med på svingården? När började och slutade Selma sitt arbete? Varför blev Selma Göransson föremål för uppmärksamhet från folk från radio? Vad var orsaken till att radiofolket valde just henne? Vad tänkte hon först berätta om i radio? Fick hon berätta det hon ville? Vad för en text läste hon till slut? Var hennes grannar på godset nöjda med hennes framträdande?

2. Ange synonymer Ull följande ord och uttryck:

att begynna; Selma drog till svingården; att vältra sig; att avlivas; de nyfödda; att närma sig; vi hade fritt från fratet

nyss; en luftbrygga; radion fungerade inte; om och om igen; framemot 1940-talet; att få komma till tals i radion; att redogöra för svårigheter; att ha radio på jämt; i vart fall; vad hon ämnade säga; när dagen var inne; förskräckt; alla försök hade misslyckats; att förströ sig med att lyssna på radio; att sätta stort värde på något

3. Ange svenska motsvarigheter till följande ord och uttryck:

одним весенним утром; птички щебечут; не было ни травинки; Сельма подоткнула юбку; она вошла в загон; её глаза видели только на близком расстоянии; закапать капли в глаза; быть раздавленным; доисторическое животное; дом статара; соблюдать чистоту; модная песенка; мечтать о ком-либо; коренной житель; работодатель; классовые границы; она получила аванс; она должна приехать в Радиоуправление в назначенный час; чиновник; диктор; растеряться; ваша программа начнется только через сорок минут; мы успеем обсудить, что вы собираетесь рассказать; прочитать в эфир; мы гордимся тем, что мы сельские жители; мои маленькие питомцы

4. Avsluta följande meningar:

1. När hon någon gång skulle läsa tidningen 2. När hon kom fram... . 3. Medan godsfolket stod i branten och dividerade 4. Vad hjälper det att hålla rent... . 5. Utan att riktigt förstå... . 6. När hon strax därefter tänkte sig om... . 7. Inkommen i ett tyst rum... .

5. Skriv egna meningar med följande uffryck:

att få förskott; att höra sig för; fläckad av lera; vig som en apa; att breda på duktigt; att gå igenom; att hålla droppar i ögonen; att ha fritt för något

Stig Malmberg NYKOMLINGEN

Ur: HISTORIEN OM KENTA

Jojje lyfte ut hans väska och gick före honom mot huset. I förstugan slog en doft av nybakade bullar emot dem och i korridoren innanför stod en äldre smal kvinna i blå rock och vitt förklä och log mot dem.

— Goddag, Kennet, och välkommen till Bergsundet, sa han. Kenta nickade osäkert och tittade på Jojje.

— Det här är husmor, fru Berglund, sa Jojje. Det är husmors bullar som luktar så gott. Om en stund får du nog smaka. Vi går in på mitt kontor ett tag innan vi går upp till dom andra. Husmor ser nog till att din väska kommer upp på rummet.

På vägen till Jojjes kontor passerade de en matsal med ljusa färger och luftiga gardiner. Från övre våningen hördes skrål och skratt och en bordtennisboll studsade. Kenta kände sig en smula osäker inför mötet med sina nya kompisar, de lät så hemmastadda och säkra.

Jojje tycktes märka hans osäkerhet.¹ Han tog Kenta om axeln och tryckte den nästan omärkligt.

Kontoret var trångt och rökigt och överbelastat med papper.

— Fan, det är omöjligt att hålla ordning när man inte har nån plats att göra av papperna,² sa Jojje för sig själv och lyfte bort en trave böcker från besöksstolen. Sätt dej.³

Jojje sjönk ner i sin knarrande kontorstol, sträckte sig efter cigaretterna på bordet och tände en.

— Röker du? frågade han medan det första blosset silade ut i en fin stråle genom näsan och munnen.

— Ja tack, sa Kenta. Jojje sköt över paketet.

— Jaha, ja, sa han, så här ser det alltså ut på Bergsundet.⁴ Det är en gammal kåk och den kunde ha fler bekvämligheter, men grabbarna brukar trivas här.

— Här är fint, sa Kenta. Jag trodde den låg vid nån gata mitt i stan.

— Nära,⁶ här är lugnt och fint — när grabbarna vill ha det.

Kenta hörde konstpausen,⁶ men han brydde sig inte om att fråga. Förr eller senare skulle han få reda på vad som dolde sig bakom Jojjes trötthet, eller var det bitterhet?

— Några ord bara innan du går upp och hälsar på dom andra, sa Jojje. Vi har som du förstår en del regler som måste följas. Halv elva ska du vara hemma på vardagar, alltså måndag — torsdag. Fredagar och lördagar är det utsträckt tid,⁷ om du inte jobbar på lördan, förstås. Söndagar ska du vara inne klockan elva. Vardagar ska det vara tyst elva och söndagar halv tolv. Om du behöver vara ute längre nån gång är det bara att säga till,⁸ vi är inte så stränga här men vi måste ha vissa regler för att dom som jobbar ska orka upp om rnornarna. Låter det besvärligt?

— Nää...

— Det ordnar sej nog,⁹ sa Jojje. Han kunde inte vara mer än trettio år, men hans hår började redan få grå

stänk.¹⁰ Han såg lugn och säker ut, fast ändå anade man att han hade bekymmer. Det var på ögonen man såg det; de såg trötta ut. När han rabblade tider och förhållningsorder¹¹ såg han ut som om han funderade över något helt annat, som om han redan var i färd med att planera nästa steg. Hur många nykomlingar hade han tagit emot på sitt trånga kontor? Hur många hade han lyckats med? Och hur många hade han misslyckats med? Hur kände en föreståndare sina grabbars misslyckande? Som ett personligt nederlag eller som något oundvikligt, yrkets avigsida?¹² Jojjes jobb vill jag inte ha! tänkte Kenta.

— Hur har du det med jobb? frågade Jojje som om han hade läst Kentas tankar. Kenta skakade på huvudet.

— Du vill gärna ha något mekaniskt arbete, vill jag minnas.¹³

— Ja, helst.

— Det är svårt att få in dej när du inte har någon vana alls. Vi får försöka med yrkesskolan¹⁴ också, men det kan inte bli förrän nästa år. Till dess får du kanske räkna med att ta något påhugg.¹⁵

Ibland kan det vara marigt¹⁶ att få tag i något lämpligt, fast lite har det ju lättat på arbetsmarknaden. Du har inga känningar själv i stan?¹⁷

— Nä.

— Inga släktingar eller bekanta?

— Nää... jooo... fast inte som jag umgås med.

— Nähä, sa Jojje och smulade cigaretten i askkoppen med en snabb gest. Jag förstår.

Gjorde han? Ja, kanske stod det nånstans i papperen om morsan,¹⁸ tänkte Kenta. Han hade hennes adress men han hade ingen aning om var gatan låg. Inte för att han tänkte söka upp henne, det tjänade ändå inget till efter tretton år. Han hade inget minne av henne — utom fotografiet. Han visste inte heller varför han hade sparat det under alla år. För att ha något att hata, kanske. Hata, förresten, han brydde sig inte om henne. Inte mer än hon brydde sig om honom!

— Jag frågar bara för att du ska veta att vi gärna tar emot besök av dina anhöriga eller andra bekanta. Men kom ihåg att säja till husmor om du har matgäster.¹⁹

Jojje blåddrade bland sina papper, strök med en hand under håret som ideligen föll ner i pannan och sa:

— Ja, det skulle väl vara allt så länge. Det där med jobb får vi återkomma till. Och så en sak till: åtta kronor om dan tar vi för mat och uppehälle när du får egen inkomst. Ska vi gå upp och hälsa på dom andra? '

Kenta reste sig. Klumpen i magen hade kommit tillbaka. Det var "dom andra" som skrämde honom.

Skrålet och skratten hade tystnat från övervåningen. Pingpongbollen studsade inte längre. Visste grabbarna om att en nykomling var på väg? Satt de uppradade och väntade på honom?²⁰

Jojje gick före i den gamla slitna trappan. De kom upp i en likadan korridor som löpte genom husets bottenvåning. Stängda dörrar med nummer utanpå kantade deras väg, men fortfarande syntes inga människor till. Huset tycktes utrymt.²¹

I dagrummet halvlåg²² fyra grabbar i varsin fåtölj och halsade cococolaflaskor.²³ Mitt på golvet stod en bordtennisbord, och på bordet låg en rackets över en boll. Ingen av de fyra reste sig när Jojje klev in i rummet med Kenta efter sig. Klumpen bara växte.

— Hej grabbar, sa Jojje, det är visst dags att vädra, ' va?

— Hur skämd luft som helst bara den inte är kall,²⁴ sa en gänglig grabb²⁵ med svart mustasch och mörkt lockigt hår.

Han reste sig, drog med en hand bort svettropar vid hårfästet och kastade upp cococolaflaskan i luften. Just som Kenta väntade på att den skulle krossas mot golvet dök den gängliges seniga hand ut och nöp flaskan.

Jojje log sitt trötta leende och Kenta pustade ut.

— Det här är Kennet Persson, grabbar, sa Jojje. En ny kompis. Det här, Kenta, är Conny Svedberg, men vi brukar kalla honom för Turken.

— Tjena,²⁶ sa den svarthåriga. När ska du ha inkilning, då?

— Hej, sa Kenta. Inkilning, vad är det?²⁷

— Bry dej inte om honom, sa Jojje. Sånt har vi inte här. Det här är Peter Eriksson.

En lång, smal grabb i bruna manchesterbyxor²⁸ och gul tröja ormade sig upp ur fåtöljen²⁹ bredvid Kenta.

— Mej kallar dom för Dyrken, sa han och sträckte fram en hand.

— Sune Hansson, fortsatte Jojje. Ni två ska dela rum, förresten.

En blek grabb med oroliga ögon och fuktiga händer reste sig.

— Hej då, sa han. Det gör inget, jag har gott om plats. Jojje log svagt och klappade honom på axeln.

— Vi har bara två enkelrum här, sa han. Det ena har Turken och det andra har Nisse Grann här.

Nisse Grann hoppade upp ur fåtöljen som en boxare som hör sitt namn ropas ut av en speaker.³⁰ Han var kraftig och hade en röd svullnad under ena ögat. De andra grabbarna skrattade när han hoppade upp på golvet.

— Var glad att du slipper dela rum med Nisse, sa Dyrken.

Då hade du varit tvungen att ställa upp som sparringpartner³¹ också.

— Nisse är boxare, förklarade Jojje. Okej, jag lämnar dej här så ni får bekanta er. Om en kvart bjuder husmor på kaffe och nybakade bullar.

— Va fan har du 'gjort eftersom du har hamnat här? frågade Turken och siktade med cococolaflaskan mot Kenta.

Kenta tittade på honom för att försöka utröna om Turken drev med honom eller om det var fråga om nåt slags prov, men Turken såg lika ointresserad ut som om han frågat hur mycket klockan var.

— Jag snodde en moped,³² svarade Kenta.

— En moped? Turken såg tvivlande ut. Finns det nån som är så jävla dum att han snor en moped? Den kunde du väl inte komma nån vart med. Trodde du att du skulle kunna köra ifrån snutarna³³ med en moppe? Var kommer du ifrån, egentligen?

— Från Strömsnäs bruk utanför Traryd om du vet var det ligger.

— Småland, va?

— Ja. Fast det var aldrig meningen att köra ifrån nån med den där mopeden. Jag hade den i två månader innan dom kom på mej.

— Jaså, du! sa Turken gillande. Hur bar du dej åt?

— Jag gömde den i ett gammalt vagnslider.

En gonggong dånade från undervåningen. Turken spratt till, ställde ifrån sig cococolaflaskan på bordtennisbordet och sa:

— Kaffedags. Du får berätta mer om det där en annan gång, det vill jag höra mer om. Just nu spinner jag mer på morsans nybakade bullar.³⁴

— Morsan? sa Kenta, men Turken hörde honom inte. Han var redan på väg ner genom trappan.

— Det var husmor han menar. Vi brukar kalla henne för morsan, berättade Sune. Hon är ju faktiskt som en morsa för hela bandet.³⁵

— Hela bandet, ja, sa Kenta. Hur många bor det här och när kommer resten hem?

— Vi är tolv stycken med dej, men det får plats tjugotvå. Fem dubbelrum står tomma. Till middan är dom flesta hemma.

— När är middan?

— Klockan sex. Men kom nu, innan Turken käkar upp³⁶ alla bullarna ensam.

ANMÄRKNINGAR

I sin novell beskriver Stig Malmberg tonåringar och därför försöker han att återge deras sätt att tala. Novellen innehåller många ord som är typiska för talspråket.

Мойже tycktes märka hans osäkerhet. — Было видно, что Йо́йе заметил его неуверенность.

² rapperna — бумаги (*определенная форма мн. ч.; употребляется наряду с формой rapperen*)

³ Sätt dej. — Садись.

dej — разговорная форма от dig. Обратите внимание на использование автором разговорных форм типа sej, nån, nåt, ska, lördan, lite и др. в диалоге, в то время как при описании автор пользуется формами, принятыми в нормативной грамматике.

⁴ Bergsundet — Бергсундет — исправительная школа для несовершеннолетних правонарушителей

⁵ Nära (*разг.*) = Nej då

⁶ Kenta hörde konstpausen — Кента уловил искусственность паузы

⁷ är det utsträckt tid — можно приходить позднее

⁸ är det bara att säga till — нужно только предупредить

⁹ Det ordnar sej nog — Все образуется

¹⁰ började redan få grå stänk — уже начали сесть

¹¹ förhållningsorder — правила поведения

¹² yrkets avigsida — оборотная сторона профессии

¹³ vill jag minnas — если я правильно помню

¹⁴ yrkesskolan — ремесленное училище

¹⁵ ta något påhugg — временно заняться какой-либо работой

¹⁶ Ibland kan det vara marigt — Иногда бывает трудно

¹⁷ Du har inga känningar själv i stan? — У тебя у самого есть кто-нибудь в городе?

¹⁸ om morsan — о матери; Слово morsa пришло из сленга, в настоящее время широко употребляется в разговорном шведском языке.

¹⁹ om du har matgäster — если у тебя будут гости к обеду

²⁰ Satt de uppradade och väntade på honom? — Неужели они сидят рядком и ждут его?

²¹ Huset tycktes utrymt. — Казалось, будто дом вымер.

²² halvlåg — развалились

²³ halsade cococolaflaskor — потягивали кока-колу из бутылок

²⁴ Hur skämd luft som helst bara den inte är kall — Лучше духота, чем холод

²⁵ en gänglig grabb — долговязый парень

²⁶ Tjena (*разг.*), *тж.* tjänare — Привет! (Здорово!)

²⁷ När ska du ha inkilning, då! — Hej, sa Kenta. Inkilning, vad är det? — «Когда ты нам поставишь?» — «Привет», — сказал Кента. — «Что поставлю?»

²⁸ i bruna manchesterbyxor — в коричневых вельветовых брюках

²⁹ ormade sig upp ur fätöljen — змеиным движением поднялся с кресла

³⁰ en speaker (*pl.* speakers, speakerna) — судья на ринге, выкрикивающий имя спортсмена

³¹ sparringpartner — träningskamrat i boxning — спарринг-партнер

³² Jäg snodde en moped — Я увел мопед

³³ köra ifrån snutarna — смыться от фараонов (*полицейских*)

³⁴ Just nu spinner jag mer på morsans nybakade bullar. —

В данную минуту матушкины плюшки волнуют меня больше.

³⁶ för hela bandet = för hela gänget — для всей компании

³⁶ kakar upp — слопают

ÖVNINGAR

1. Svara på frågorna:

Hur gammal är Kenta och hur hamnade han i Bergsundets ungdomshem? Hur många pojkar bor på Bergsundets ungdomshem? Träffade Kenta sina kamrater strax efter han kommit till Bergsundets ungdomshem? Syns Jojje trivas med sitt jobb? Vilken ordning och vilka regler finns det på Bergsundets ungdomshem? Är Kenta nöjd med samtalet med de andra grabbarna? Har Kenta påverkats av sin uppväxtmiljö? Vad får du för intryck av miljön på Bergsundets ungdomshem?

2. Förklara på svenska vad följande ord och uttryck betyder:

Kenta tyckte omedelbart om huset; han hade suttit stel och spänd; huset såg ut som om det kunde ha stått någonstans i Småland; nybakade bullar; fredagar och lördagar är det utsträckt tid; du ska vara inne klockan elva; det ordnar sig nog; du får räkna med att ta något påhugg; att återkomma till något; att halsa en flaska; att kliva in i rummet; en ny kompis; ett enkelrum; ett dubbelrum; att slippa dela rum; att hamna; att sno en moped

3. Vad är motsatserna till följande adjektiv?

gammal, rolig, smal, lugn, tyst, besvärlig, säker, trött, oundviklig, marig, lämplig, sliten, gänglig, svarthårig, blek, orolig, fuktig, kraftig

4. Ange svenska motsvarigheter till följande:

привыкнуть; свежие плюшки; экономка; легкие воздушные занавески; он чувствовал себя

неуверенно; пачка книг; Йойе протянул пачку сигарет; ребятам здесь нравится; правила, которые необходимо выполнять; все образуется; когда он перечислял правила режима; покачать головой; если я не ошибаюсь; не раньше будущего года; он не имел понятия; к этому разговору мы вернемся; восемь крон за пансион и питание; гостиная; потягивать воду из горлышка бутылки; привет; вы будете жить в одной комнате; из-за чего ты сюда угодил?; зовут пить кофе; я увел мопед; она нам и вправду как мать; комната на двоих; комната на одного; пока он все не слопал

5. Tala eller skriv om följande teman:

1. Beskriv Kenta och Jojje. 2. Ungdomsbrottsligheten i Sverige är hög. Vad tror du det kan bero på? 3. Vad för intryck får du av grabbarna på Bergsundets ungdomshem?

Arvid Rundberg Ur. EN SVENSK ARBETARES MEMOARER

(Ett avsnitt)

En av Stockholms större och aktivaste bostadsföreningar var Högalids kommunistiska.¹ Jag var aktiv, ansvarade för Ny Dag² och litteraturen. Det var mitt partiarbete. Gick runt i Högalids bostadskvarter, tog upp prenumerationer och sålde bibliotek.³ En sex-åtta böcker i paket. Värvade nya medlemmar,⁴ organiserade möten och studiecirklar. Det var marxistiska grundkurser,⁵ politisk ekonomi, kurser i Sovjetunionens kommunistiska partis historia, den svenska arbetarrörelsens historia. På den tiden var entusiasmen och behovet av sådan verksamhet stort. Folk gick verkligen på kurserna för att lära och diskutera.

Vi uppmanade också våra kamrater att gå på ABF:s möten⁶ på Bryggargatan. Så att det kunde bli lite fart på sossarnas⁷ diskussioner. Så att inte ABF:s program skulle urvattnas med en massa borgerligt krimskrams.⁸ Det fanns en tendens till det redan då. Att rensa ut allt "obehagligt". Dom ville ha porslinsmålning i stället för marxism.⁹ Det är klart att ordväxlingen kunde bli skarp och att vi blev utsatta för samma diskriminering där som på arbetsplatserna av vissa figurer. Men flertalet sossar som offrade fritiden för att diskutera marxism var bra folk, goda kamrater. Dom andra gick inte så mycket på såna möten. Dom spelade väl bowling i stället, som Per Albin.¹⁰

Jag tror det fanns en klyfta inom SAP.¹¹ I krigets och fascismens skugga var massor av socialdemokrater klart mot den politik som fördes. Man hade nog diametralt motsatta åsikter i många väsentliga saker. Jag hörde socialdemokrater kalla sina egna svartfötter.¹²

Vi lade ner ett stort arbete¹³ i Högalidsföreningen. Att vara litteraturansvarig var arbetsamt.¹⁴ Trefyra kvällar i veckan gick åt.¹⁵ Jag åkte ner till partiet och hämtade böcker och broschyrer. Men jag behövde inte sälja allt själv utan kunde fördela jobbet. Vi hade väl en två tusen hushåll¹⁶ på vår lott. Högalid var en av Stockholms största och genuinaste arbetarförsamlingar.¹⁷ Och det var ett väldigt kutande i trappor,¹⁸ även om söndagarna. När man ringde på höll man Ny Dag och böckerna synliga. Först och främst inriktade man sig på att sälja lösnummer till icke-prenumeranter.¹⁹ Sedan att följa upp försäljningen med prenumeration. Jag blev väl bemött. Det bodde nästan enbart arbetare i Högalid. Dom såg vad man höll i händerna och bjöd en att stiga in. Ofta blev det kaffe och diskussion i all vänlighet. Det var plåtslagare, metallarbetare, byggnadsjobbare, renhållningsarbetare.²⁰ När man hade manglat igenom²¹ hela sitt område några gånger blev man igenkänd.

Biblioteken blev en stor framgång. Det var svenska romaner, men också ryska, amerikanska, tyska. Och så förstås Marx och Engels, Lenin och Stalin. Litteraturen hade öppnat porten till mitt medvetande så jag kunde tala mig varm för varans betydelse.²² Och förlaget höll låga priser. Utstyrsel och papperskvalitet fick sitta emellan²³ men det spelade ingen roll. Budskapet räknades.²⁴ Vi levde avlägset från dagens reklambyrådesignade slogans.²⁵

Vi organiserade också inbjudningsmöten.²⁶ Då bjöds allmänheten att diskutera nåt aktuellt problem och såna fanns det alltid i krigets spår.²⁷ Oftast gällde det kommunala frågor. Mellan diskussionerna dracks det kaffe och sjöngs allsång.

Den oerhörda propaganda som var riktad mot SKP²⁸ hade satt sina spår, det var praktiskt taget ett brott att vara kommunist i början av kriget. Men många lärde sig inte skrämmas. Det rådde trängsel och god stämning. Allmänheten tog upp frågan om hur vi skulle göra om det blev tysk ockupation trots allt.

Och vi förklarade för åhörarna att dom måste välja sida.²⁹ För mig var det enkelt och lättfattligt. Jag hade

sett fascismens första erövringståg iscensatt i Spanien, sett resultatet av detta att vägra ta ställning för eller emot. Spanien kunde demokratierna rycka på axlarna åt.³⁰ Men nu gällde det hela Europa, kunde man rycka på axlarna åt sin egen undergång? För stora grupper betydde fascism inte undergång. Polisen skötte sina jobb som vanligt men nu under nya herrar i Frankrike, arméofficerarna i Finland hade gyllene tider med stöd av tyska bajonetter, allt för stora delar av den svenska akademiska världen solade sig i Hitlers framgångar i fjärran land, hur underbart skulle inte livet bli för dom om framgångarna nådde även avlägsna lilla Sverige? Över allt förberedelser: Alle man på post för fäderneslandet³¹ var idén som helt präglade samhället. Just vid den tiden kom en film som hette Alle man på post. Efter Danmark och Norge var den svenska militärfarsens folk³² tydligen beredda att göra en insats. Alla populära folkliga skådespelare engagerades. Filmen handlade om hur svensken hamnade i beredskap mot sin vilja men beslöt sig för att göra sitt för fosterlandet. Den vanlige svensken, jobbaren, tjänstemannen, bonden. De bevakade en krigsindustri som exporterade vapen sjövägen. En spion och forskare i kanonfabriken meddelade fienden om en transport. Resultat: torpedering, fem svenska liv krävdes. Naturligtvis avslöjades spionen av den genompräktige svenske proletären, inkallad, som vanlig missnöjd basse.³³ Naturligtvis oskadliggjordes forskaren av den ädle svenske yrkesofficeren som offrade sitt liv på kuppen,³⁴ för säkerhets skull var han också bovns egen bror och hann innan han med flit körde ihjäl både sig och brodern tala om för andlösa biopubliken att boven var revolutionär fanatiker, kommunist. Det måste i logikens namn innebära lätt alla hederliga beredskapsgubbar försvarade vapenexporten till nazisterna.³⁵ Det var filmens egentliga budskap.³⁶

Kan du föreställa dig hur det kändes att resa på sig efter en sådan film och gå ut i beredskaps-Sverige?³⁷ När man visste att just fem människoliv gått åt i den svenska verkligheten på grund av fanatism. Men det var svenska nazister med en officer och en tjänstgörande landsfiskal i spetsen som mördade dom fem, kvinnor, barn, män. Det var attentåtet mot Norrskensflamman.³⁸ Hur tror du man såg på ett samhälle som serverade folket sådan propaganda? Inte bara med stor uppmärksamhet, också med stor vaksamhet. Det var inte fråga om skämt längre, till och med militärfarsen blev allvarlig. Och för oss aktiva kommunister var det så allvarligt det kan bli.

Det blev en fluga bland folk³⁹ att skaffa världskarta och knappnålar. Med hjälp av dom kunde man följa dagsläget ute i världen. Det blev ritual i många svenska hem. Far hörde på TT:s nyheter i radio och flyttade sedan sina knappnålar, städer, länder bytte ägare. Det blev populärt. Och det kan man förstå. På ett tydligt sätt kunde man hemma i vardagsrummet dag för dag följa de fascistiska arméernas väldiga framgångar och samtidigt förvandlades kriget till ett slags sällskapsspel, spännande, underhållande, man kunde delta själv, blev ett slags hemmastrateg.

För borgaren som stod där med groggen i ena handen, knappnålarna i andra och väntade på senaste nytt från Moskva (Hitlers version) var det nog bara en fråga om upprensningar innan allt var över.

Jag köpte mig också en sån där leksak i bokhandeln. Och jag tänkte ofta på kvällarna när det var nyhetsdags att nu börjar man pilla med frontens knappnålar i en väldig massa svenska hem. Alla på en gång, som styrda av nån befallande osynlig hand. Miljoner svenskar tryckte dit knappnålar men med vilka känslor? Triumf eller smärta? Det skulle du skriva en roman om. Allt jag kan säga var att vi kommunister tydligen inte hade fullt så bråttom som många andra att flytta fram knappnålarna. Det kan vara klokt att inte rusa iväg.

Tyskarna kom inte längre framåt i öster, ryssarna gick till motoffensiv. Vintern fyrtiotvå tillfogades den tyska armén ett oerhört slag utanför Moskva. Det var andra världskrigets första strimma av hopp och det var Röda armén som svarade för det.

Japans krig mot USA startade i december fyrtioett och fascismen fick en ny mäktig fiende. För oss kommunister var det inte så enkelt som att börja se på USA som en skock syföreningstanter⁴⁰ ser på Jesus för den sakens skull. Vi visste naturligtvis genom studier av Marx och Engels och moderna vetenskapliga analyser att kampen stod mellan olika kapitalistiska system. Det ena hade utvecklats snabbare än det andra och blivit fascistiskt. Nu hade socialister och parlamentariska kapitalister en gemensam fiende. Men sen då? Kapitalismens sista utvecklingsskede är fascism. Man kan väl säga så här efteråt att grunden lades, genom nödtvång, till dagens samförståndspolitik mellan USA och Sovjetunionen. Man började inte älska men acceptera varandra. 1941 såddes fröet till vår tids stora dilemma: hur länge kan Sovjetunionen uthärda USA:s allt brantare glidning ner i fascism? Det är ingen lätt fråga att besvara för socialister. Inte i

dagens teknokratiska värld. Den dag när samförstånd inte längre är möjligt drar en ny istid in som en universell katastrof. Socialism bygger på tanken att i fred och frihet bygga upp ett samhälle där varje människa får förverkliga sig själv. Det kan inte vara lätt för människor som lever i sådana samhällen att ta första steget mot katastrofen. Men 1941 var det självklart för Sovjetunionen att man i Hitler-väldet hade en gemensam fiende med de västallierade.

Någon anledning till yster glädje över USA:s inträde i kriget hade man inte. Japans segrar i inledningsskedet var så förkrossande att det stod klart att kriget snarare förlängts. Redan från början kom en stor del av våra diskussioner att gälla upprättandet av en andra front. Stalin propsade stenhårt på det. Just därför kunde vi kommunister inte förstå de vanliga storsvenska argumenten.⁴¹ De gick ut på att om tyskarna inte vann i öst så skulle Röda armén översvämma Europa, förslava Europa, som man uttryckte det. Men Sovjetunionen hade ingen sådan önskan. De som påstod detta trodde ryssarna skulle ha det, därför att man tänkte hur man själv skulle handlat, därför att man tog erövring som något självklart.⁴² Men om Stalin hade hyst såna planer skulle han inte gjort det till ett huvudnummer att USA och England genast måste öppna en andra front⁴³ genom att invadera Europa väster ifrån. Denna fråga dök upp redan 1942 och den blev central och avgörande för det fortsatta umgänget ända fram till invasionen 1944.⁴⁴

Under den här tiden fick många socialdemokrater nya tankeställare,⁴⁵ det märktes på jobbet, när man satt och rökte och snackade. Kommunisterna inte enbart accepterades av engelsmännen och amerikaner, dom beundrades. Och de mest lyhörda kom med handen utsträckt.⁴⁶ Trycket började lättna, det blev en uppmjukning mellan socialdemokrater och kommunister. Den betydelsen hade Pearl Harbor⁴⁷ för oss kommunistiska arbetare. Åtminstone förekom det på arbetsplatserna, även om det inte märktes så mycket utåt.

1941 hade LO⁴⁸ slagit till mot kommunisterna. Metalls ökända cirkulär tre och cirkulär elva⁴⁹ hade omsatts i praktiken. Vi hade transportförbud på kommunistiska tidningar.⁵⁰ Det skulle kunna skrivas en spännande och rolig bok om hur kommunisterna överlistade transportförbudet och spred sina tidningar på det mest finurliga sätt.

Metall-cirkulären förbjöd kommunism inom fackföreningsrörelsen. Ingen kommunist eller sympatisör fick väljas till någon som helst post, fick inte ens nomineras. Vid nomineringsmötena som hölls hösten fyrtioett härskade ännu den "gamla" andan. Tyskarna stötte mot Moskvas portar, ingen kommunist nominerades. Så gick några månader och valen skulle ske. Då hade den tyska armén kastats långt tillbaka från Moskva, USA och Sovjetunionen var vapenbröder. Det måste ha varit jobbigt att vara sosse på den tiden. Det hade väl förekommit trots mot cirkulär tre.⁵¹ Då strök sosseledningen bort kommunisten eller sympatisören och satte dit en socialdemokrat i stället. Så gick det faktiskt till. Det låter otroligt men det var sanktionerad socialdemokratisk politik. Men bara några månader senare visste man inte vilket ben man skulle stå på. Stadgarna säger att man inte kan ändra en nominering. Men frågan togs upp om inte ändring kunde ske ändå. Vi beslöt att i några val utöka den officiella valsedel. På så sätt invaldes några kommunister här och där. Röda armén rullade igång en väldig vinteroffensiv — man försökte börja glömma kommunistförbudet i fackföreningen.⁵² Nu efteråt kan man se det som komiskt, skratta ironiskt. Bodknodden som bockar till höger och till vänster för affärernas skull.⁵³ Men nej, det hela är ett stycke allvarlig svensk nutidshistoria och den är inte särskilt smickrande för vår omskrutna demokrati.⁵⁴

Man kan också uttrycka det så här: Sossarna gjorde sig beredda att utplåna kommunisterna, dom höjde släggan och väntade på Sovjets definitiva sammanbrott. Det kom inte och det har sossarna aldrig kunnat förlåta oss kommunister.

ANMÄRKNINGAR

¹En av Stockholms större och aktivaste bostadsföreningar var Högalids kommunistiska. — Одним из крупнейших и наиболее активных территориальных союзов был союз коммунистов в Хёгалиде.

Хёгалид — один из районов Стокгольма

² *Ny Dag* — «Ню Даг» (*газета*) В то время орган коммунистической партии Швеции. В настоящее время орган ЛПК (Левая партия — коммунисты). До 1921 г. партия называлась Левая социал-демократическая партия Швеции, в 1921-67 гг. — Коммунистическая партия Швеции. В 1977 г. из ЛПК выделилась Рабочая партия — коммунисты (РПК), печатным органом которой является газета «Норршенсфламман».

³ och sålde bibliotek — *зд.* и продавал (партийную) литературу

⁴ Värvade nya medlemmar — Агитировал вступать в партию новых членов

⁵ Det var marxistiska grundkurser — Это были курсы по основам марксизма

⁶ att gå på ABF:s möten — посещать собрания в Рабочем культурно-просветительном союзе
ABF=Arbetarbildningsförbundet —Рабочий культурно-просветительный союз

⁷ sossarna (*пазз.*) = socialdemokraterna — социал-демократы

⁸ Så att inte ABF:s program skulle urvattnas med en massa borgerligt krimskrams. — Чтобы не засорять программу Рабочего культурно-просветительного союза всякой буржуазной дребеденью.

⁹ Dom ville ha porslinsmålning i stället för marxism. — Им (социал-демократам) хотелось иметь росписи по фарфору, а не марксизм.

¹⁰ De spelade väl bowling i stället, som Per Albin. — Они, как Пер Альбин, предпочитали игру в боулинг.

Пер Альбин Ханссон (1885-1946) — социал-демократ. С 1936 по 1945 был премьер-министром коалиционного правительства.

¹¹ SAP — Social-demokratiska arbetarpartiet — социал-демократическая рабочая партия

¹² Jag hörde socialdemokrater kalla sina egna svartfötter. — Я слышал, как социал-демократы называли своих собственных членов штрейкбрехерами.

¹³ Vi lade ner ett stort arbete — Мы вложили много усилий

¹⁴ Att vara litteraturansvarig var arbetsamt. — Больших усилий требовало распространение литературы.

¹⁵ Tre-fyra kvällar i veckan gick åt. — На это уходило три-четыре вечера в неделю.

¹⁶ en två tusen hushåll — около двух тысяч семей

Неопределенный артикль *en* показывает приблизительное количество.

¹⁷ Högalid var en av Stockholms största och genuinaste arbetarförsamlingar. — Хёгалид был одним из крупнейших чисто рабочих районов Стокгольма.

¹⁸ Och det var ett väldigt kutande i trappor — И много приходилось бегать по этажам

¹⁹ att sälja lösnummer till icke-prenumeranter — продавать отдельные номера не-подписчикам

²⁰ renhållningsarbetare — мусорщики

²¹ När man hade manglat igenom — После того как обойдешь

²² så jag kunde tala mig varm för varans betydelse — *зд.* поэтому я мог горячо расхваливать качество (моего) товара

²³ Utstyrsel och papperskvalitet fick sitta emellan — Оформление книги и качество бумаги были не очень хорошие

²⁴ Budskapet räknades. — Главным было содержание.

²⁵ från dagens reklambyrådesignade slogans — от разрисованных штампов рекламных бюро

²⁶ inbjudningsmöten — собрания с приглашениями

²⁷ krigets spår — *зд.* в военное время

²⁸ SKP — Sveriges kommunistiska parti — Коммунистическая партия Швеции (название партии в 1921-1967 гг.). См. комм. 2.

²⁹ måste välja sida — должны встать на чью-то сторону

³⁰ Spanien kunde demokratierna gyska på axlarna åt. — Когда речь шла об Испании, то демократы еще могли пожимать плечами.

³¹ Alle man på post för fäderneslandet — Все должны стоять на страже родины

³² den svenska militärfarsens folk — *зд.* шведские военные

³³ Naturligtvis avslöjades spionen av den genompråktige svenske proletären, inkallad som vanlig missnöjd basse. — Шпиона, естественно, разоблачил прекрасный шведский пролетарий, как обычно недовольный тем, что его призвали на военную службу.

³⁴ som offrade sitt liv på kuppen — который, к тому же, пожертвовал собственной жизнью

³⁵ Det måste i logikens namn innebära att alla hederliga beredskapsgubbar försvarade vapenexporten till nazisterna. — Это, по логике вещей, должно было означать, что все честные парни, занятые в оборонной промышленности, выступали за экспорт оружия нацистам.

³⁶ budskap — *зд.* смысл, идея

³⁷ i beredskaps-Sverige — в Швеции, находившейся в полной боевой готовности

³⁸ Det var attentatet mot Norrskensflamman. — Это было покушение на газету «Норршенсфламман». «Норршенсфламман» с 1921 г. является органом компартии Швеции, выражающим настроения коммунистов севера страны. В 1940 г. шведские нацисты устроили поджог редакции газеты «Норршенсфламман», в результате которого погибло несколько человек, среди которых были и дети.

³⁹ Det blev en fluga bland folk — Любимым занятием для людей стало

⁴⁰ som en skock syföreningstanter — как небольшая группа тетушек, занятых в кружке шитья

⁴¹ de vanliga storsvenska argumenten — обычные великошведские рассуждения

⁴² De som påstod detta trodde ryssarna skulle ha det, därför att man tänkte hur man själv skulle handlat, därför att man tog erövring som något självklart. — Те, кто утверждал, что русские это сделают, исходили из того, что сами они поступили бы именно так, считая захватническую политику чем-то само собой разумеющимся.

⁴³ Men om Stalin hade hyst såna planer skulle han inte gjort det till ett huvudnummer att USA och England genast måste öppna en andra front. — Но если бы у Сталина были такие планы, он не требовал бы так настойчиво открытия второго фронта от США и Англии.

⁴⁴ fram till invasionen 1944 — вплоть до открытия второго фронта в 1944 г.

⁴⁵ fick många socialdemokrater nya tankeställare — у многих социал-демократов появились новые мысли

⁴⁶ Och de mest lyhörda kom med handen utsträckt. — И наиболее дальновидные протягивали (им) руку.

⁴⁷ Pearl Harbor — Пирл Харбор (*американская военная база на Гавайских островах*)

В 1941 г. японцы вероломно напали на базу и потопили большое количество американских военных кораблей. Это явилось одной из причин объявления США войны Японии.

⁴⁸ LO=Landsorganisationen — ЦОПШ (Центральное объединение профсоюзов Швеции)

⁴⁹ Metalls ökända cirkulär tre och cirkulär elva — Пресловутые циркуляры 3 и 5 профсоюза металлистов

⁵⁰ Vi hade transportförbud på kommunistiska tidningar. — Был введен запрет на перевоз коммунистической печати.

В связи со значительным ростом пронацистских симпатий в Швеции в 1940 г. правительство ввело запрет на перевоз, продажу и распространение коммунистической печати.

⁵¹ Det hade väl förekommit trots mot cirkulär tre. — Начались протесты против циркуляра 3.

⁵² man försökte börja glömma kommunistförbudet i fackföreningen — в профсоюзе попытались забыть о запрете на коммунистов

⁵³ Bodknodden som bockar till höger och till vänster för affärernas skull. — Приказчик в лавке, который кланяется направо и налево, чтобы лучше шла торговля.

⁵⁴ och den är inte särskilt smickrande för vår omskrutna demokrati — и она не очень-то лестна для нашей хваленной демократии

ÖVNINGAR

1. Svara på följande frågor:

I vilken form är boken skriven? Vilken period beskrivs i detta avsnitt? Vilket partiarbete hade den svenske arbetaren på den tiden? Vad för ämnen studerades i studiecirklar på den tiden? Var kurserna välbesökta? Varför uppmanade arbetarna sina kamrater att gå på ABF:s möten? Besökte många socialdemokrater dessa möten? Var det arbetsamt att vara litteraturansvarig? Hur många hushåll var det på arbetarnas lott? Hur organiserade arbetarna sitt jobb? Vad var deras främsta uppgift i spridningen av tidningarna? Vilka var de som köpte litteratur och tidningar? Vilka böcker sålde man? Var det svårt eller lätt att vara kommunist i början av kriget? Vilken var radions och pressens inställning till kommunisterna? Hur förde kommunisterna kampen mot nazismens ökade spridning i Sverige? Vad var filmens "Alle man på post" egentliga budskap? Vilka var organisatörerna till attentatet mot Norrskensflamman? Hur följde man kriget ute i världen i Sverige? Vad var orsaken till andra världskrigets första strimma av hopp? Hurudan var den svenska inställningen till USA i början av andra världskriget? Vilka lögner spreds

det i Sverige om Sovjetunionen i början av kriget? När började inställningen till Sovjetunionen förändras? Vilken betydelse hade Metalls ökända cirkulär tre och cirkulär elva? Vad innebär transportförbudet på kommunistiska tidningar? Vad har sossarna aldrig kunnat förlåta kommunisterna?

2. Ange synonymer till följande ord och uttryck:

att organisera möten; att uppmana; en sosse; flertalet; att offra fritiden; att vara mot någon politik; svartfötter; att lägga ner ett stort arbete; en icke-prenumerant; att stiga in; att sjunga allsång; att sätta sig till motvärn; att förråda; det blev en fluga bland folk; dag för dag; att starta; att omsätta i praktiken; att rulla i gång en offensiv; att utplåna

3. Förklara på svenska vad följande ord och uttryck betyder:

arméofficerarna i Finland hade gyllene tider; att rycka på axlarna åt något; den svenska akademiska världen; det fanns en klyfta i SAP; att bli en slags hemmastrateg; ett samhälle där varje människa får förverkliga sig själv; de mest lyhörda kom med handen utsträckt; att nominera någon; en sanktionerad politik; en omskruten demokrati; det måste ha varit jobbigt att vara sosse på den tiden; en sex-åtta böcker

4. Skriv egna meningar med följande ord och uttryck:

att värva nya medlemmar; det kunde bli lite fart på diskussioner; att urvattna ett program; att ha diametralt motsatta åsikter; att fördela jobbet; att välja sida; beredskaps-Sverige; "att servera propagandan; att följa dagsläget ute i världen

5. Ange svenska motsvarigheter till följande ryska ord och uttryck:

агитировать вступать в партию; чтобы внести живую струю в дискуссию; диаметрально противоположные мнения; чисто рабочий район; книги пробудили мое сознание; многие не давали себя запугивать; нужно организовать сопротивление; надо сделать выбор; пожимать плечами; пожертвовать своей жизнью; затаившие дыхание зрители; идея, замысел; покушение на редакцию газеты; перейти в контрнаступление; ошеломляющий удар под Москвой; великошведские рассуждения; распространять коммунистические газеты самым хитроумным способом; это не очень-то лестно для нашей хваленой демократии

Per E. Rundqvist TE OCH SYMPATI

(Förkortad)

— Ja, hej då! kom det från hallen.

— He-ej..., svarade föräldrarna över tidningarna. Tittade så hastigt upp. Det var Gullans röst. Föräldrarna tittade mot dörren.

— Vart ska du, ska du ut? ropade modern. När bara ett otydligt mummel kom som svar, sa hon:

— Vad säger du för nåt? Kom in så vi hör. Gullan kom motvilligt in. Hon var snyggt och propert klädd i en storrändig tröja som tänjts ut så den snuddade

vid knäna, ett par smala svarta byxor satt som korvskinn och slutade strax under tröjan och något som liknade balettskor på fötterna. I nacken hängde håret i en prydlig hästsvans, läpparna var egendomligt violetta.

— Herre gud, suckade fadern. Han mötte ett par trotsiga ögon och bet av sucken. — Vad sa du egentligen därute? sa han.

— Jag? sa Gullan. Jag sa ingenting.

— Hörde du inte att vi frågade då?

— Att ni frågade?

Fadern teg. Modern sa. — Vi frågade vart du ska gå?

— Det hörde jag inte, sa Gullan.

Fadern reste sig halvvägs, men satte sig igen. Med händerna hårt knäppta i knät, sa han:

— Vi frågade och frågar, mamma och jag, vart du tänker gå?

— Ä, jasså. Ja — ut.

— Ut? sa fadern och väntade. Gullan väntade också.

Hon var alls inte ointresserad, bara oförstående. Hon slog ner blicken men höjde den igen, avvaktande.

Fadern förtydligade med en ansträngning:

— Vart ut?

— Ä — bara ut.

— Vem ska du träffa? sa modern. Är det den där Jocke nu igen?

— Å, ingen särskild just. Kanske Jocke.

— Å och å och å! sa fadern. Hur skulle du ta det, om mamma och jag bara svarade "å" på allting som du frågade? Va?

— Jag har väl inte frågat något, sa Gullan. Modern la hastigt en lugnande hand på faderns knä. Hon lutade sig fram och sa med oändligt tålmod men med eftertryck på varje ord:

— Vi vill bara höra vart du ska gå, vad du ska göra och vem du ska träffa.

— Det har jag ju sagt, sa hon. Föräldrarna teg en stund. Så sa modern:

— Har du läst läxorna?

— Ja.

— Kan du dom?

— Ja.

— Vad har du för läxor?

Gullan lossade bandet från hästsvansen och började med invecklade, akrobatiska rörelser att knyta fast det igen.

— Nå? sa modern.

— Va? sa Gullan. Hon tittade undrande upp, tycktes plötsligt erinra sig något. — Ä, läxorna, sa hon. Läxorna — vi har inga till i morron. Och med hakan nerborrad i tröjan gick hon fram till modern, vände ryggen till och knäade lite.¹ — Vill du hjälpa mej att knyta? Men hårt.

Modern knöt hårt. Gullan skakade prövande på hästsvansen och lät blicken gå mellan föräldrarna:

— Kan jag gå nu då?

Modern grep hennes ena hand med bägge sina och höll den så. Gullan skakade den lite upp och ner som för att säga adjö, men satt fast.

— Gullan, sa modern allvarligt, du är femton år.

Gullan såg ett ögonblick ut som om hon tänkte förneka fakta, men resignerade. Hon trutade med läpparna och väntade med fjärranblick.²

— Förstår du inte att pappa och jag är rädda om dej? sa modern. Du springer ute nästan varenda kväll med den där Jocke, men vi har ingen aning om vem den där — vem Jocke är. Han kan ju vara vem som helst, fortsatte hon och såg på dottern och kom plötsligt av sig. — Jag menar, sa hon hastigt, att pappa och jag vet ju ingenting. Och till detta nickade fadern medhåll, men den som satt inne med alla tillgängliga upplysningar knep ihop de violetta läpparna och teg.

— Vad gör han? sa fadern. Går han i skolan? Hur gammal är han?

— Får han springa ute så här varenda kväll, avbröt modern, och vad säger hans föräldrar? Har du träffat hans föräldrar? Kan dom verkligen tycka om, att han springer ute så här? Kan det verkligen vara en ordentlig pojke, som springer ute så här? Det kan det säkert inte.

— Hur kan du säga att han inte är ordentlig, när du inte ens vet vem han är?

Fadern reste sig. Han gav hästsvansen en misstänksam blick, som anade han nåt slags trolldom i den. Han körde händerna djupt i kavajfickorna och grävde energiskt en stund utan att tyckas finna något. Han drog upp två tomma händer och höll fram dem:

— Vi vill ju bara veta vem han är, sa han. Vi vill se honom. Vi vill träffa honom och tala med honom.

— Han säger nästan ingenting, sa Gullan.

Det blev tyst en stund. En vindil slog lätt mot rutan och försvann och tycktes dra Gullans tankar mot ett fjärran: de violetta läpparna var halvt åtskilda och hästsvansen hängde väntande och slak. Så sa modern:

— Han svarar väl åtminstone på tilltal!

Och till detta skakade fadern tvivlande på huvudet, medan han såg på sin dotter och väntade. Han väntade länge. Han sa själv till slut:

— Nu tar du upp honom hit i kväll, Gullan. Du ska ju ändå träffa honom, och då kan ni lika gärna sitta här ett tag som att ränna ute på gatorna. Gör nu så, sa han, gör nu så som mamma och jag säger.

— Vad tänker ni fråga honom? sa Gullan.

Föräldrarna tittade på varandra. När de såg på Gullan igen, var det tydligt att hon väntade ett vettigt svar. Och hon svepte in rummet i en gest, som kom rummet att verka besynnerligt tomt:

— Och vad ska vi göra här då?

— Å — sa modern och ryckte upp sig lite — å, jag lagar lite te — och så får vi prata och så. Och medan jag lagar te, så pratar pappa och han, å...

— Vada om?³

— Vada om? Fadern körde händerna djupt i fickorna och grävde en stund. — Va i hälsingland,⁴ sa han och drog upp dem igen, ta bara hit pojken så ska vi väl kunna hitta på något att tala om! Vi är väl inte stumma heller!

— Han säger inte mycket, sa Gullan.

Fadern gick fram och grep henne i armarna, och hon kroknade till så plötsligt att han snabbt släppte henne. Hon rätade långsamt på sig igen, men inte helt. Hon drog upp tröjarmarna och strök försiktigt över de bara armarna, där en obetydlig rodnad för snabbt bleknade.

— Men var är han? sa modern. Var håller han hus just nu? Var skulle ni träffas? Gullan tvekade — så gjorde hon en gest mot gatan. Föräldrarna gick raskt till fönstret och tittade ner. Stödd mot lyktstolpen därnere hängde en ensam skrynklig individ i säcklig jacka, händerna djupt i byxfickorna och en fimp klistrad vid ena mungipan. Han verkade inte precis redlös, men tycktes ha svårt att stå. De vände sig om:

— Nej, sa de, därnere är han inte — om han inte står i porten.

Gullan gick fram och tittade. Hon höjde handen till en vinkning, och den skrynklige vid lyktstolpen, som just spottade ut fimpen och drog med handen genom det rufsiga håret, höjde handen ännu en aning och lät den så lojt sjunka.⁵ Så fick han syn på de andra ansiktena och gav lyktstolpen en puff med ryggen så han stod, om inte precis rak, så dock

stod för sig själv. Han tycktes leta efter något i rännstenen. Föräldrarna vände blicken mot Gullan.

— Men ser ni då ingenting, sa Gullan. Där står han ju. Och efter en stund och med tvekan, sa hon:

— Vill ni att jag ska hämta upp honom?

Och när ingen svarade. — Eller annars går jag väl nu.

— Går? sa modern. Vart? Jag menar...

— Hämta honom, sa fadern.

Gullan dröjde. Hon vägde långsamt på ena foten och mönstrade noga föräldrarna. Så sa hon:

— Ni verkar inte så förtjusta precis. Hur ska jag veta, hur ni kommer att uppföra er mot honom.

— Uppföra oss! skrek fader. Vi uppföra oss! Men modern avbröt snabbt:

— Lugn, Gustav, lugn! På det där sättet går det inte. Vi måste ta det lugnt. Och vi känner honom ju inte än. Han kanske är riktigt bra, tillade hon tvekande, och fadern sjönk ner i fätöljen.

— Jag ska vara som ett lamm, sa han. Som ett lamm, upprepade han med eftertryck och började energiskt rensa pipan, la tändstickor, tobakspung och alla attiraljer till rätta och väntade. Och väntade länge. Han väntade också länge efter det han hört dem i hallen, där hustrun tog emot. Hustrun visade sig först. Hennes blickar uttryckte endast ett:

— Lugn, Gustav, lugn!

Och så kom Gullan — med ett underligt skimmer över ögon och panna — och så kom Jocke. Avskalad den säckiga kavajen⁶ bar han en storrändig tröja, uttänjd till knäna, ett par smala svarta byxor, men inga balettskor. Han nickade trumpet, kurade ihop axlarna, kom så plötsligt rätt snabbt och med lite rullande gång över till fadern, sträckte fram handen och nickade. Fadern förnam en egendomlig tunghäfta.⁷ Han såg rätt hjälplöst efter Gullan: hon hade placerat sig gränsle över karmen till en fätölj, satt lutad snett framåt med huvudet på sned och såg och såg och såg... och underligt nog även lyssnade. Underligt, för det var alldeles tyst nu. Och den hon såg på hade blivit stående, livsfarligt nonchalant lutad framåt med hängande armar. Där stod han, till synes fullkomligt likgiltig inför den kärlek utan ord, som likt en varm ström strömmade emot honom från Gullans ögon, som glänste stora och varma ovan hennes violetta läppar och långtröjeinhöjda kropp. Fadern vände generad bort blicken. Såg sig hjälplöst omkring. Och sa:

— Var är mamma?

När ingen svarade på detta, utropade han plötsligt:

— Javisst, ja, jag tror vi får te snart. Och vände sig till Jocke. — Ni dricker väl te?

Jocke tittade upp ett ögonblick. — Inte ofta, sa han.

Fadern sträckte handen efter ett cigarettpaket. — Om ni får för era,⁸ sa han och sträckte så bara fram paketet. Och när modern kom in, satt Jocke obekvämt på karmen av en stol och drog djupa, fundersamma halsbloss och stirrade buttert i golvet.

— Ja, se nu har vi teet här, sa fadern. Gullan rätade på kroppen och såg på Jocke.

— Jag vet inte..., sa hon.

— Jag vet inte..., sa Jocke.

— Egentligen skulle vi också träffa Majsan och Olle, sa Gullan.

Och när ingenting mer blev sagt, sa modern: — Och vad ska ni göra då? Och tänkte i detsamma: Vi kan inte ta upp Majsan och Olle också — för tar vi upp Majsan och Olle finns det säkert bara fler, och vi kan inte ta upp *alla*. Och hon tänkte: ser dom *alla* likadana ut, och hur kan dom hålla isär varandra?⁹ Och hon såg plötsligt sin dotters blickar på Jocke och förstod, att det kunde dom. Hon upprepade utan större hopp:

— Vad ska ni göra då?

Gullan tittade på Jocke, Jocke på Gullan. Det kändes i rummet som: "Om vi visste — vad skulle vi svara..."

— Brukar ni aldrig gå hem till — till Jocke? sa fadern.

— Inte ofta, sa Jocke.

Fadern reste sig. Han hade knappt rest sig, förrän också Gullan och Jocke stod på golvet. Och för första gången såg han något som nästan liknade intresse — för hans person — i deras ögon. Innan han hunnit samla sig och tänkt efter varför han egentligen hade rest sig, hade han Jockes hand i sin, och med en talförhet som var överväldigande och överraskande, sa Jocke:

— Tack så hemskt mycket, det var väldigt skojigt.¹⁰ Och utan större ansträngning sa han detsamma till modern, och fadern och modern kände en klapp av Gul lans hand på sina kinder och såg mot hallen och såg dem försvinna och såg på varandra. Och de gick långsamt fram till fönstret och såg dem komma ut — såg dem släntra över gatan med en meter mellan sig, tysta som mumier — släntra i väg mot ett mål, som dom bar långt och tyst och" djupt inom sig själva.

— Vill du ha te? sa modern.

— Inte ofta, sa fadern.

ANMÄRKNINGAR

¹ och knäade lite — и слегка присела (*букв, согнула колени*)

² och väntade med fjärranblick — и ждала с отсутствующим выражением

³ vada om? (*разг.*) — vad då om? — о чем же?

⁴ Va i hälsingland = vad i helvete — Какого черта?

hälsingland — не очень грубое ругательство

⁵ lät den så lojt sjunka — и вяло опустил ее (*руку*)

⁶ Avskalad den säckiga kavajen — Лишенный мешковатого пиджака

att avskala — снять кожуру, почистить (*яблоко, картошку* и т.п.)

⁷ Fadern förnam en egendomlig tunghäfta. — Отец ощущал, что ему трудно что-либо сказать att lida av tunghäfta — испытывать затруднения в подборе слов для выражения мысли

⁸ Om ni får för era — Если хотите

⁹ hålla isär varandra — различать друг друга

¹⁰ Tack så hemskt mycket, det var väldigt skojigt. — Огромное спасибо, было очень интересно. Обычная фраза, которую произносят при прощании.

ÖVNINGAR

1. Svara på följande frågor:

Varför är föräldrarna oroliga för Gullan? Är Gullan och Jocke typiska tonåringar? Varför är det så svårt för föräldrarna att få kontakt med Gullan och Jocke? Har föräldrarna nått någonting genom att bjuda in Jocke till sig?

2. Hur uppfattar Du följande?

hon var snyggt och proppert klädd; byxor satt som korvskinn; håret hängde i en prydlig hästsvans; fadern förtydligade; att förneka fakta; att vara rädd om någon; fadern nickade medhåll; en ordentlig pojke; en sak i taget; med vanda rörelser; han svarar väl åtminstone på tilltal; nu tar du upp honom hit i kväll; ett vettigt svar; att laga te; jag ska vara som ett lamm; att samla sig; han sa detsamma till modern; att släntra i väg mot ett mål

3. Avsluta följande meningar:

Han hade knappt rest sig... . Innan han hunnit samla sig... . Medan modern lagade te i köket... . Innan han tänkt säga något... . Och när han kom in... .

4. Ange svenska motsvarigheter till följande:

неохотно войти в комнату; отец почти поднялся с кресла, но опять сел на свое место; с бесконечным терпением; ты выучила уроки?; нам ничего не задали на завтра; она смирилась; Гуллан надула губы; я боюсь за тебя; отец вздохнул; она повернулась к матери спиной; отец с сомнением покачал головой; о чем вы хотите спросить его?; она ждала разумного ответа; Гуллан заколебалась; приведи его; мы должны к этому относиться спокойно; отец с трудом подыскивал слова; большое спасибо, было очень интересно; они посмотрели друг на друга; они увидели, как подростки удалялись

5. Ge synonymer till följande:

vara oförstående; att förtydliga; hon får aldrig tillfälle att svara; fadern reste sig; att ränna ute på gatorna; sitta här ett tag; underlig; att hålla hus någonstans; att gå raskt; han tycktes ha svårt att stå; så fick han syn på de andra ansiktena; att uppföra sig; att förnimma; att stirra buttert

Pär Rådström KUNGEN

(Förkortad)

Roger Åke Pentebjär var född 1940 och alltså hur förbluffande det än kan låta¹ snart tjugotre år. Hans intressen var mångsidiga och sträckte sig från The Shadows² till ishockey. Dessutom rökte han ett mycket bestämt märke filtercigarretter,³ hade gjort lumpen i flyget,⁴ jobbade på en optikerfirma och hade alltså en för sin ålder mycket god social ställning. Detta att han jobbade på en optikerfirma medförde emellertid att han hade ett otal små blemmor i pannan⁵ vilka han outtröttligt förklarade inte berodde på att han fortfarande hade finnar utan de hade också sin orsak i att vid slipning av glas flyger det ett enormt antal små glasskivor i luften⁶ och många av dem hamnar i pannan och ger alltså upphov till blemmor.

Roger var mycket noga med att få det sagt.⁷ Han ville inte nån skulle tro att han hade finnar. Finnar hade småkillar som ännu inte lumpat i flyget och som inte var nästan optiker.

Roger var mån om sin sociala ställning.⁸

Ute i Lermossen⁹ där han bodde var han egentligen den som kommit längst¹⁰ om man inte räknar Kent förstås men han hade ju en morbror i Staterna.¹¹ Så att han kunde sticka över var ju inte så konstigt.¹²

Fast på något sätt var det alltid svårt när dom snackade om Kent.¹³

Men nu för tiden var det färre som snackade om Kent. Han var nästan glömd. Och i Lermossen var Roger kung.

Fast han höll på att bli litet gammal förstås. Tjugotre år i maj. Nu hade han visserligen konstant bytt brudar¹⁴ och försökt hålla dom kring så där sjutton, max arton,¹⁵ men många snackade om att gånga sig.¹⁶

Och giftermål var inte vad Roger drömde om ännu.

Nej, gifta sig det var sånt man gjorde med Sophia Loren¹⁷ eller möjligen Lill-Babs.¹⁸ Men man kunde ju inte gånga sig med Liz till exempel. Det gick ju inte. Hon var ju bara sjutton år och inte ett dugg känd.

Att bli kung i Lermossen hade varit besvärligt. Det hade tagit sin tid.¹⁹ Han hade varit tvungen att skaffa sig en bil till exempel fast han varken hade råd eller särskild lust. Han hade hellre velat behålla motorcykeln.²⁰ Och han hade varit tvungen att hårdträna i hockey så han kom med och fick spela i kvalifiken.²¹ Så att det åtminstone kunde gå rykten om värvning till något divisionslag.²² Det är klart att drömmen var ju Hammarby²³ men det var ju inte att tänka på. Och nu var han för gammal. Nu hade han lagt av.²⁴ Men det är marigt²⁵ att vara kung när man lagt av.

Han började bli gammal. Tjugotre i maj. Han hann inte längre så som han gjort.

Så Roger funderade på att dra sig tillbaka.²⁶

Jag börjar bli gammal tänkte han ibland. Det är lika bra att lägga av. Vad han menade var att flytta hemifrån och överge Lermossen och bli stockholmare.

Lermossen var en av de äldre sovstäderna. Där fanns gott om långa trevåningshus från fyrtiotalet. Och redan när Roger var fyra år hade familjen Pettersson tagit sig namnet Pentebjär och flyttat till Lermossen från Kungsholmen. Man hade haft en mörk etta åt gården²⁷ på Hantver-kargatan och den hade mormor fått. Nu var det tal om att mormor skulle på nåt hem av nåt slag²⁸ och då skulle kanske Roger få den där ettan. Häri talade om det som att han funderade på att skaffa sig en våning i stan. Det lät nåt.²⁹

Men ändå kändes det farligt. Här ute i Lermossen fanns allt det han var säker på. Här var han kung. Visserligen jobbade han ganska nära stan. Optikern han jobbade hos hade affär i Johanneshov.³⁰ Men det var något otruggt över stan. Att bli kung i stan var litet svårare. Där fanns killar som spelade med i Hammarby och Gnaget och Djurgårn.³¹

Stan var en mycket farligare värld. Där lämnades man liksom utan bakgrund.³² I Lermossen visste man allting. Där fanns allting på plats. Ville man kunde man tråka korvgubben,³³ man visste precis hur långt man kunde gå. En gång hade dom tråkat en korvgubbe på Götgatan.³⁴ Han hade öppnat dörren och stigit ut och frågat om det var nåt han kunde göra för dom. Och det visade sig att han var inte mer än fyrtio år eller nåt och stor och stark och inte alls som korvgubben i Lermossen som bergis var över sextio³⁵ eller sjuttio eller nåt och som stått där hela Rogers liv. Hela Rogers liv hade det varit samma korvgubbe. Och nu de sista tio åren hade dom visserligen byggt hemskt mycket där ute men ändå så var det fortfarande Lermossen. När han låg i lumpen så var det klart att han var stockholmare. Men vad visste han egentligen om Stockholm? Han kände ingenting för stan. Han var egentligen litet rädd för stan. Och det var alla de andra killarna också. Alla dom där som åkte in i bilar och satt på Kungsgatan³⁶ om kvällarna och skrek. Dom tog med sig förorten in i bilen. Sin egen trygghet och så satt dom där på Kungsgatan och skrek ut sin egen rädsla.

Stockholmarna verkade så säkra på nåt sätt. Ta optikern till exempel. Han var väl närmare sextio och han snackade om stan som om det var nån sorts förort. Han snackade om Stureplan och Norrmalmstorg ungefär som om Han snackat om *piazzan* i Lermossen eller något.³⁷ Som ett torg dit man gick och där det också stod en korvgubbe. Och som man gått till när man var liten. Men hade man som Roger varit Kung så var man tvungen. Man var tvungen att lämna Lermossen. Man blev gammal och man fick inte gå kvar. Roger stod framför spegeln på jobbet och kammade sig. Dagen var slut. Ute snöade det. Idag skulle morsan åka med mormor till det där hemmet och det skulle bli bestämt om han skulle få den där ettan eller ej. Och blev det bestämt kunde han flytta redan på måndag. Det var litet farligt.

I kväll skulle han gå med Elisabeth på bio. Elisabeth var bara arton men såg ut som Liz Taylor³⁸ och han kallade henne Liz och det var först på sista veckorna han börjat tänka på att hon kanske såg litet ung ut. Han menade att hon hade litet för mycket glaspärlor i halsbandet och så. Och målade ögonen för mycket. Han hade börjat se sig omkring när dom gick på bio. Och jämfört henne med dom andra brudarna. Och det var klart att hon var snygg. Men hon var litet för snygg på nåt sätt. Det syntes för mycket. Och så hade hon litet för korta kjolar. Han som alltid gillat att brudarna har korta kjolar. Men plötsligt hade han börjat tycka att hennes var väl korta.

Alltsammans hade börjat med den där jättesnygga bruden³⁹ som egentligen inte var så snygg i foyern till Rigoletto⁴⁰ som han stått och spanat in medan Liz var på toaletten eller något. Hon hade varit gammal. Bergis en tjugo år och han hade stått där och liksom bara tittat på henne så där litet trött. Och hon hade knappast haft något målat kring ögonen alls och kjolarna hade nästan gått nedanför knäna. Och inte ett halsband hade hon haft på sig. Men på nåt sätt hade hon sett finare ut ändå än någon annan han känt och sen när Liz äntligen kom så hade han känt sig generad. Han som var Kung. Är det inte konstigt?

Sen hade han varit sur hela kvällen och hon hade naturligtvis inte fattat vad det gällde och när dom kom ut så hade dom fått gå ända ner till Birger Jarlsgatan⁴¹ där han ställt bilen och då hade han plötsligt sett den där bruden igen tillsammans med nån kille. Och killen hade sett jät-tedum ut med nån sorts luva på huvudet. Och då hade han stannat framför bilen och Liz hade krupit in och då visade det sig att den där andra bruden och hennes kille också hade en bil här.

Dom var stockholmare, tänkte han när han körde hem. Stadsbor. Det är det som var felet. Och så hade han skällt på Liz för att hon gnolat "I wanna be Bobby's girl".⁴²

— Jag kan den där satans låten,⁴³ hade han sagt och satt på radion i stället och där hade varit nån sorts konsert eller opera eller något och han hade låtit det hålla på.

— Jag gillar sånt, hade han sagt. Och så bara kört Liz till hörnet och sen stuckit ut ensam och kört en

timme och hört först på den där konserten eller vad det var och sen under tystnad. Bara kört för sig själv och undrat om det skulle bli så att morsan fixade den där ettan⁴⁴ och han blev tvungen flytta till stan.

Nu, som sagt, var dagen slut och han var sist på jobbet. Han kammade sig färdigt och gick. Låste noga efter sig och stod en stund i snön och gick sen bort till bilen. Måste köpa soppa, tänkte han. Det är dyrt att ha bil. I stan blev det marigt också för där hade han ingenstans att ställa den. Man kanske skulle göra sig av med den. Eller byta den mot en liten Folka eller något. Eller en Saab.⁴⁵ Han började en monolog av gamla vanan.

Kungsmonologen fortsatte att välla fram medan han startade och gled iväg. Men det blev ändå inte nån riktig tillfredsställelse. Han hade över huvud taget märkt det att han inte fick ut lika mycket av sina monologer⁴⁶ nu för tiden som förr. Dom gav inte samma tillfredsställelse. Han började tröttna på sjna egna monologer. Han åkte in till stan. Och ställde ifrån sig bilen⁴⁷ och gick. Det hade han aldrig gjort förut. Han gick utan bil, utan skal,⁴⁸ Kungsgatan ner mot Stureplan. Alldeles ensam. Utan bil. Utan världens snyggaste brud och utan monolog. Han låtsades inte ens att han var just hemkommen från Staterna. Han tänkte på sig själv som Roger Pentebjär. Han var förresten inte nöjd med sitt namn. Han hade sista tiden tyckt det varit bättre heta Pettersson. Pentebjär gillade han inte. Det hade varit OK⁴⁹ i Lermossen men här i stan verkade det litet dumt tyckte han.

Han gick in på ett konditori. Det hade han heller aldrig gjort ensam. När han tänkte efter kunde han förresten inte påminna sig att han varit i stan ensam en enda kväll så här. Alltid med ett gäng eller med nån brud. Eller också hade han suttit i bilen. Han beställde kaffe och två smörgåsar.

Qet var mörkt ute och snöyra och ändå började det bli allt mer folk på gatan. Som skulle på bio eller krogen eller nåt. Han kände inte igen en enda människa. Han satt där vid sitt bord och såg ut genom fönstret och tänkte att egentligen är det kanske inte så farligt. Man lär sig väl den här stan också även om man inte kan bli kung.

När han betalade och gick hade sjuföreställningen⁵⁰ redan börjat och det var tommare. Han hade ingen lust att gå på bio själv, så han gick långsamt Kungsgatan upp. Det var som om allt han kunde, allt han lärt sig var meningslöst. Att vara snabb i hockey. Vad hade man för glädje av det? Att ha kommit in vid flyget när alla andra kom till infanteriet.⁵¹ Vad hade man för glädje av det?

Och ändå. Kanske. Den här vinterkvällen när Kung Roger av Lermossen skulle abdikera så var han inte alltför illa förberedd. Han var ju nästan vuxen. Ett av de säkraste tecknen är att man tröttnar på sina egna konungsliga monologer och att man börjar nalkas den man i verkligheten Roger var ganska nära sig själv och uppe vid Konserthuset gick han ner till tunnelbanan och ringde hem. Det var hans mamma som svarade. — Hej morsan, sa han. Gick det bra?

— Jo då, sa hon, du får lägenheten.

— Fint, jag kommer hem strax. Och så la han på luren och vände sig om.

ANMÄRKNINGAR

¹ och alltså hur förbluffande det än kan låta — и, следовательно, как бы ошеломляюще это ни звучало

² The Shadows (англ.) — «Тени» — название популярного музыкального ансамбля в конце 50-х — начале 60-х гг.

³ ett mycket bestämt märke filtercigaretter — весьма определенную марку сигарет с фильтром

⁴ hade gjort lumpen i flyget — неся воинскую повинность, он служил в воздушных войсках

⁵ att han hade ett otal små blemmor i pannan — то, что у него было бесчисленное количество прыщей на лбу ⁰ att vid slipning av glas flyger det ett enormt antal små glasskivor i luften — что при обработке стекла в воздухе носятся его мельчайшие частицы

⁷ Roger var mycket noga med att få det sagt — Роджер всегда считал нужным говорить это

⁸ Roger var mån om sin sociala ställning — Роджера беспокоило его социальное положение

⁹ Lermossen — пригород Стокгольма, так называемый «город-спальня» (sovstad), жители которого работают в Стокгольме

¹⁰ den som kommit längst — тот, кто добился наибольших успехов в жизни

¹¹ Staterna (разг.) — Соединенные Штаты Америки

¹² Så att han kunde sticka över var ju inte så konstigt. — И было совсем не удивительно, что он смог туда уехать, sticka (жаре.) — удрать, смыться

- ¹³ när de snackade om Kent — когда речь шла о Кенте
- ¹⁴ brudar (*жарг.*) — девушки
- ¹⁵ så där sjutton, max arton — примерно около 17, не старше 18 лет
- ¹⁶ gånga sig (*жарг.*) — жениться
- ¹⁷ Sophia Loren — известная итальянская киноактриса
- ¹⁸ Lill-Babs — популярная шведская актриса, певица
- ¹⁹ Det hade tagit sin tid. — На это ушло много времени.
- ²⁰ Han hade hellre velat behålla motorcykeln. — Скорее ему хотелось сохранить мотоцикл.
- ²¹ Och han hade varit tvungen att hårdträna i hockey så han kom med och fick spela i kvalifiken. — И он был вынужден много тренироваться в хоккее, чтобы попасть в отборочную группу.
- ²² om värvning till något divisionslag — об отборе в какую-нибудь команду высшей лиги
- ²³ Hammarby — Хаммарбю — один из самых известных спортивных клубов Швеции
- ²⁴ Nu hade han lagt av. — Теперь он покончил со всем.
- ²⁵ marigt (*разг.*) — трудно
- ²⁶ att dra sig tillbaka — уйти
- ²⁷ en mörk etta åt gården — темная однокомнатная квартира с окнами во двор
- ²⁸ att mormor skulle på nåt hem av nåt slag — что бабушка переедет в какой-нибудь дом (*имеется в виду дом для престарелых*)
- ²⁹ Det lät nåt. — Это что-то значило.
- ³⁰ Optikern han jobbade hos hade affär i Johanneshov. — Владелец оптической фирмы, у которого он служил, имел магазин по продаже оптики в Юханнесхоф. Юханнесхоф — один из районов Стокгольма
- ³¹ Hammarby och Gnaget och Djurgårn — названия различных спортивных клубов Швеции
- ³² liksom utan bakgrund — как бы без опоры
- ³³ tråka korvgubben (*разг.*) — дразнить продавца горячих сосисок
- ³⁴ Götgatan — улица в южной части Стокгольма
- ³⁵ som bergis var över sextio — которому, наверняка, было больше шестидесяти
bergis (*сленг*) — наверняка, конечно
- ³⁶ Kungsgatan — название центральной улицы Стокгольма
- ³⁷ Han snackade om Stureplan och Norrmalmstorg ungefär som om han snackat om piazzan i Lermossen. — Он болтал о Стюреплан и Норрмальмсторг, как о какой-нибудь площади в Лермоссен. Стюреплан, Норрмальмсторг — названия центральных площадей Стокгольма; piazzan (*итал.*) — площадь
- ³⁸ Liz Taylor — известная американская кинозвезда
- ³⁹ jättesnygga bruden — удивительно красивая девушка
Слово jätte часто употребляется в качестве первой части сложного слова (чаще прилагательного) для усиления того, что выражено во второй части.
- ⁴⁰ Rigoletto — название кинотеатра в центре Стокгольма
- ⁴¹ Birger Jarlsgatan — название улицы в Стокгольме
- ⁴² "I wanna be Bobby's girl" (*англ.*) — «Я хочу быть девушкой Бобби» — популярная песня
- ⁴³ Jag kan den där satans låten (*разг.*) — Я знаю эту чертову мелодию
- ⁴⁴ om morsan fixade den där ettan — устроила ли мать эту однокомнатную квартиру
- ⁴⁶ Eller byta den mot en liten Folka eller något. Eller en Saab. — Или поменять ее на небольшой фольксваген или другую (машину). Или же на Сааб.
Фольксваген, Сааб — марки автомашин. ⁴⁰ att han inte fick ut lika mycket av sina monologer — что он уже не получал такого удовольствия от своих монологов
- ⁴⁷ och ställde ifrån sig bilen — и оставил машину
- ⁴⁸ utan skal — без защиты (*букв.* без оболочки)
- ⁴⁹ ОК (*англ.*) — о'кей
- ⁵⁰ sjuföreställningen — семичасовой сеанс
- ⁵¹ att ha kommit in vid flyget när alla andra kom till infanteriet — попасть в воздушные войска, когда

все другие попали в пехоту

⁶² Ett av de säkraste tecknen är att man tröttnar på sina egna konungsliga monologer och att man börjar nalkas den man i verkligheten är. — Одним из самых надежных признаков является то, что королевские монологи надоедают и что начинаешь превращаться в того человека, каким ты в действительности являешься.

ÖVNINGAR

1. Svara på följande frågor:

Hur gammal var Roger Åke Pentebjär? Hette han Pentebjär hela sitt liv? Var arbetade han? Varför hade han ett otal små blemmor i pannan? Hade han någon ställning i Lermossen? Var det lätt att vara kung i Lermossen? Varför funderade han på att dra sig tillbaka? Ville han stanna i Lermossen hela sitt liv? Hade han någon chans att flytta till Stockholm? Trivdes han i Stockholm? Vad slags flickor brukade Roger ha? Ville han gifta sig med någon av flickorna? När började Roger fundera på att hans flicka Liz var lite för snygg på något sätt? Vad gjorde han efter besöket på biografen i Stockholm? Vad brukade han ofta göra på den tid då han var kung i Lermossen? Gav monologerna honom någon tillfredsställelse? Betydde det faktum att han tröttnade på egna konungsliga monologer något? Varför ringde han sin mor från tunnelbanan? Vad ville han veta?

2. Berätta texten och använd följande ord och uttryck:

a) mångsidig; filtercigarretter; en optikerfirma; en blemma; giftermål; att drömma om; besvärligt; att överge; en sovstad; en etta; kung; en bakgrund; att snacka; att flytta; snygg; foyern; generad; att gnola; att låtsas; att gilla; ett konditori; en sjuföreställning; att abdikera; att nalkas; ett tecken; att tröttna på;

b) att sträcka sig; att få det sagt; att vara mån om något; att behålla motorcykeln; att dra sig tillbaka; att lägga av; att ta sig namnet; att tråka korvgubben; att vara rädd för någon; att gå på bio; att byta bilen mot en annan; att lägga på luren

3. Berättelsen innehåller många ord, som är typiska för talspråket. Vilken betydelse har dessa ord i det vanliga språket?

lumpen; att jobba; att snacka; en brud; att gänga sig; i stan; en morsa; en kille; att tråka korvgubben; bergis; snygg; jättedum; jättesnygg; att fixa något; marigt; att gilla något; att sticka

4. Översätt följande till ryska:

Han hade gjort lumpen i flyget. Han hade en för sin ålder mycket god social ställning. Han var mån om sin sociala ställning. Ett enormt antal små glasskivor. Inte ett dugg känd". Det är lika bra att lägga av. Att gnida sig i pannan. Så tänkte han att man skulle kanske ta språnget. Han menade att överge Lermossen och bli stockholmare. Och det visade sig att han var inte mer än fyrtio år eller nåt och stor och stark och inte alls som korvgubben i Lermossen som bergis var över sextio eller sjuttio eller nåt och som stått där hela Rogers liv. Sen hade han varit sur hela kvällen och hon hade naturligtvis inte fattat vad det gällde. Han var sist på jobbet. Han kände inte igen en enda människa. Den här vinterkvällen när kung Roger av Lermossen skulle abdikera så var han inte alltför illa förberedd.

5. Ange svenska motsvarigheter till följande ryska ord och uttryck:

он родился в 1940 году; у него были разнообразные интересы; он работал в оптической фирме; обработка стекла; тот, кто добился наибольших успехов в жизни; он был почти забыт; он становился старше; это заняло много времени; попасть в отборочную группу; он был вынужден много тренироваться в хоккее; в городе труднее стать королем; как бы без опоры; там все было на своем месте; когда он служил в армии; собственно говоря, он немного побаивался города; это не приносило прежнего удовлетворения; он заказал кофе и два бутерброда; когда он расплатился; все, чему он научился, было бессмысленно

Per Olof Sundman Ur: *INGENJÖR ANDRÉES LUFTFÄRD*

(Några avsnitt)

Vi hade samlats några stycken kvällen innan till en enkel men långvarig supé. Vårt samtal hade kretsat kring författare som von Heidenstam,¹ Levertin² och Strindberg,³ åtalet mot Gustaf Fröding,⁴ glidit vidare till Björnson⁵ och Ibsen⁶ och därifrån till Nansen⁷ och sedan — naturligt nog — till Andrée.⁸

Den 21 augusti hade den stora norska polarexpeditionen avslutats; i tre år hade Fram legat infrusen i

drivisen⁹ och nu hade hon¹⁰ ankrat i Tromsö hamn och Fritjof Nansen hade denna dag, den 21 augusti, åter trampat fartygets däck efter sin och löjtnant Johansens femton månader långa isvandring och övervintring.

Den 24 augusti, några minuter efter klockan tolv, hade ännu ett fartyg ankrat i Tromsö, nämligen Virgo av Göteborg. Och ombord på Virgo befann sig Andrée, Strindberg och Ekholm¹¹ och deras sönderklippta, nerpackade ballong. Fyra dagar tidigare hade de tvingats lämna sin bas på Danskön vid Spetsbergen.¹²

Nansen hyllades som en hjälte av världens alla tidningar, sade jag. Hans arktiska expedition är den märkligaste och mest lyckosamma som någonsin genomförts — näst efter Nordenskiöld och nordostpassagen.¹³ Kristianias studenter var fulla som kajor¹⁴ i tre dagar, de tågade runt på gatorna, sjöng fosterländska sånger och krävde att unionen med Sverige¹⁵ skulle upplösas, det sistnämnda dock först efter det kung Oscar adlat Nansen och upphöjt honom till greve eller jarl.¹⁶

Annorlunda med Andrée, sade jag. Han hade planerat och påbörjat den djärvaste av alla arktiska expeditioner: att segla till nordpolen med ballong.¹⁷ Han hade hyllats som en hjälte av stockholmarna när han på kvällen avreste med nattåget till Göteborg och han hade hyllats som en hjälte av göteborgarna när han på förmiddagen den 7 juni lämnat hamnen för att resa till Spetsbergen.

På Danskön hade han låtit uppföra ballonghuset, fyllt ballongen med vätgas och sedan väntat på de nödvändiga sydliga vindarna. Ballongen var den mest fulländade som någonsin konstruerats, allt var planerat och förberett in i minsta detalj. En hel värld väntade i spänning. Tyska, norska och engelska fartyg hade sökt sig till Spetsbergen och Danskön för att deras turistande passagerare skulle få en möjlighet att bevittna avfärden.

Men allt var förgäves, sade jag.

Inte ens en snillrik ingenjör behärskar naturkrafterna och kan förmå lufthavets vindar att blåsa i den rätta riktningen. Den arktiska sommaren är kort. Till detta kom att Virgos försäkringar och assuranser¹⁸ var så utformade att fartyget måste lämna Spetsbergen senast den 20 augusti.

Som sagt, måndagen den 24 augusti 1896, möttes norrmanen Nansen och svensken Andrée i Tromsö i det nordligaste Norge.

Nansen hade lyckats, sade jag, och hela världen vet numera vem Nansen är.

Hela världen, hela den civiliserade världen, kände Andréés namn och hans luftseglingsplan och den hade diskuterats inte bara i Sverige utan också i Berlin, i Wien, i Rom, i Amerika, i Paris och i London. Men han hade aldrig fått tillfälle att kapa ballongens förtöjningar. Han hade misslyckats.

Ingen vet vad de två märkliga männen samtalade om, han som var berömd för vad han gjort och han som var berömd för vad han tänkt göra.

* * *

Kuylenstjerna¹⁹ följde mig in i Andréés rum, gjorde sedan en bakåtgående sorti²⁰ och stängde dörren efter sig.

— Ingenjör Knut Frasnkel, frågade Andrée.

— Ja, svarade jag.

— Var så god och sitt, sade han och pekade med pennan på en någon sliten och skamfilad fåtölj framför hans stora skrivbord.

Jag satte mig.

— Jag ber om överseende.,²¹ sade han, men jag måste göra några anteckningar. Det tar inte många minuter.

Han lutade sig framåt. Bläckpennan raspade mot papperet.

Porträttligheten med vaxdockan på Panoptikon²² var verkligen mycket stor men där fanns ändå små och tydliga skiljaktigheter.

De många fina rynkorna under ögonen.

De horisontella fårorna i pannan.

De grå färgskiftningarna i håret, särskilt vid tinningarna.

De lätt urgröpta kinderna.

En tydlig båglinje av bekymmer eller besvikelse mellan mun och haka.

Och dessa drag av begynnande trötthet som alldeles uppenbart fanns där men som var så svåra att

särskilja och beskriva.

Jag har ert brev här, sade han.

Jag har överingenjörens svarsbrev här,²³ svarade jag och lade handen över kavajens vänstra innerficka. Därefter följde en ganska lång stund av tystnad. Andréé såg granskande på mig men på ett helt annat sätt än Kuylenstjerna femton minuter tidigare. Han släppte inte min blick med sin, han satt helt stilla i stolen. Hans ansikte var mycket

allvarligt.

— Jag tvekade länge innan jag skrev, sade jag.

— Varför?

— Förmodligen var jag rädd för ett nej.²⁴

— Är ni ingenjör?

— Jag examinerades från Tekniska högskolan i våras.

— Varför vill ni följa med?

— Jag vill gärna vara en av de tre första som sätter sin fot på nordpolens is.

— Inget annat skäl?

Jo, svarade jag, det finns kanske ännu ett skäl.

— yilket?

— Överingenjören framhöll i sitt föredrag i Vetenskapsakademien i februari förra året, att drivisen och skruvisen kring nordpolen var praktiskt taget oframkomlig för sådana som färdades till fots. Det var därför man borde använda sig av ballong. Men å andra sidan, om man på grund av ett eller annat missöde tvingas nödlända på isen eller i Sibirien eller Kanada eller Alaska, tror jag att jag skulle kunna vara till stor nytta.

Andrée sade: Jag har alltid tyckt illa om detta förbannade svenska och tyska titulerande.²⁵ Herr överingenjören och så vidare.

Jag är uppvuxen i Jämtland, sade jag, jag är van vid snö och is och kyla och jag har gjort längre vinterfärder ovan trädgränsen än Fritjof Nansen hade gjort före sin berömda skidfärd över den grönländska inlandsisen för åtta år sedan.

Därefter följde åter en lång stund av tystnad. Andréé såg oavvänt och allvarligt på mig.

På väggen bakom honom hängde en liten tavla med glas och smal, svart ram. Mängder av folk, en ballong och en byggnad med torn...

— Överingenjören måste ha många att välja mellan sedan doktor Ekholm dragit sig tillbaka, sade jag.

Sanningen att säga, svarade han, fanns det fler sökande förra året.f...]

Han släppte mig med blicken, öppnade den vänstra skrivbordshurtsen, drog ut en låda, lade en bunt handlingar framför sig på bordet, bläddrade i dem.

Fem filosofie doktorer, sade han, och dessutom en professor, sex akademiker,²⁶ alltså. Fem officerare från olika vapenslag, artillerister, infanterister och sjömän. Två ingenjörer, eller tre om man inkluderar er, ingenjör Frasnkel. En civil sjökaptan och en jägmästare.

— Därtill kommer några utläningar, sade han. Men min ballong är trots allt en svensk ballong och den skall ha en svensk besättning.

Självklart, sade jag.

Andrée ordnade breven och handlingarna i en prydlig bunt och placerade dem åter i en låda i sin vänstra skrivbordshurts.

Jag var tacksam över att för en stund slippa hans granskande och prövande blick.

— Ni har litterära intressen, sade han.

— Blygsamma, svarade jag.

— Målar ni?

— Nej.

— Musicerar?

— Inte ens till husbehov.²⁷

— Jag är lite rädd för skönandar,²⁸ sade han. De har inget vid polen att göra.

* * *

Tidningarnas intresse för nordpolsexpedition stegrades efter Nansens besök i Stockholm.

Andrée tycktes vilja undvika intervjuer och hänvisade ofta de mest envisa journalisterna till mig. Frågorna var med små variationer ständigt desamma.

— När startar ni?

Vi avreser från Stockholm den 15 maj.

— Ja, men när lyfter ballongen från Spetsbergen?

När de rätta vindarna blåser.²⁹

— Hur lång tid kommer det att ta innan ni befinner er vid nordpolen?

Under extremt gynnsamma förhållanden³⁰ omkring fyrtioåtta timmar.

— Under extremt ogynnsamma förhållanden? Vi kommer i så fall aldrig till nordpolen.

— Vad gör ni då?

Gör ett nytt försök nästa år.

— Om ni tvingas nödlända?

Vi kommer att ta oss fram över isen till dess vi når Ryssland, Sibirien, Alaska eller den kanadensiska ishavskusten.

— Och om ni aldrig lyckas ta er fram till fast mark?

— Då skall vi snart bli bortglömda, svarade jag, bortglömda, till förmån för våra efterföljare.

— Jag behöver inte fråga er, sade jag, om ni minns namnen Björling och Kallstenius.³¹ Jag vet att ni glömt dem. Ändå är det bara fem år sedan de startade sin färd mot norr.

* * *

Den 13 maj arrangerade Andrée en välkostmiddag för Sven Hedin³² som just återkommit från sin år 1893 påbörjade långa forskningsresa genom Asien.

Vi var blott sex vid bordet och där saknades både Strindberg och Swedenborg.³³

Doktor Hedin, sade Andrée i sitt välkomsttal. Ni är åter hemma, efter att ha korsat den fruktansvärda öknen Takla Makan tvenne gånger,³¹ efter att ha funnit i sanden begravda och glömda städer, efter att ha löst den vandrande sjöns gåta, efter att ha trängt genom och kartlagt stora delar av det tibetanska höglandet. Jag lyckönskar er. Ni har utträttat ett stordåd. Men ni har en resa bakom er.

Vi har aldrig träffats tidigare, fortsatte han. Vi känner inte varandra. Jag har ändå tagit mig friheten inbjuda er till en välkomstmåltid. Jag har gjort det, därför att jag har min stora resa omedelbart framför mig. Ingen vet om vi någonsin kommer att få ett nytt tillfälle att äta vid samma bord.

Jag accepterade er inbjudan med den största tacksamhet, svarade Sven Hedin. Er plan är storslagen. Er beslutsamhet är imponerande. Er djärvhet är oöverträffad. Det vore meninglöst av mig att önska er lycka. Er viljekraft är av sådan styrka att den befriar er från behovet av välgångsönskningar.

Samvaron blev kortvarig. Andrée var trött och pressad av den sista tidens hårda och hektiska arbete.

När vi skildes sade Hedin till mig: Jag förstår att Andrée valt just er bland många sökande. Ni liknar varandra rent utseendemässigt. Likheten är inte omedelbart påfallande, men den blir allt tydligare när man väl lagt märke till den. Ni skulle kunna vara en yngre bror till Andrée.

* * *

Tältet låg lättillgängligt i båten på min släde, liksom sovsäcken.

Strindberg hade gjort i ordning några smörgåsar med ost och en burk te — kallt — före avfärden.

— Slädarna är för tunga, sade jag. Andrée svarade:

— Vi befinner oss i samma situation som Nansen när han startade sin färd över den grönländska inlandsisen för nio år sedan.

Alla tidigare expeditioner in över Grönland hade startat från väster, från de bebodda platserna på den grönländska västkusten. Man hade med sig proviant och utrustning inte bara för en färd österut utan också för en återfärd västerut.

Nansen startade på ostkusten, hans färdriktning var västlig. Han behövde proviant och utrustning endast för en resa.

— Och vi, frågade jag. Samma situation, sade han.

Vi är där vi är och vi är på väg söderut. Vi behöver proviant och utrustning endast för återfärden. Det är det som är vår styfka.

Lasten på Nansens slädar uppgick inte till mer än hundra kilo, sade jag. Utom den femte som lastades med nära tvåhundra kilo, men den var också avsedd att dras av två man. Ändå klagade de över att kälkarna var tunga.

Nansens färd över Grönland, sade Andrée, hade helt annorlunda förutsättningar än vår färd.

Vi rör oss längs havsytans nivå. — Nansen måste ta sig upp på tvåusenåttahundra meters nivå, högre höjd än toppen på Sveriges högsta fjäll. Första hälften av hans marsch gick i en enda uppforsbacke.³⁵

Han befann sig på fast land. Vi befinner oss på havet. Vi måste ha en båt till exempel. Han behövde ingen sådan.

De var sex man, vi är bara tre. Mycket av det vi släpar med oss är gemensamma ting. De skall fördelas på tre kälkar.

Samma utrustningsdetaljer kunde Nansen fördela på fem kälkar, en av dem dragen av två man.

Han tillade: Nansens och Johansens långa färd över drivisen från Fram till Franz Josefs land och Kap Flora är en helt annan sak. Då använde de sig av draghundar.³⁶

Tydiligen, sade jag, finns det två likheter mellan vår färd och Nansens grönländsexpedition. Den första likheten: han gick från öster mot väster medan vi går från norr mot sydost. Den andra likheten: våra kälkar har dubbelt så tung last som hans.

Andrée skrattade länge och hjärtligt...

* * *

Jag somnade sist och vaknade först.

Både Andrée och Strindberg sov djupt när jag kröp ur sovsäcken. Solen stod i söder och det var nästan hett i tältet.

— Ni är svårväckta, sade jag, trots att ni sovit i elva eller tolv timmar.

Vi åt ett rejält morgonmål — en tjock, het, förträfflig köttsoppa kokad på innehållet i två konservburkar från Beauvais' fabrik i Köpenhamn. Till detta några skivor rågbröd med smör och ost.

Vid tvåtiden på eftermiddagen var vi klara för avfärd; fortfarande intensiv sol men tilltagande molnighet³⁷ längst bort i sydväst.

Vi tillämpade samma teknik som dagen innan. Vi drog alla tre en släde ungefär femhundra meter till dess vi hejdades av en råk. Återvände och hämtade de två andra, en i taget.

Det gick långsamt. Men våra axlar var så sönderskavda³⁸ efter första dagsetappen att det, trots god is, var fullständigt orimligt att tänka sig att vi ensamma skulle kunna släpa våra slädar.

Råken var inte mer än ungefär femton meter bred.

Den var nästan helt fri från isflak. Den sträckte sig i nordostlig-sydvästlig riktning. Det var uppenbart att vi måste ta oss över den.

Andrée och Strindberg invecklades i ett långvarigt resonemang om hur råken skulle forceras. De gick därefter åt var sitt håll, utrustade med båtshakarna,³⁹ för att leta efter lämpliga isflak att åstadkomma en bro.

Jag lossade båten från min släde och satte den i vattnet, väl förtöjd vid iskanten.

Ej utan ansträngning⁴⁰ lyckades jag skjuta ut kälken över båten i rät vinkel mot dess längdriktning — först dock efter det jag befriat den från tyngden av tältet, sovsäcken, mina privata tillhörigheter och ytterligare ett och annat.

Båten flöt fint. Som en svan.

Jag paddlade över råken med hjälp av en åra, landade och drog släden ner på isen.

Jag återvände och flottade över tältet, sovsäcken och några av proviantkorgarna från de två andra slädarna.

Det gick snabbt och jag genomförde ännu en resa' innan Andrée och Strindberg återvände — den ene från norr, den andre från söder.

Jag hade lastat ytterligare kanske hundra kilo i båten, däribland mina två kamraters "privatsäckar".

Innan någon hann säga något hade jag hoppat ombord och endast den döda kraften i mitt språng⁴¹ förde båten över till andra sidan. Råken var ju inte mer än femton meter bred.

Det tog inte många sekunder att lossa lasten. och jag gav sedan båten en knuff så att den långsamt gled över till råkens norra kant där den fångades upp av Strindberg.

— Nu har jag gjort mitt, sa jag. Och jag är förbannat röksugen.⁴²

Jag satte mig på den hopvikta sovsäcken och tände min pipa.

— Jag vill inte ge er några råd, sade jag. Men om jag befann mig i er situation, då hade jag först flottat över de tyngre och större grejorna på slädarna — de som är lättast att lossa.

Därefter, sade jag, skulle jag ha placerat kälkarna, en och en, tvärs båten och fraktat dem hit, på rätt sida om råken.

Det var lätt att talas vid över vattnet. Råken var ju inte mer än femton meter bred.

Jag lade mig på rygg på sovsäcksbyltet, rökte pipa, tittade mot himlen som blev allt molningare och kommenterade Andrées och Strindbergs färjningar över råken.

Egentligen, sade jag, tror jag att vi kan flotta slädarna som de är, med full last och allt. Alla samtidigt. Men det är naturligt vis bäst att börja litet försiktigt, att pröva sig fram.

Efter ungefär en timme befann sig hela expeditionen, med man och allt, på rätt sida om råken.

Kälkarna stuvades på nytt.⁴³

— Du borde lära dig konsten att hålla käften,⁴⁴ sade Andrée när han för ett ögonblick stannade vid min sida.

Han yttrade de åtta orden med låg, lugn och vänlig röst.

Ja, sade jag.

Eller nej? Varför skulle jag hålla käften?

Båten vilade vid iskanten. Jag fick inte något svar.

Jag drog upp den, vände den, kröp in under den, reste mig och bar den på utsträckta armar fram till min kälke och placerade den i dess rätta, filtskodda läge.⁴⁵

ANMÄRKNINGAR

¹ von Heidenstam — фон Хейденстам (1859-1940), известный шведский писатель-реалист

² Levertin — О. Левертин (1862-1906), шведский поэт и прозаик, специалист по истории литературы

³ Strindberg—А. Стриндберг (1849-1912), выдающийся шведский писатель второй половины XIX в., родоначальник шведского реализма

⁴ Fröding — Г. Фрëдинг (1860-1911), видный шведский поэт, известный своими лирическими стихотворениями, посвященными родной губернии Вермлянд ⁸ Vjögnsön — Б. Бьёрнсон (1832-1910), норвежский писатель второй половины XIX в., представитель реализма в норвежской литературе

⁶ Ibsen — Г. Ибсен (1828-1906), крупнейший норвежский драматург, писатель-реалист, классик норвежской национальной литературы

⁷ Nansen — Ф. Нансен (1861-1930), замечательный норвежский исследователь Арктики, который впервые пересек Гренландию на лыжах (1888 г.); в 1893-96 гг. руководил экспедицией на «Фрам». Друг Советского Союза, один из организаторов помощи голодающим Поволжья в 1921 г.

⁸ Andrée — С. Андре (1854-1897), шведский инженер, исследователь Арктики

В 1897 г. совместно с К. Френкелем и Н. Стриндбергом предпринял попытку пролететь над Северным полюсом на воздушном шаре «Орел». Полет закончился гибелью экипажа.

⁹ i tre år hade Fram legat infrusen i drivisen — в течение трех лет «Фрам» был скован дрейфующими льдами; «Фрам» — норвежское полярное судно, построенное в 1892 г. Экспедиция Нансена дрейфовала на судне в 1893-96 гг. от Новосибирских о-вов до Шпицбергена. В настоящее время «Фрам» находится в музее в г. Осло (Норвегия).

¹⁰ Нон — имеется в виду судно «Фрам»

Слово «судно, корабль» относится в шведском языке к женскому роду и замещается местоимением hon.

¹¹ Andrée, Strindberg och Ekholm — Андре, Стриндберг и Экхольм

Андре — см. комм. 8, Стриндберг — участник организованных Андре экспедиций на воздушном шаре (в том числе и последней), Экхольм — участник одной из экспедиций на воздушном шаре, организованных Андре

¹² Spetsbergen — Шпицберген (*остров*)

¹³ näst efter Nordenskiöld och nordostpassagen — после Норденшельда и северо-восточного прохода Н. Норденшельд (1832-1902) — шведский исследователь Арктики. В 1878-79 гг. на «Веге» первым прошел северовосточный проход из Атлантического океана в Тихий.

¹⁴ Kristianias studenter var fulla som kajor — Студенты Кристиании были пьяны в стельку
Kristiania — название г. Осло до 1925 г. Город был назван в честь короля Кристиана IV, основавшего его.

¹⁵ unionen med Sverige — уния со Швецией

В 1814 г. в Норвегии произошла буржуазная революция, была установлена ограниченная монархия. Это вызвало беспокойство Швеции и после безрезультатных переговоров началась война между Швецией и Норвегией, закончившаяся принятием шведско-норвежской унии и избранием Карла XIII королем Норвегии. В 1815 г. этот акт был скреплен шведским риксдагом. Неравноправная уния была расторгнута только в 1905 г., и Норвегия обрела, наконец, государственную независимость.

¹⁶ först efter det kung Oskar adlat Nansen och upphöjt honom till greve eller jarl — только после того как король Оскар возведет Нансена в дворянство и пожалует ему титул графа или ярла
Ярл — высший сановник при королевском дворе (в средние века).

¹⁷ att segla till nordpolen med ballong — лететь к Северному полюсу на воздушном шаре

¹⁸ att Virgos försäkringar och assurance — что страховые документы судна «Вирго»

¹⁹ Kuylenstjerna — Кюленстьерна, чиновник в патентном бюро, где работал инженер Андре

²⁰ gjorde sedan en bakåtgående sorti — затем вышел, пятясь задом

²¹ Jag ber om överseende (*арх.*) — Прошу снисхождения

²² Panoptikon — паноптикум

Собрание разнообразных, необычных предметов (например, восковых фигур), причудливых живых существ. В конце прошлого века в г. Стокгольме существовал музей восковых фигур.

²³ Jag har överingenjörens svarsbrev här — Вот у меня ответное письмо главного инженера
Вежливая форма обращения в 3-м лице, широко употреблявшаяся ранее в шведском языке.

²⁴ Förmodligen var jag rädd för ett nej. — Очевидно, я боялся получить отказ.

²⁵ Jag har alltid tyckt illa om detta förbannade svenska och tyska titulerande. — Меня всегда чертовски раздражает обращение друг к другу с употреблением титулов, как это принято в шведском и немецком языках.

²⁶ sex akademiker — шесть преподавателей высшего учебного заведения

²⁷ Inte ens till husbehov. — *зд.* Даже в домашней обстановке.

²⁸ Jag är lite rädd för skönandar (*ирон.*) — Я немного боюсь любителей искусства

²⁹ När de rätta vindarna blåser. — Когда будет попутный ветер.

³⁰ Under extremt gynnsamma förhållanden — При чрезвычайно благоприятных обстоятельствах

³¹ Björling och Kallstenius — Бьёрлинг и Кальстениус, погибшие исследователи Арктики

³² Sven Hedin — Свен Гедин (1865-1952), известный шведский исследователь, организовавший ряд экспедиций для изучения Центральной Азии

³³ Swedenborg — Сведенборг; Планировался в качестве третьего участника экспедиции Андре, но заболел и был заменен К. Френкелем.

³⁴ tvenne gånger — два раза tvenne (*арх.*) — два

³⁵ Första hälften av hans marsch gick i en enda uppförsbacke. — Первая половина его пути целиком была восхождением.

³⁶ draghundar — упряжка собак

³⁷ tilltagande molnighet — увеличивающаяся облачность

³⁸ Men våra axlar var så sönderskavda — Но наши плечи были настолько натерты

³⁹ utrustade med båtshakarna — оснащенные баграми

⁴⁰ Ej utan ansträngning — Не без усилий

⁴¹ och endast den döda kraften i mitt språng — и только скрытая сила, заключавшаяся в моем прыжке

⁴² Och jag är förbannat röksugen. — И мне чертовски хочется курить.

⁴³ Kälkarna stuvades på nytt. — Сани были вновь загружены.

⁴⁴ Du borde lära dig konsten att hålla käften — Тебе следовало бы научиться искусству держать язык за зубами

⁴⁵ Jag drog upp den, vände den, kröp in under den, reste mig och bar den på utsträckta armar fram till min kälke och placerade den i dess rätta, filtskodda läge. — Я вытянул ее (лодку) на край полыньи,

повернул, подлез под нее, поднялся и понес ее на вытянутых руках к саням, где поместил ее в специальное, покрытое войлоком место.

ÖVNINGAR

1. Ange ryska motsvarigheter Ull följande svenska ord och uttryck:

vi hade samlat några stycken; på Danskön hade han låtit uppföra ballonghuset; Kristianias studenter var fulla som kajor; de sjöng fosterländska sånger; han hade hyllats som en hjälte; han lutade sig framåt; bläckpennan raspade mot papperet; jag tvekade länge innan jag skrev; jag examinerades från Tekniska högskolan i våras; jag har gjort längre vinterfärder ovan trädgränser än Fritjof Nansen hade gjort; ni måste ha många att välja mellan

2. Ange synonymer till följande ord och uttryck:

kvällen innan; någonsin; att få tillfälle; jag ber om överseende; han satt helt stilla; förra året; han såg oavvänt på mig; en bunt handlingar; att hänvisa; om ni minns sådana namn; att arrangera; tvenne gånger; jag har tagit mig friheten; att saknas; storslagen; en återfärd; att krypa ur något; hett; ett rejält morgonmål; förträfflig; en i taget; åt var sitt håll; jag gav båten en knuff; jag är röksugen

3. Ange svenska motsvarigheter för följande:

расторгнуть унию со Швецией; возвести в дворянство; уехать ночным поездом; но все было напрасно; гениальный инженер; он потерпел неудачу; у него не было возможности обрубить швартовые концы воздушного шара; никто не знал, о чем беседовали эти два замечательных человека; всё было напрасно; портретное сходство; он проводил меня в кабинет; да, пожалуй, есть еще одна причина; если придется сделать вынужденную посадку; он открыл левую тумбочку письменного стола и вынул ящик; чрезвычайно благоприятные условия; устроить торжественный обед; я взял на себя смелость пригласить вас на торжественный обед; я свое сделал, тепер я хочу покурить; я раскурил трубку

4. Skriv ut ur texten meningar innehållande verb+Particip (I eller II) och översätt dem till ryska.

5. Förklara på svenska vad följande ord och uttryck betyder:

en enkel men långvarig supé; nordostpassagen; att upplösa unionen med Sverige; porträttligheten med vaxdockan på Panoptikon var verkligen mycket stor; att nödlanda; min ballong ska ha en svensk besättning; att arrangera en väl-komstmiddag; ni liknar varandra rent utseendemässigt; jag lossade båten från min släde och satte den i vattnet

ПЕРЕЧЕНЬ ЛИТЕРАТУРЫ

(из которой заимствованы тексты)

1. Ahlin, Lars. Fångarnas glädje. Stockholm, 1947.
2. Albjörn — Carlson. Läs och berätta. Del IV, Stockholm, 1963.
3. Dagerman, Stig. Vårt behov av tröst. Stockholm, 1955.
4. Danielsson, Tage. Sagor för barn över 18 år. Stockholm, 1966.
5. DN-deckaren. Elva noveller ur Dagens Nyheters deckarpristävling 1966. Stockholm, 1966.
6. Ekelöf, Maja. Rapport irån en skurhink. Stockholm, 1970.
7. Hjorth, Agnete; Manne, Gerd; Wistrand, Pär, Ekroth, Gun. Leva bland människor. Stockholm, 1972.
8. Jönsson, Rejdar. Emilia, Emilia. Stockholm, 1972.
9. Lagerlöf, Selma. Nils Holgerssons underbara resa genom Sverige. Stockholm, 1957.
10. Lagerkvist, Pär. Bödeln. Stockholm, 1966, Onda sagor. Stockholm, 1965.
11. Lindgren, Torgny. Skolbagateller medan jag försökte skriva till mina överordnade. Stockholm, 1972.
12. Lo-Johansson, Ivar. Statarna. Stockholm, 1961.
13. Ny svensk berättarkonst. Stockholm, 1966.
14. Rundberg, Arvid. En svensk arbetares memoarer. Stockholm, 1973.
15. Radström, Pär. I press och radio. Stockholm, 1968.
16. Sundman, Per Olof. Ingenjör Andréés luftfärd. Stockholm, 1967.

ЛИТЕРАТУРА

(использованная при составлении комментариев)

1. Советский энциклопедический словарь. М., 1980.
2. История Швеции. М., 1974.
3. Панорама. М., 1967.
4. Tidens Lexicon. Stockholm, 1967.

5. *Runnqvist, Å.* Moderna svenska författare. Stockholm, 1959.
6. *Alving-Hasselberg.* Svensk litteraturhistoria. Stockholm, 1957.
7. *Illustrerad svensk ordbok.* Stockholm, 1963.
8. *Malmström, Sten — Györki, Irene.* Bonniers svenska ordbok. Stockholm, 1980.
9. *Gibson, Haldo.* Svensk slangordbok. Stockholm, 1969.
10. *Миланова Д. Э.* Шведско-русский словарь. М., 1973.

KORTFATTADE UPPGIFTER OM FÖRFATTARE

Ahlin, Lars (född 1915). Debuterade 1943 med romanen "Tåbb med manifestet". Han har skrivit många romaner och ett mycket stort antal noveller. Novellen "Hundra vita mössor" är hämtad ur novellsamlingen "Fångnas glädje" (1947).

Claesson, Stig (född 1928). Debuterade 1956. Claesson skriver böcker och själv illustrerar dem. Han är också tidningstecknare och en populär kolumnist. Hans prosa utmärks av lakonism. Mycket av vad han säger står att läsa mellan raderna. Hans verk ger upphov till eftertanke.

Dagerman, Stig (1923 — 1954). Debuterade 1945 med romanen "Ormen". Senare utgav romaner, novellsamlingar, en rad skådespel samt reportageboken "Tysk höst" (1947). Novellen "Att döda ett barn" är hämtad ur novellsamlingen "Vårt behov av tröst" (1955).

Danielsson, Tage (född 1928). Skriver böcker, revyer m. m. Han är mycket ironisk i sina verk. Berättelserna är hämtade ur "Sagan för barn över 18 år".

Ekelöf, Maja (född 1918). Har varit städerska hela sitt liv. Debuterade 1970 med "Rapport från en skurhink" som blev stor succé. Några avsnitt är hämtade ur denna bok.

Ekström, Jan (född 19—). Deltog i Dagens Nyheters deckarpristävling 1966, som anordnades i syfte att locka fram någon okänd författartalang. Elva noveller plockades fram ur 1100 tävlingsbidragen. Föreliggande novellen tillhör de framplockade.

Jönsson, Reidar (född 1944). Intervjuade en äldre kvinna i Höganäs och redigerade hennes berättelse i boken "Emilia, Emilia" (1972), varifrån avsnittet är hämtat.

Kjellgren, Josef (1907 — 1948). Debuterade med diktsamlingar, där samhällets sociala hårdhet angrips bittert. Mest känd är hans kollektivroman "Människor kring en bro" (1935). Han har också skrivit romaner, novellsamlingar och skådespel.

Lagerkvist, Pär (1891 — 1979). Har skrivit mycket under sitt långa liv: romaner, novellsamlingar, dikter samt skådespel. Berättelsen "Bödeln" (först utkom 1933) återspeglar författarens negativa reaktion på fascismens ankomst till makten i Tyskland. 1950 och 1974 blev Lagerkvist Nobelpristagare i litteratur.

Lagerlöf, Selma (1858 — 1940). Framstående svensk författarinna, Nobelpristagare i litteratur (1909), den första kvinnliga ledamoten i Svenska Akademien (1914). Handlingen i hennes böcker rör sig ofta på gränsen mellan saga och verklighet. Hon är övertygad om att det goda ska vinna seger och att det bästa hos människorna ska komma till sin rätt. De båda avsnitten är hämtade ur "Nils Holgerssons underbara resa genom Sverige", som publicerades för första gången 1906-07. **Linden, Staffan** (född 1926). Tidigare var språklärare, numera författare och tecknare på heltid. Debuterade som författare 1957. Hans böcker återspeglar den tid, då han var språklärare. Texten "Samtal mellan lärare och ingenjör" är hämtad ur "Jag — en lärare" (1966).

Lingren, Torgny (född 1938). Tidigare var lärare, numera författare. Beskriver lärarlivet och dess problem, vilka han är väl bekant med. De båda novellerna är hämtade ur "Skolbagateller medan jag försökte skriva till mina överordnade" (1972).

Lobråten, Gunnar (född 1920). Debuterade som författare 1944. Hans författarskap har ett starkt socialt engagemang och följer traditioner av 30-talets arbetardiktning. Novellen "Rosor och yllestrumpor" publicerades första gången i "Aftontidningen" och ingick sedan i dess antologi "77 noveller av 44 författare" (1951).

Lo-Johansson, Ivar (född 1901). Skaffade sig bildning under stora svårigheter, samtidigt som han sysslade med kroppsarbete i olika former. Ivar Lo-Johansson har skrivit många romaner, reseböcker, noveller. Mest känd som skildrare av statarmiljö, denna illa ställda och organiserade folkgrupp. Hans verk bidrog till att avskaffa statarsystemet i Sverige. Sedan 1951 utger han en svit självbiografiska romaner, där varje volym håller sig kring ett visst tema.

Malmberg, Stig (född 1930). Debuterade som författare 1956 med en rad böcker om ungdomsproblem i Sverige. "Nykomlingen" är hämtad ur "Mopeden. Historien om Kenta" (1969).

Rundberg, Arvid (född 1932). Debuterade först 1962 med antimilitaristiska romanen "De sista". Sen dess har han utgett många spännande verk, som berör en hel del politiska problem. "En svensk arbetares memoarer" är skriven i form av memoarer av en vanlig svensk arbetare Gustav Erikson. Boken handlar om de svenska arbetarnas kamp för att förbättra egna levnadsförhållanden, för social rättvisa. Boken utkom 1973.

Rundqvist, Per Erik (född 1912). Debuterade som författare 1938 med roman "Sven-Patrik", åtföljd av en rad andra romaner. Dessutom utgav han en rad novellsamlingar. Hans romaner och noveller är sällan rika på yttre händelser, men tack vare skildringen av känslor och psykologiska förbindelser skapar stor spänning. "Te och sympati" ingår i novellsamlingen "Den ofulländade sommaren" (1961). **Rådström, Pär** (1925 — 1963). Debuterade 1946 med "Men inga blommor vissnade". Har varit journalist, radioman. Skrev romaner, noveller, tidningsartiklar samt framträdde ofta i radio med debattinlägg. Han förespråkade frihet och förnuft, med stor förmåga avslöjade konventioner och vanetänkande. Novellen "Kungen" är hämtad ur den postumt utgivna boken "I press och radio" (1968). **Sundman, Per Olof** (född 1922). Före debuten gjorde sig känd med personliga och färgstarka artiklar i frågor som rörde norrländsk naturvård. Debuterade 1957 med novellsamlingen "Jägarna". Utgav senare en rad novellsamlingar och romaner. Romanen "Ingenjör Andréés luftfärd" utkom 1967.

Нина Евгеньевна Погодина

ЧИТАЙТЕ ПО-ШВЕДСКИ (на шведском языке)

Зав. редакцией И. Э. Волкова. Редактор Л. И. Кравцова. Художественный редактор В. И. Пономаренко. Технический редактор А. К. Нестерова. Младший редактор З. Ф. Юрескул

ИБ № 4120

Изд. № А—836. Сдано в набор 05.12.83. Подп. в печать 03.04.84.

Формат 84XЮ8'32- Бум. тип. № 2. Гарнитура литературная. Печать

высокая. Объем 9,03 усл. печ. л. Усл. кр.-отт. 9,24. Уч.-изд. л. 10,35.

Тираж 6000 экз. Зак\ № 2620. Цена 35 коп.

Издательство «Высшая школа», 101430, Москвау ГСП-4, Неглинная ул., д. 29/14

Ордена Трудового Красного Знамени

Московская типография № 7 «Искра революции»

«Союзполиграфпрома» Государственного

комитета СССР по делам издательств,

полиграфии и книжной торговли.

Москва, 121019, пер. Аксакова, 13.